

SVENSK VETERINÄR TIDNING

NUMMER 6 | JUNI 2019 | VOLYM 71 | SVERIGES VETERINÄRFÖRBUND

TEMA:
Arbetsmiljö

Länsveterinär Emma Andersson **Veterinäryrket står inför stora utmaningar**

**När hot
och hat
blir vardag**

Sid. 11

**Läkemedels-
biverkningar
på häst**

Sid. 28

**Personliga
möten som
veterinär på
nätet**

Sid. 23

Det här är inte bara en hund.

Det här är en cavalier king charles spaniel som heter Siri.

Fr o m 1/1 2019
ökar vi rabatten
för dig som är
medlem i SKK från
10% till 15%!

**Det finns minst 423 olika hundraser,
därför är det logiskt med 423 unika försäkringar.**

Alla vet att hundar ser ganska olika ut på utsidan, men vi vet att det även gäller för insidan. Därför är det logiskt att varje hundras får en egen, unik försäkring och tack vare vår mångåriga skadestatistik kan vi erbjuda det.

Vi vet helt enkelt vilka behov och besvär som karakteriserar varje hundras och har byggt upp 423 unika försäkringar utifrån det. Och för att kunna erbjuda en heltäckande unikhet, så har vi även tagit fram ett antal blandrashundförsäkringar.

Välkommen!

Vill du veta mer? Ring 0775-88 88 88 eller gå in på agria.se för att hitta din lokala säljare.

Agria Djurförsäkring är Länsförsäkringsgruppens specialistbolag för djur- och grödaförsäkring.

Agria
Djurförsäkring

Vi måste sluta vifta på svansen

NI SOM VAR MED på SLU:s workshop om arbetssituationen för personal inom djursjukvården vet vad jag menar. Marianne Linder Olsen, smådjurskliniker från Norge berättade om sin resa ned i depressionen och tillbaka. Hon liknade oss vid hundar som kommer in på kliniken och haltar på grund av smärta i ett ben men samtidigt viftar på svansen för det är så roligt att någon pratar med en. Vi är likadana när någon frågar hur vi mår och vi svarar "Jo tack, det är bra". Trots att depressionens mörka moln hänger över oss och det värker i kroppen eller själen.

PÅ ETT SEMINARIUM om utbrändhet som Saco anordnade togs det upp att arbetsplatser där folk inte blir utbrända utmärker sig genom chefer som på allvar frågar; "hur mår du, egentligen?". Själv minns jag när jag tidigt i karriären stressade runt på en smådjursklinik och en äldre kollega frågade hur det var, egentligen. Jag började storgråta. Precis som Carolina Klüft i Mästarernas mästarte som brast ut i gråt när de talade om stalkers. Hon sa att hon inte kunde förstå varför hon började gråta men det vet jag. Hon var bland människor där hon kände sig trygg och där hon kunde släppa ner garden och bara slappna av. Även om det innebar att tårarna kom.

TYVÄRR TILLHÖR VI DE yrkesgrupper som vet hur man avslutar ett liv - och har tillgång till preparaten. Därför är det så viktigt att vi talar om när vi mår dåligt, slutar vifta på svansen och talar om att det gör väldigt ont i benet. För att få hjälp och stöd måste vi tala om att vi behöver det. Vi måste våga blotta oss själva och sluta försöka framstå som supermänniskor som orkar allt och har en gåsattityd när drevet går i sociala medier. Det är klart att man påverkas av att människor tycker att man är en idiot.

TILLBAKA TILL SLU:S DAG om arbetssituationen som jag verkligen hoppas blir återkommande. Helene Seljenes Dalum, veterinär och forskare på den norska motsvarigheten till Läkemedelsverket, jämförde oss med en vattenhink med flera hål där det rinner ut vatten även om vissa hål är lappade och lagade. För att må bra måste vi fylla på med nytt fräscht vatten. Var finns ditt vatten, din återhämtning? Mitt finns i naturen och bland konst, musik, familj och vänner. När jag kör över bron på väg till vårt ställe på en ö i Roslagen så känner jag hur allt bara rinner av mig.

ATT VI KLARAR STRESS om vi får perioder av återhämtning är känt men var finns återhämtningen i dagens arbetsliv med slimmade organisationer? Ofta är det på fritiden återhämtningen måste finnas. Fritiden med hämtning och lämning på dagis, skjutsande till olika aktiviteter och däremellan ska man handla, laga mat, städa, hålla liv i relationen och ha lite egen tid. Många högutbildade skaffar barn sent i livet och kläms sedan som en sandwich mellan barn och gamla sjuka föräldrar. För alltför många går inte ekvationen ihop.

DET SÄGS OFTA att vi är varandras arbetsmiljö och så är det. Alla kan vi bidra till att skapa en arbetsmiljö där vi känner oss trygga och kan slappna av. Samtidigt måste vi våga fråga våra arbetskamrater hur det är, egentligen. Och vi måste våga svara att det gör väldigt ont i benet.

Kajsa Gustavsson

**Fästingsäsongen är här
– kom ihåg att skydda hunden!**

SKYDDAR ÄVEN MOT:

Rävs-kabb

Demodex

Örns-kabb

Loppor

**TUGGTABLETT MED
LEVERSMÅK**

Simparica® (sarolaner) tuggtablett, medel mot ektoparasiter för systemiskt bruk. Indikationer: För behandling mot fästingar, loppor, rävs-kabb, örns-kabb och demodex hos hund. Rx. **Särskilda varningar:** Parasiterna måste börja äta på värdjuret för att exponeras för sarolaner, därför kan risken för överföring av smittsamma parasitsjukdomar inte uteslutas. **Särskilda försiktighetsåtgärder vid användning:** Valpar yngre än 8 veckor och/eller hundar som väger mindre än 1,3 kg behandlas i enlighet med ansvarig veterinärs nytta/riskbedömning. **Biverkningar:** Milda övergående gastrointestinala biverkningar och övergående neurologiska störningar har observerats i mycket sällsynta fall. **Användning under dräktighet och laktation:** Säkerheten av detta veterinärmedicinska läkemedel har inte fastställts under dräktighet och laktation, använd endast i enlighet med ansvarig veterinärs nytta/riskbedömning. **Förpackningar:** Varje förpackning innehåller 3 tuggtabletter om 5 mg, 10 mg, 20 mg, 40 mg, 80 mg eller 120 mg. Senaste översyn av produktresumé: 2018-10-26. För mer information se www.fass.se.

36

52

22

42

I detta nummer:

TEMA

STORA UTMANINGAR I ARBETSMILJÖN

HOT OCH HAT ÄR VARDAG

NÄR DREVET GÅR

STRESS – ETT SVÄRDEFINIERAT PROBLEM

MATS ERICSON - OM ATT HANTERA STRESS

STEFAN EINHORN - OM BEMÖTANDE

OCH SNÄLLHET

VETERINÄR PÅ NÄTET

ARBETSMILJÖN UR ETT BRANSCHPERSPEKTIV...

...OCH UR EN FACKLIG SYNVINKEL

STUDENTERNAS ARBETSMILJÖ

TRÄNING LYFTER ARBETSDAGEN

VETERINÄRMEDICIN

LÄKEMEDELSBIVERKNINGAR DEL 1 -HÄST

VILKEN ÄR DIN DIAGNOS? FRÅGA

VILKEN ÄR DIN DIAGNOS? SVAR

REPORTAGE

S. 6 RESEBERÄTTELSE - UGANDA

S. 36

S. 11 ÅRETS VETERINÄR I GRANNLANDET

S. 41

S. 14 NY STEG 2-SPECIALIST I KIRURGI

S. 41

S. 18 "ARBETSMILJÖN I SVERIGE ÄR DRÖMLIKNANDE" S. 42

S. 20

JUST NU

S. 22 ÅRETS VETERINÄRKONGRESS

S. 46

S. 23 EPIZTEL NR 6

S. 54

S. 24 KÅSERI

S. 55

S. 25

S. 26

S. 27

MEDLEMSIDORNA

KURSKALENDARIUM

S. 56

PLATSANNONSER

S. 57

FACKLIG FRÅGA

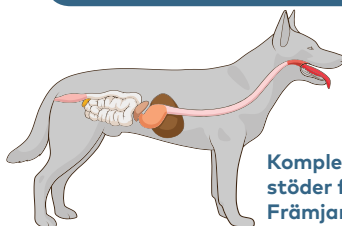
S. 58

FOTO OMSLAG: JOACHIM NYWALL

LINK SKIN TABLETTER/SPRAY

- ✓ Stöttar mikrobiomet på huden och i tarmen
- ✓ Stärker immunsystemet
- ✓ Fungerar som antioxidant

Kompletteringsfoder till hund och katt, som stöder funktionen av hud- och tarmbarriären. Främjar ett välfungerande immunförsvar.

Linkskin® spraylösning stöder hudens barriärfunktion och motverkar förändringar i den normala bakteriefloren.

www.dr baddaky.com

Stora utmaningar i veterinärens arbetsmiljö

Samtidigt som veterinäryrket innebär friheten och möjligheten att jobba på en mängd olika sätt i lika många olika branscher är det också en yrkesgrupp som bär på ett tungt ansvar. Förutom en allt tyngre arbetsbörda upplever veterinärer stor press från djurägare, arbetsgivare och olika kontrollinstanser. Ett sätt att komma till rätta med problematiken är att våga stå för sina beslut och att lita på sig själv och sin expertis. Det säger Emma Andersson som är länsveterinär på Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Text: Mats Janson

Foto: Joachim Nywall

Sommaren 2014, när veterinär Emma Andersson jobbade på SLU i Skara, fick hon ett samtal från Socialtjänsten. Socialsekreteraren som ringde hade fått in en anmälan om att Emma Andersson misshandlade sina barn och ville att hon och hennes sambo skulle komma in på ett möte till barn- och ungdomsenheten i Skara. Bakom den obefogade anmälan stod en student som ansåg att Emma Andersson bar skulden för en underkänd examination.

Några månader tidigare var en annan student missnöjd över utbildningen, vilket resulterade i att Emma Andersson fick ta emot ett bombhot. Att studenten gav henne skulden för missnöjet över utbildningen berodde bland annat på att hon hade omarbetat en tentamen och att den därmed inte såg ut som den hade gjort tidigare år.

Emma Andersson tog sin veterinärexamen 2007 från SLU i Uppsala men har redan hunnit testa fler jobb i branschen än vad många gör under en livstid. Hon har provat på livet som besiktningsassistent på slakteri och som tillförordnad veterinär på distrikt under utbildningen. Hon har

arbetat kliniskt på djursjukhus, med lagstiftning på Jordbruksverket, som koordinator och doktorand på SLU och som länsveterinär på länsstyrelsen. Hennes erfarenheter visar att de flesta arbetsplatser och yrkeskategorier inom veterinärbranschen har sin för- och nackdelar vad gäller arbetsmiljö.

Bombhot och anklagelser

De värsta hoten fick Emma Andersson motta när hon arbetade på SLU som koordinator för TUVE, den tilläggsutbildning som krävs för veterinärer som kommer från länder utanför EES-området.

– Det var en väldigt tung period av min yrkeskarriär. Jag kan ta mycket kritik. Att hantera anmälningar till Universitetskanslersämbetet är till exempel inte något problem, men när det går ut över familjen blir det väldigt tungt.

Vad gäller bombhotet valde hon att inte gå vidare med ärendet till polisen, trots att studenten uttalat hotet så att flera anställda hade hört det. Hon diskuterade ärendet med säkerhetsansvarig på SLU men kom fram till att en polisanmälan sannolikt skulle läggas

ned och inte leda någonstans. Tvärtom, resonerade hon, skulle det skicka signaler om att bombhot är okej.

– Det är förstås olika hur man upplever hot om våld. Även om jag inte kunde vara säker tänkte jag att hen nog aldrig skulle sätta sina planer i verket, säger Emma Andersson.

Att det gick så långt som till bombhot, menar hon, berodde sannolikt på en frustration som personen i fråga hade byggt upp över tid.

Innan bombhotet hade studenten varit uppe på Emma Anderssons kontor, skakat av raseri och varit oförmögen att se henne i ögonen. Även om hon inte lät sig skrämmas av bombhotet insåg hon att detta möte kunde ha slutat illa om studenten inte hade lyckats behärska sig.

– När människor inte får som de vill blir de lätt frustrerade och arga, det blir jag också. När man dessutom ställer krav på någon som är missnöjd blir man ofta bemött av ett motstånd. Därför måste kraven vara väl genomtänkta så att man kan stå för dem och inte börja vackla.

Anmälan till Socialtjänsten tog hårdare på Emma Andersson och kom mer oväntat. Det började med en student

Som länsveterinär har Emma Andersson hittat rätt. Hon understryker dock att veterinärer är en utsatt grupp i flertalet yrkesroller.

som hade misslyckats med sin examination på SLU i Uppsala och samtliga lärare var ense om att en tenta återstod innan studenten kunde godkännas. Ärendet hamnade på Emma Anderssons bord.

– Studenten behövde hjälp och tillsammans med en kollega som arbetar med studiestöd lyssnade jag på hans version av händelseförloppet.

Tillsammans med studenten ifråga försökte de reda ut om situationen kunde lösas.

– När jag inte kunde hjälpa hen vidare ändrades hans inställning till mig, från att ha varit en hjälp till ett hinder.

För att hämnas gjorde studenten en anonym anmälan till socialtjänsten i Skara. Att Emma Andersson med stor

sannolikhet vet vem som låg bakom anmälan, trots att den var anonym, beror på att det senare samma höst kom en liknande anmälan mot den kollega som studenten hade kontakt med på SLU i Uppsala. Förutom anmälningarna till Socialtjänsten skickades även hot till Emma Andersson och flera andra som berördes av ärendet.

– För min kollega i Uppsala blev det betydligt värre. Dels hade hen lärt sig vilka frågor man ställer på socialkontoret, dels hade en lagändring precis trätt i kraft som föranledde socialtjänsten att även ta in hennes barn för att delta i utredningen, säger hon.

Även i detta fall valde Emma Andersson, till skillnad från kollegorna

i Uppsala, att inte polisanmäla de hot som kom från studenten. Att bearbeta upplevelserna själv tog lång tid och var jobbigt.

– Under de gånger jag var på SLU under den hösten visste jag rent intellektuellt att det inte fanns något fysiskt hot mot mig som person, men min kropp reagerade instinktivt bara jag kom till arbetsplatsen. Jag fick hjärtklappning och hade svårt att andas när jag gick in i byggnaden. Flertalet gånger kunde jag börja gråta under möten. Det som ändå höll mig uppe var att jag redan i juni hade tackat ja till att börja jobba på länsstyrelsen och på så sätt inte behövde vara så mycket på SLU under hösten.

Nytt jobb blev räddningen

Redan under tidig sommar 2014 blev Emma Andersson kontaktad av Länsstyrelsen i Västra Götalands län angående ett vikariat. De hade fått tips om att hon fanns i området och dessutom hade jobbat på Jordbruksverket med behörighetslagstiftningen för djurhälsopersonal.

Efter att ha fortsatt med sina doktorandstudier vid SLU är hon sedan sommaren 2017 tillbaka och fast anställd på länsstyrelsen. Hon har lovat sig själv – trots att hon älskar att testa nya utmaningar – att stanna kvar.

– Det beror på att jag trivs så bra. Som länsveterinär har man inte bara djurskyddet. Vi har också en roll inom livsmedelskontrollen, smittskydd, kontroll av djurhälsopersonal och ABP-frågor med mera. Att jag tycker så mycket om djurskyddsfrågorna, som jag jobbar mest med just nu, beror på att det ofta är snabba ärenden som kräver att man tänker till.

– Att befinna sig i hetluften, fortsätter hon, är helt okej så länge det finns tid att återhämta sig. För mig funkar det bra eftersom jag jobbar parallellt med revisioner av kommunernas livsmedelskontroll och projekt inom miljösamverkan.

För tillfället är hon projektledare för ett projekt om spårbarhet som syftar till att kunna spåra livsmedel från jord till bord. Under 2017 var hon bland annat projektledare i projektet Redlighet kött, vars syfte var att granska omfattning av problemet med köttfusk. Undersökningar av nöt- och blandfärs samt oxfilé visade till exempel att blandningarna i färsen i flera fall inte överensstämde med specifikationen. Avslöjandet ledde till en kortvarig mediastorm i januari förra året, säger hon.

Vis av lärdomar

Emma Andersson menar själv att hennes nitiska frågvishet gör henne ämnad för sitt nuvarande jobb. Hon har stor nytta av att kunna se kritiskt på materialet hon får in om det så handlar om att värdera information från djurhållare, djurägare och djurhälsopersonal som kontrolleras eller de ärenden som presenteras av kontrollanterna.

– Jag tror att många upplever mig som väldigt kritisk och ifrågasättande. Jag ställer många frågor för att skapa en helhetsbild av de olika ärendena.

Enligt henne själv är frågvisheten ett gammalt personlighetsdrag – redan när hon sommarjobbade som besiktningsassistent på slakteri under två somrar fick hon öknamnet Lilla varför eftersom hon hela tiden ifrågasatte och ville veta mer – men det är också ett resultat av det objektiva tänkandet som har nöts in under många års vetenskaplig forskningsmetodik. Även de tuffa erfarenheterna från SLU har hon glädje av på länsstyrelsen i sitt dagliga arbete.

– Inget ont som inte har någonting gott med sig, säger hon. Som länsveterinär kommer jag ofta i kontakt med människor som blir oskyldigt anklagade för bristande djurhållning. Det kan handla om att man vill jäklas, till exempel i grannfejder, eller ren okunskap om vad som gäller för olika djurslag. Oavsett vilket är det otroligt jobbigt att få en anmälan på sig när man försöker göra så gott man kan. Genom mina erfarenheter har jag förståelse för dem som blir oskyldigt anklagade.

Själva djurskyddskontrollerna är Emma Andersson aldrig delaktig i – de utförs av djurskyddskontrollanter. När de däremot lämnar över ärendet till henne för att hon ska fatta beslut om vad som ska ske med djuren, då försöker hon ha det tänket med sig.

Hoten måste anmälas

Att hon inte är med vid omhändertaganden befriar henne inte från hot. Hon berättar till exempel om ett möte med en man som ansökte om upphävande av djurförbud. Han var dels besviken över att inte få besked där och då, dels besviken över hur hans ärende hade behandlats tidigare i processen.

– Han hotade med att gå och hämta sitt gevär och han skröt om sina känningar i en ökad motorcykelklubb. Eftersom han inte fick som han ville skulle han ringa sina kompisar och be dem ta reda på var jag bodde. Trots hoten var jag inte rädd för honom – det var tomta hot och han skulle aldrig sätta dem i verket, säger hon och tillägger genast:

– Just detta, att nonchalera hoten, är

lite av det farliga. Vi får inte normalisera hot. Oavsett vilka uttryck de tar sig är de arbetsmiljöproblem och något som vi har börjat prata mycket om. Det som jag rycker lite på axlarna åt kan en kollega uppleva som väldigt jobbigt. Därför har vi kommit fram till att alla hot är hot och ska anmälas oavsett om det är hot mot oss eller om de hotar med att ta livet av sig själva eller sina djur.

Hoten kan också övergå i fysiska attacker. Emma Andersson är själv inte drabbad men en djurskyddskontrollant från hennes länsstyrelse blev överfallen ute på jobb av en djurägare som tog ett strypgrepp.

Det finns hjälp

Till sin hjälp har djurskyddskontrollanterna, och även veterinärerna vid behov, det system för radiokommunikation som säkerhetsorganisationer, räddningstjänsten och blåljusmyndigheterna använder. Det finns också alltid möjligheten att begära polishandräckning om man misstänker att ett omhändertagande kan bli hotfullt.

– Jag tycker att vår arbetsplats ger oss möjligheten att känna oss trygga, men sedan vet man aldrig vad som kommer att hända. Det kan självklart uppstå en helt oväntad situation.

Effektivisering

Vi sidan av hot och våld ser Emma Andersson effektiviseringsivern som den största arbetsmiljörisken. Mer ska uträttas på kortare tid.

– När man jobbar på klinik kan det betyda att man vill klämma in fler patienter på kortare tid vilket förstås ger mer pengar. Det är lätt att mäta hur många djur jag har behandlat i dag, men det är ingen som räknar med den tid det tar för mig att skriva mina journaler.

Av erfarenhet vet hon att journalerna kan vara en källa till stress som ofta beror på att det kan upplevas som lättare att vänta med journalerna om man vet att det sitter många stressade djurägare i väntrummet.

– Tar man dem först sitter man sedan där med 20 journaler som ska skrivas och då det är väldigt svårt att komma ihåg vad man gjorde i de enskilda fallen

och informationen blir väldigt knapphändig. Dessutom vet man att det blir problematiskt om det fattas journaler vid händelse av kontroll.

– Ordentligt ifyllda journaler, fortsätter hon, är räddningen om djurägaren är missnöjd och gör en anmälan till Ansvarsnämnden. Journalen är mitt kom-i-håg, det jag lämnar ut. Den måste skrivas med noggrannhet – allt ska finnas med i händelse av att man måste bevisa sin sak om man blir anmäld ett år senare.

Även på slakteri kunde Emma Andersson uppleva att kravet på effektivisering och eventuella ekonomiska bortfall lätt kunde bli stressmoment.

– Om jag till exempel ville att en kollega skulle titta närmre på en djurkropp eller stoppade produktionen för att utreda ett djur kunde det bli besvärligt för slakteripersonalen som ofta har minutpassning. Jag minns att det inte tog lång tid innan slaktarna stod och knackade med knivarna i diskhoarna för att demonstrera att vi var tvungna att snabba på. Man måste nog ha mycket skinn på näsan om man ska jobba som veterinär på slakteri, säger hon.

Att våga säga ifrån, är enligt Emma Andersson otroligt viktigt som veterinär, oavsett om det gäller arbetsmiljöproblem eller om man upptäcker ett djur som inte mår bra.

– Om jag fattar ett beslut så vill jag att det ska vara rättssäkert. Där och då måste jag vara säker på att det är rätt beslut vad gäller den individ som beslutet riktar sig mot. Sedan kan det självklart visa sig att jag inte hade all information eller att det tillkommer uppgifter som tvingar mig att tänka om. Då är jag självklart beredd att backa.

Denna hållning, menar hon själv, var en förutsättning för att hon skulle kunna hantera situationen på SLU med bland annat anmälningar till Universitetskanslerämbetet.

– Jag kände mig trygg eftersom jag hade tänkt igenom mina beslut och kunde försvara dem. Därför kunde jag välkomna en prövning som gav mig ett kvitto på hur jag hade utfört jobbet. Hade jag fel tog jag det till mig och utvecklade mitt arbete.

En fördel, som Emma Andersson ser med sitt nuvarande jobb på länsstyrelsen,

FOTO: JOACHIM NYVÄL

är att det sällan dyker upp problem som inte kan vänta till nästa dag.

– Om jag behöver hämta barnen innan förskola eller fritids stänger klockan 18.00 är det inga problem, jag kan lämna mitt pappersarbete till dagen därpå. Om jag å andra sidan jobbar kliniskt kan det bli konsekvenser för det sjuka djuret om jag inte stannar kvar. Jag tror att det är vanlig stressfaktor att man slits mellan jobbet och privatlivet. Jag tror också att det är väldigt vanligt bland unga och ambitiösa veterinärer – att de åsidosätter sig själva för att göra andra nöjda, för att de i väntrummet inte ska behöva bli arga och irriterade.

Sociala medier

Nytt för de senaste åren, menar Emma Andersson, är det tuffa klimatet på sociala medier. Hon har varit med om att kollegor har blivit utsatta för så kallade drev som börjar med att någon lägger upp sin åsikt utan att presentera hela

bilden och folk hänger på. Det blir som en lavin där den som är utpekad inte har en chans att delge sin bild av vad som har hänt.

– Det finns en "community" på Facebook som är dedikerad till att protestera mot länsstyrelsen och djurskyddsinspektörerna. Där har jag haft kollegor som har blivit uthängda tillsammans med privat information om dem.

– Att våra namn står på länsstyrelsens beslut har lett till några hotfulla situationer under åren. Det man kan göra för att komma runt detta är att antingen vår chef skriver under så att vi som handläggare slipper göra det eller att man inte skriver under med några namn alls, säger hon och tillägger:

– Är man trygg i sitt beslut och står för det, då brukar det inte vara något problem. Och vad gäller sociala medier får man tänka på vad man läser och inte läser.

Det händer att veterinärer skriver i

diskussionsgrupper om kollegor eller arbetsplatser som har gjort si eller så, och inte sällan hakar flera på. Varför ska man sprida ett missnöje på det här sättet?

Vid ett par tillfällen har Emma Andersson brutit diskussioner och ifrågasatt varför man inte kontaktar den det berör direkt istället.

– Jag har fått lära mig att vänta några dagar och låta informationen sjunka in innan jag agerar på vad som har hänt. Precis som med e-post förlorar man så mycket information i snabb textkommunikation: sinnesstämningar, tonlägen etc. Något som jag uppfattar som trevligt kan någon annan uppfatta som provocativt. Ofta kan det vara lämpligare att man går och pratar med eller ringer kollegan istället.

Forskarvärlden

Även forskarvärlden dras, enligt Emma Andersson, med en del arbets-

miljöproblem, framförallt kopplat till arbetstid.

– Fördelen är att tiden är fri och man kan lägga upp den som man vill. Nackdelen är att många skriver allt för ambitiösa mål för att få forskningspengarna, som sedan blir svåra att uppfylla på den begränsade tid som man faktiskt har.

Den outtalade inställningen som lever kvar här och där, om att forskning inte är ett jobb utan en livsstil, gör det inte bättre, menar hon. De som står för det menar att man har valt fel karriär om man förväntar sig att kunna jobba åtta timmar om dagen.

– Det är inte alltid så, säger Emma Andersson. Hon berättar om en chef på SLU som alltid gick hem när arbetsdagen var slut och aldrig skickade några mejl på kvällen – för att sända signalen att det är så vi jobbar.

– Det var en väldigt klok chef och kollega. ●

EMMA ANDERSSON

Examen:

2007 från SLU.

Karriär i urval:

Jobbade med smådjur på djursjukhuset i Skara
Vikariat på Jordbruksverket
SLU – koordinator för utbildningen av veterinärer från tredje land, TUVE, när det låg i Skara.

Länsveterinär, vikariat
SLU, doktorandstudier
Hösten 2016 – Länsveterinär
Hösten 2018 Godkänt försvar av Licentiatavhandling som handlar om kullstorlekens effekt på suggans hälsa och välfärd.

För modern bilddiagnostik

md_ffnr@fujifilm.com | 08-525 237 19 | www.fujifilm.eu/se
FUJIFILM Nordic AB Hantverkargatan 25 SE-112 21 Stockholm

FUJIFILM
Value from Innovation

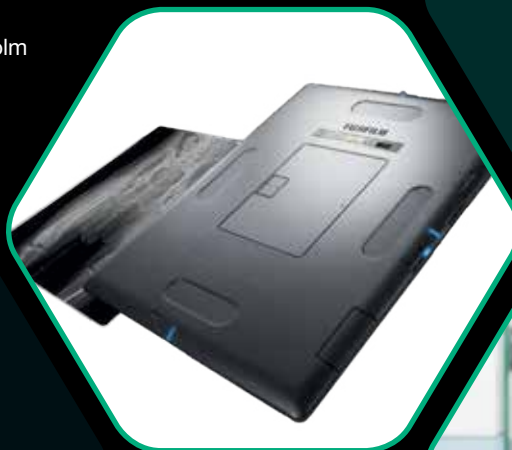

FOTO: PRIVAT

"Hot och hat är vardag för djurskyddsinspektörer"

Caroline Bränngård hjälpte polisen att omhänderta 88 kaniner som for illa. Idag tvekar hon inför liknande uppdrag – en hatkampanj i sociala medier gjorde att hon oroade sig både för våld och för klinikens framtid. Här är hennes historia.

Text: Mari Janson

Hammerdal i Jämtland, februari 2017. Det är smällkallt när Caroline Bränngård lämnar Solberg för att köra sin största hästtransport en och en halv timme österut. I byn med det vackra namnet driver Caroline Bränngård både ett lantbruk och en veterinärmottagning, och dagens uppdrag är att hjälpa polisen att omhänderta 88 kaniner. Trots att det här inte alls är något rutinjobb – hon driver i första hand en stordjurspraktik – är Caroline helt omedveten om hur mycket uppdraget ska komma att påverka hennes liv. Hon ska råka ut för en hatkampanj på nätet, och i medier, som kommer få henne

att aldrig mer vilja åta sig den här typen av uppdrag.

Caroline Bränngård vet att "kaninhistorien" två år senare fortfarande retar upp känslor. Hon vill berätta sin historia för Svensk Veterinärtidning eftersom hon också vet att det som hände henne inte är ovanligt bland veterinärer.

– Det viktigaste jag har lärt mig är hur några enstaka privatpersoner, utan utbildning eller källkritik, kan dominera debatten. Och hur otroligt ensam man är som egen företagare utan någon chef som kan stötta en. Det är en läskig verklighet. Men min respekt för alla som arbetar

med djurskydd, som länsveterinärerna, och det modet som de har, har bara ökat.

– Även om det som hände mig var jobbigt när jag var mitt uppe i det, går erfarenheten att använda när vi ser på arbetsmiljön för alla som jobbar med djurskydd.

Påpekade brister i tio år

Caroline Bränngård, 41, flyttade hem till Jämtland och gården efter studierna i Uppsala. Efter några år hos distriktsveterinärerna startade hon sin egen praktik 2014. Parallellt med den, där hon har en veterinärsassistent, driver hon sitt

Astrids miljö- och samhällsblogg kritiserar ofta länsstyrelsernas beslut i djurskyddsärenden och har spridit många osanningar om Caroline Bränngård.

lantbruk med 11 hästar, 20 linderödsgrisar, 80 nöt och höns. Till hjälp på gården har hon ett par heltidsanställda, och nu, i början av maj, är det bråda dagar i Solberg.

– Men det är en härlig tid med kalvar som föds i parti och minut, säger Caroline och låter lätt på rösten.

När hon berättar sin version av vad som hände för två år sedan är hon inte lika glad. Hon börjar från början.

– Under en tioårsperiod hade länsstyrelsen varit i kontakt med den här djurägaren och påpekat brister. De hade hittat döda djur, periodvis hade det varit ganska eländigt, och den här personen hade kategoriskt vägrat genomföra ändringar.

Tjänstemän på länsstyrelsen var tvungna att agera och polisen fick ärendet på sitt bord.

– De var rådvilla, det är en stor apparat och helt utanför deras expertis. De var väldigt nöjda med att vi kunde göra det. Jag fick en vecka på mig att förbereda mig inför förvaringen.

Caroline Bränngård hade inte jobbat så mycket med omhändertaganden på det här sättet, och att förbereda sig för att ta hand om uppemot hundra kaniner är ett stort arbete.

– Det känns som om vi byggde dygnet runt, för självklart skulle det ju vara burar som är lagliga och håller måtten.

"Transporten blev en jättegrej"

Hur de skulle göra med transporten var en annan fråga. Caroline Bränngård kollade upp olika transportföretag, men hittade inget med djurvana. Hon kunde

sköta transporten och själv följa med för att säkerställa att allt gick rätt till.

– Ironiskt nog var det just omhändertagandet och transporten som blev en jättegrej. Vi hade med oss jättemycket burar, vi tyckte att vi hade koll på läget.

När Caroline och polisen kommit överens om en dag som passade åkte de så till kaninuppfödarens gård.

– Två poliser var med för att jag och mina två assistenter skulle kunna jobba på ett säkert sätt. Innan vi åkte instruerade jag assistenterna, som båda var mycket vana vid smådjur, om hur man till exempel bär kaniner.

– Instruktionen från polisen var att ta med alla kaniner utomhus och det vi kunde konstatera var att det drog rakt in i burarna, det var snöhögar och alla hade bottenfruset vatten. Det var hyggligt rent, det fanns mat, kaninerna var normala i hullet, det var ingen som var död, men det stod klart att de hade ett rätt så tufft liv.

Det var ingen hemma på gården, förutom en 15-årig tjej som brukade vara där.

– Jag såg bara att det var en yngre person, hon stod nog 50 meter bort och höll sig där hela tiden. Poliserna pratade med henne, jag träffade henne aldrig.

– Det var jag och mina assistenter som hanterade djuren, fortsätter Caroline Bränngård. Alla kaniner som satt ensamma åkte ensamma, de som satt i grupp åkte i grupp. Men baserat på 15-åringens utsagor anklagade djurägaren mig för att ha kastat in kaninerna i en hög och för att ha slagit dem.

När de hade kommit till Solberg

inhyste Caroline Bränngård kaninerna i burar.

– De var enormt törstiga och först var det fullständigt kaos, sedan satte de sig och putsade sig. Själv skulle jag skriva intyg och sammanfatta hur djuren mådde, gick igenom och noterade skador. Större delen hade förvuxna klor, flertalet hade avbrutna klor vid klofalsen, en hade lite bitskador kring vulva, en var tovig och mjällig och hade rotsten. Jag gjorde bedömningen att den hade haft det ett tag och polisen var tydlig med att den skulle avlivas.

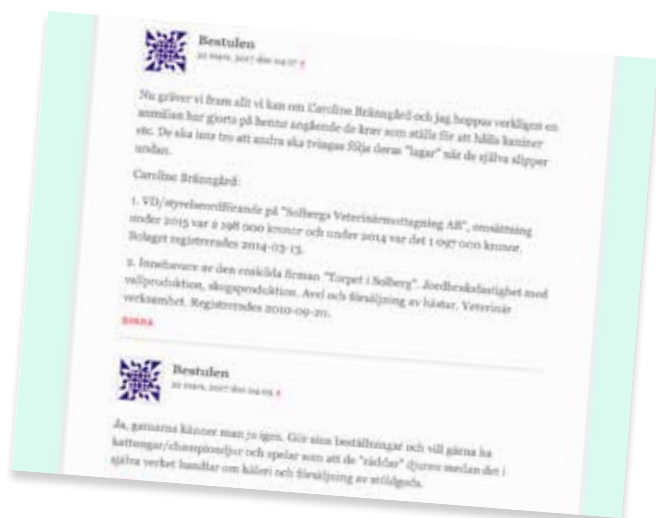
– Enligt djurägaren hade skadorna hänt hos mig, men det var helt osant.

Följare började hetsa varandra

En väntan på beslut följde, den tid som djurägaren har på sig att överklaga. På gården fick Caroline Bränngård anställa en extra person under den här perioden – att städa burar, byta vatten och utfodra 88 kaniner tar tid. Framför allt för den som inte har ett professionellt system för det.

Samtidigt gick djurägaren ut i media och berättade sin version av händelsen, eller rättare sagt 15-åringens version om hur våldsamt omhändertagandet gått till. Länstidningen i Östersund publicerade en intervju med djurägaren, en ledarskribent i Land kritiserade starkt hur en veterinär våldfört sig. Helt utan källkritik. På sociala medier började historien sprida sig.

Caroline Bränngård kunde inte gå i svaromål eftersom kaninerna skulle vara på hemlig ort och hon kände sig hyfsat lugn så länge ingen visste vem hon

"Det blir otroligt bekymmersamt när nättroll som utger sig för att vara extrema djurvänner får veterinärer att backa från djurskyddsärenden."

var. Men fakturor är offentliga handlingar och snart lades de, plus journaler, upp på en av de argaste bloggarna och i Facebookgruppen Djurskyddsinspektörerna.

– Kvinnan med bloggen söker upp såna här ärenden och lägger ut dem. Hon vinklar något hejdlöst, 15-åringen fick dra sin historia där också, och följare började hetsa varandra att göra saker mot mig, min familj och mina djur.

Enormt stöd från kåren

Caroline Brännngård hade svårt att sova, hon oroade sig för gården, och pratade med en handläggare på polisen.

– Jag var verkligen orolig, hur ska jag kunna skydda mig, undrade jag. Dyker de upp, ring polisen, sa handläggaren. Men det kan ju ta några timmar för polisen att ta sig hit, säger Caroline och fortsätter:

– Det var en obehaglig upptäckt hur otroligt ensam man är som företagare. Men jag gick ut i olika forum och ville komma i kontakt med kollegor som varit i samma situation. Stödet från kåren var helt enormt. Det var fantastiskt, och samtidigt nedslående att så många kände igen sig.

Caroline fick höra historier om kollegor som blivit hotade och angripits rent fysiskt, någon hade barn som hotats.

– Jag insåg att det här faktiskt var vardag för djurskyddsinspektörer.

Inga anmärkningar

Kaninägaren anmälde också Caroline Brännngård till ansvarsnämnden. Därpå följde nästan ett år av skrivande fram

och tillbaka samtidigt som 15-åringen ringde och bandade samtal med Caroline och fortsatta att skriva om historien på Facebook. Caroline kände att hon aldrig riktigt kunde slappna av: det målades upp en fruktansvärd bild av henne och företaget, skulle folk sluta höra av sig nu?

Efter en tid blev Caroline Brännngård kontaktad av en journalist som skrev om hennes historia och utsattheten för kåren. Det blev en riksnyhet.

– Det blev en väldigt stor grej av det hela, säger Caroline. I veterinärvärlden blev jag känd som "hon med kaninerna".

Ansvarsnämnden fastslog till slut att Caroline Brännngård inte gjort något fel. Det fanns inga anmärkningar alls.

– Men man vet inte vart det ska ta vägen förrän man har beskedet i handen. Folk vet det de läser och att vi skötte oss är ingen nyhet. Blir det en dementi är det alltid en liten notis och ledarskribenten i Land ville inte be om ursäkt, hon sa i ett SVT-reportage "Oj det blev inte så bra, det får räcka så".

Skulle tänka sig för

Caroline Brännngård säger att hon som djurägare förstår rädslan för att bli frångången sina djur och kanske få djurförbud.

– Det är så klart väldigt känsligt. Men det blir otroligt bekymmersamt när nättroll som utger sig för att vara extrema djurvänner får veterinärer att backa från djurskyddsärenden. Det är ju tvärtom vad man skulle vilja om man var djurvän.

– Jag kan inte prata för alla, men det flesta veterinärer jag känner är

varmhjärtade och vänder in och ut på sig själva för att hjälpa djur.

Så här två år efter omhändertagandet av kaninerna, som allihop fick nya hem efter en månad, skulle Caroline Brännngård tänka sig för om polisen ringde.

– Jag vill inte avråda någon, för djurskydd är så viktigt. Men jag kommer nog inte att ta på mig något igen. Och det är jättesynd, för då har de ju lyckats, säger hon.

– Men jag törs inte. Det tär på en när man blir utsatt. •

FOTO: PRIVAT

CAROLINE BRÄNNGÅRD

Examensår: 2010.

Specialisering/verksamhet: Hästinriktad stordjurspraktik.

Bor: Solberg, Jämtland.

Familj: Bor själv på gård med 2 hundar, 80-talet nöt, 11 hästar, 20 grisar, höns och ankor.

Intressen: Djur och det mesta som har med självhushållning att göra. Kanske tragiskt att säga arbetet, men jag älskar verkligen mitt jobb.

När drevet går

Allt fler veterinärer säger sig uppleva problem i mötet med kritiska djurägare. Några väljer på grund av dessa problem bort en annars lovande karriär som kliniskt verksamma. Den generella trenden i samhället är att kritik allt oftare riktar sig mot person snarare än sak. Vi veterinärer kan ha varit utsatta för detta redan tidigare, eftersom vi har en stark tendens att identifiera oss med yrkesrollen; många av oss ÄR veterinärer, vi arbetar inte som sådana, och många har kommit in i yrket utan insikt om att jobbet som veterinär i hög grad handlar om att arbeta med människor. Vårt förhållningssätt till yrkesrollen har medfört att kritik mot yrkesutövandet kan uppfattas som riktat mot oss som människor.

Text: Thomas Manske, Leg Vet, Vet Med Dr Teknisk chef, Boehringer Ingelheim Animal Health

”Drev” är en extrem form av kritik på sociala medier, elektroniska lynchmobbar som skapar rädsla och olust i samhället. Redan skräcken för att utsättas för sådana drev kan leda till att rädslan för att göra fel blir större än viljan att göra rätt. Detta förhållningssätt blir förlamande när den går ut över lusten att testa, utveckla och lära sig. I syfte att erbjuda verktyg att hantera detta, arrangerade Boehringer Ingelheim Animal Health i samverkan med Sveriges Veterinärförbund och SLU symposiet ”När drevet går”. Jeanette Fors-Andrée, en av Sveriges främsta krishanteringsexperter och medierådgivare föreläste där om konstruktiva, professionella förhållningssätt till kritik i allmänhet och på sociala medier i synnerhet. Här följer en kort rapport.

Ett sätt att förstå världen

Så länge vi bedriver verksamhet riskerar vi att utlösa kritik i olika former och kanaler – det är en naturlag. Under vissa specifika omständigheter kan sådan kritik ta formen av drev på sociala medier. Det finns dock sätt att minska

risken för att oproportionerlig och orättfärdig kritik eskalerar till drev. Det finns också sätt att hantera sådana om de ändå uppstår. Drev under uppsegling kan avstyra och deras avställande kan påskyndas. Det underlättar ens vardag om man ägnar tid åt att förbereda och träna sig i att hantera den ofrånkomliga kritiken. Varifrån kommer då den ökade benägenheten att fokusera på person snarare än sak och att ta sig rätt att ge luft åt den kritik man har – inte minst på sociala medier?

Skitsnacks utsträckta hand

Egentligen är fenomenet kritik på sociala medier snarare mänskligt än ”konstigt”. Människan är en social, relationsskapande varelse som strävar efter en känsla av samhörighet. Hon har därtill en stark önskan att förstå sin omgivning. För att uppleva förståelse tolkar vi den information vi mottager och sätter ord på det vi upplever. Upplevelsen av förståelse förstärks när vi kan dela den och få den bekräftad av andra människor. ”Skitsnack” och ryktesspridning är därmed ett sätt att

beskriva och försöka förstå världen tillsammans med andra. Sådana försök är i allmänhet menade att göra världen begriplig och orsakas alls inte av ondska; vi önskar tvärtom att hjälpa varandra genom att berätta hur det ”är” med saker och ting. Så kallade drev startas av folk som triggas av varandra i sina försök att beskriva och därmed förstå världen...

Människans olika system för att hantera informationsintag har emellertid danats av generationer med ett betydligt mindre intensivt flöde av information; världen av idag riskerar att överväldiga oss människor, vilket kan få några av oss att tappa de humana koncepten. När de som först anländer till en olycksscen drar fram sina mobiler för att fotografera, twittra om eller på andra sätt rapportera det de ser istället för att hjälpa till, kalla på räddningspersonal etc., är det ett försök att hantera intrycken; men också, det ska medges, att delge dessa till andra. Det finns nämligen ett värde i att vara först med ny information: det kan ge en känsla av att man är ”viktig” samt erbjuda bekräftelse, och det kan bidra till att bygga ens identitet

FOTO: ADOBE STOCK

– ett projekt som tidigare generationer knappast var särskilt upptagna med. Vad som förenar oss med tidigare generationer är däremot vårt sätt att reagera på personliga kriser.

Förutsägbart reaktionsmönster

Vad som utlöser en kris kan variera enormt, i djurägar-veterinärsammanhang allt från en allvarlig sjukdom eller skada hos, eller förlust av, ett kärt husdjur, till att man får vad man upplever som en horribel räkning på veterinärvård. Oavsett utlösande faktor, så finns det stora likheter i förloppet; från chockfas, reaktionsfas, bearbetningsfas till nyorienteringsfas. Den drabbade kan växla fram och tillbaka mellan faserna och de kan delvis överlappa varandra. Det är bra att känna till dessa faser, dels för att för egen del inse, att man ibland kan ”komma ivägen för” känslor som egentligen har ett annat mål, dels för att man därigenom kan hjälpa folk att hantera en krissituation.

Chockfasen består från en kort stund upp till en vecka, eller längre. Under denna fas kan man ha svårt att ta till sig

det som hänt, man kanske förnekar det helt. Detta är en överlevnadsstrategi, som bidrar till att man klarar av att handla på ett adekvat sätt för att lösa situationen man befinner sig i. Under denna fas reagerar vissa människor starkt, de kanske drabbas av panik eller blir som paralyserade. Under reaktionsfasen börjar man ta till sig det som hänt, försöka förstå och finna mening i det som hänt. Tankar och beteenden kan under denna fas vara starkt irrationella inte minst när man söker orsaker till det inträffade hos andra och annat än en själv. Det är viktigt att förstå, att människor i dessa första stadier av krishantering inte kan förväntas agera rationellt. Först under bearbetningsfasen börjar den drabbade på allvar inse och ”erkänna” det som hänt; man lär sig leva med det. Nyorienteringsfasen handlar om att skapa en ny berättelse om verkligheten som innefattar det inträffade som en accepterad del i denna.

För att förebygga att en djurägare går från en, på ett eller annat sätt traumatisk upplevelse hos en veterinär och skriver ett hatiskt inlägg på Internet, kan det

vara en god idé, att omedelbart erbjuda hjälp innan man skiljs åt. Detta kan man enkelt göra genom att t.ex. säga ”Min erfarenhet säger mig, att sorgen kan komma senare; har du i så fall någon du kan prata med?”

Din egen krishantering

För att kunna bemöta och hantera kunders kriser måste du kunna hantera din egen reaktion. För det första, ta de lugnt; du är inte ensam och du kan få hjälp. Reagera inte i affekt. Om du känner behov av att få utlopp för känslor av frustration, rädsla, otillräcklighet eller vad du nu upplever efter att ha fått kritik eller blivit utsatt för ett ”drev” så prata med någon – men fundera på vem du vänder dig till. Många slutna grupper på Facebook eller andra nätverk av likasinnade har en tendens att förbehållslöst bekräfta dina känslor, vilket gör att du kan luras till att reagera felaktigt. Prata hellre med en chef eller nära kollega eller sök professionell hjälp hos någon som kan ge dig stöd i din kris. Arbetsgivare har ett ansvar för att skydda sina anställda

liksom sitt varumärke. Anställda ska därför inte behöva uttala sig i intervjuer etc. och det är arbetsgivarens uppgift att avgöra om man ska besvara påhopp. Hur kan man hjälpa sig själv och andra när drevet faktiskt går?

Sätt munkavle på reptilhjärnan

När du blir "påhoppad" av en person, förutsatt att personen är i chock och inte agerar rationellt. Luras inte till att själv agera i affekt eller av rädsla, risken är då stor, att du "tar över" krisen. Undvik att själv gå till attack eller att gå i försvarsställning. Det underblåser oftare uppblossande konflikter än avblåser dem och gynnar sällan din sak, jobba istället strukturerat och medvetet. Ge först själv utlopp för dina känslor genom att prata med någon. Fråga dig, varför personen ifråga betar sig så som hen gör. Är kritiken verkligen riktad mot dig, eller har du bara kommit ivägen för ett utlopp av chock/frustration? Sådant kan vara sorgligt och upplevas som en kris, men skadas verkligen förtroendet för dig? Är det så allvarligt? Du är veterinär och därmed expert på att bedöma situationer; analysera läget förbehållslöst och ta ett samlat, systematiskt grepp – bygg din egen berättelse om det som hänt, paketera och presentera den sedan på dina egna villkor i dina egna kanaler!

Din egen story

Börja med att utan skygglappar och filter beskriva för dig själv (och dina bollplank) vad som har hänt, hur det hände, och vad du nu kan göra. Fundera alltid på om det finns fog för kritiken; finns det ens något litet uns av riktighet i den? Vet du för övrigt egentligen verkligen vad som hänt? Analysera förloppet ärligt, och sätt egna ord på det som hänt, på det sättet får du en möjlighet att ta över ägarskapet över berättelsen om det som skett. Försök samtidigt att underlätta för andra att perspektivera förloppet och sätta saker och ting i sitt sammanhang.

Fundera på vad som är huvudbudskapet i din berättelse. Specificera tre-fyra punkter som med stöd av ett fåtal argument eller bevis fångar det du först och främst vill säga. Dessa punkter

ska vara konkret formulerade på ren, lättbegriplig svenska, allra helst i form av lätt citerbara "one-liners". Lagg där till några väl valda (särskilt svåra) frågor med kompletterande svar. Tillägna dig samtidigt ett lager av "diskussionsbryggor" (så som "Jag förstår att det kan uppfattas så, men det som hände var att ..." eller "Låt mig förtydliga, jag menade att...", etc.); i en tråd eller diskussion där du håller på att förlora greppet kan du utnyttja dessa bryggor för att hitta tillbaka till ditt huvudbudskap och din egen berättelse. Om du tappar kontrollen över diskussionen eller känner att du inte mår med tempot i kommentarsfältet, prova att vara tyst ibland eller ta kommandot genom att skriva egna uppdateringar i andra kanaler.

Dina egna kanaler

Man vinner inte diskussioner i drev/trådar; presentera istället din berättelse på dina egna villkor i din egen kanal. På så sätt äger du berättelsen och blir inte själv "ägd". Det kan ske genom att skriva "Vi är ledsna för det inträffade och skulle gärna ta del av dina synpunkter i ett mail". Drev kan annars bromsas genom att skifta kanaler; lyft ut diskussionen ur den ursprungliga tråden genom att länka till en egen plattform. Det är för det ändamålet bra att ha redan etablerade kommunikationskanaler på sociala medier: en blogg, en hemsida, eller andra sociala plattformar; sociala medier kan vara till din hjälp! Om du i din analys kommit fram till att inga fel har begåtts, har du en chans att förklara det i dina egna kanaler. Finns det grund för kritiken, kan du där också berätta din historia om vad som har hänt och vad ni tänker göra för att förebygga att det sker igen. Sådana kanaler ska dock aldrig skapas för det aktuella ändamålet; "dementibloggar" kommer obönhörligt att avslöjas som sådana, och snarast elda på drevet.

Konsten att ta emot kritik

"Transparens", som har blivit något av ett hedersord inom snart sagt alla verksamheter, betyder inte att du "alltid måste göra allt rätt". Faktum är, att det är när du som veterinär handlar reflektat och evidensbaserat och sedan

analyserar och förhåller dig konstruktivt till eventuella bakslag som du bidrar till att utveckla veterinärmedicinen! Var dock transparent med problem i ditt yrkesutövande, hur du hanterar dem och hur du förebygger att de upprepas – det ger respekt och bidrar till din egen och andras utveckling.

Innan du bemöter eller besvarar kritik, ska du alltid fråga dig själv: Är detta 10-tal (eller vad det nu är) kritiska röster verkligen en kris? Påverkar det förtroendet för dig? Ska du bemöta eller låta bli? Och vad är det du skyddar? Om det "bara" är dina känslor i stunden och inte ditt professionella förtroende eller dina möjligheter att i framtiden fritt få utöva ditt yrke, låt helst bli att replikera om kritiken saknar saklig grund och endast följer en drevmentalitet. Om kritiken har en saklig grund bör du besvara den. Beakta dock alltid kravet på sekretess (även om det alltid finns saker du kan säga). Avsluta gärna ditt inlägg med att meddela, att du tyvärr av sekretessskäl inte kan säga mer. Paketera dina svar och säg bara det absolut viktigaste. Det är mycket lättare att säga för mycket än för lite, och din kommunikation kan spreta och bli otydlig.

Erkänn och be om ursäkt om du har gjort fel – men bara om du verkligen har gjort fel, och erkänn då helt specifikt vad det är du har gjort fel. Alltför många gör odefinierade pudlar i dessa tider; var fullständigt klar och tydlig med vad det är du ber om ursäkt för. Har du följt gängse rutiner men det ändå gått gale, ska du inte ta på dig skulden för den uppstådda situationen – det är inte ditt fel! Däremot ska du alltid empatiskt beklaga, att personen drabbats av det som skett och framföra att du är ledsen för att det gick så som det gick. Det är inte lätt att be om ursäkt på ett sätt så att den tas emot som den är tänkt...

Från psykologin vet vi, att hjärnan har två parallella system: det emotionella som instinktivt känner smärta och välbehag och det rationella/reflektiva som analyserar argument, tänker i konsekvenser och ser in i framtiden. Genom att tala till båda dessa system, hjälper du din kritiker att ta till sig din ursäkt och sätta tingen i perspektiv. Ursäkter ska framföras med empati för dem du sårat

eller skadat; visa att du förstår kritiken och känslorna kring den. Var tydlig och konkret med vad du ber om ursäkt för och förklara hur situationen kunnat uppstå. Din ursäkt måste sedan alltid följas av konkreta åtgärder, annars är det bara ansvarsflykt. Beskriv konkret vilka åtgärder som vidtagits för att misstaget inte ska upprepas.

Tacka för kritiken, därigenom bekräftar du att du sett personen. Bespara dig floskler som "ingen har klagat förut" eller "vi ska se över våra rutiner" – de retar mer än lugnar. Det är viktigt att vara mottaglig för, och öppen med, kritik på sociala medier. Det finns dock en gräns för vad som bör accepteras. När denna gräns överträds i egna trådar på Facebook kan man antingen blocka personen i fråga eller dölja hens inlägg för andra, vilket är mindre offensivt. Det kan vara värt att låta en kollega tala med den kritiserande personen, men håll gärna på "högsta kortet" (instansen) så länge som möjligt, det kan vara bra att behålla en livlina...

Att bromsa ett drev

Drev på sociala medier kan vara synnerligen obehagliga men de blir först till verklig kris när de uppmärksammas av traditionella medier. De flesta drev stillnar av sig själva inom någon vecka; se trots det till att hantera det som eventuellt blivit fel genast! När ett drev är under uppsegling och din bedömning är att det riskerar att skada mer än din självkänsla, ska du bemöta kritiken snabbt för att minska risken för skada. Tänk också på att du bara ser de "hög-

ljudda"; för varje kritiker som upphäver sin stämma kan du ha tio som stöttar dig utan att de varken syns eller märks... Vissa människor (ofta yngre) har talang och kanske träning i att bemöta kritik eller påhopp på sociala medier; liera dig med sådana, de kan en dag bli dina ambassadörer eller varumärkesväktare. Ha en plan för hur dina försvarare ska synas och be dem gärna att ta plats i diskussionen.

För att bromsa drev under deras uppsegling är det viktigt, att du själv tar styrningen av diskussionen istället för att blir reaktiv och göra det som förväntas. Det finns nämligen en given dramaturgi som avgör vilken kritik som löper risk att utvecklas till drev; för att skapa ett riktigt smaskigt drama krävs en Goliat (förovar) en David (offer eller hjälte) och en expert. Som människor har vi sedan urminnes tid i våra sagor och sägner skapat dessa arketyper för att göra världen mer förståelig.

Även om det är lätt att du i ditt yrkesutövande hamnar i rollen som Goliat, och din belackare gör allt för att utmåla dig som en sådan, är det inget som säger att du ska anta den rollen. Gör i stället allt du kan för att anamma rollen som expert. Du avgör nämligen till viss del själv vilken roll du får genom ditt sätt att kommunicera! Experter talar objektivt, sakligt och lugnt, aldrig i affekt och gärna med en stilla stämma. Experter får alltid själva sätta punkt för sina uttalanden; korta, sakliga, faktabaserade uttalanden gör det lättare att sätta punkt. Paketera därför det du vill ha sagt. Svara på frågorna med dina

huvudbudskap i fokus och – mata inte trollen!

Sammanfattning i korthet

När du utsätts för kritik eller drev, grips inte av panik. Bedöm situationen, skaffa dig ett samlat grepp och agera sedan systematiskt. Gör omedelbart en analys. Diskutera med kollegor och eventuella chefer för att skapa distans och överblick. Vad har hänt? Är kritiken befogad? Hur kunde det hända? Hur ska ni förhindra att det sker igen? Ta sedan ställning och inled kommunikationen. Din reaktion ska stå i proportion till problemets potentiella storlek. Presentera dina bästa argument varför du gjort rätt eller erkänn att "här har vi gjort fel" – men bara om du verkligen gjort fel. Skapa din berättelse – och håll dig till den. Be om ursäkt om det är påkallat – men gör det så att det känns. Paketera därför din kommunikation. Du tillåts inte berätta hela bilden. Därför är det viktigt att framföra dina viktigaste budskap och argument baserat på din analys. Sen kan du sätta punkt. Utnyttja de positiva möjligheter sociala medier ger genom att etablera egna plattformar i god tid före du behöver dem. Följ upp krisen. Utnyttja tillfället till att ödmjukt visa att du lärt dig och utvecklats av det som skett, eventuellt genom att presentera en konkret åtgärdsplan för hur du ska agera i framtiden. Men framför allt: förbered dig innan det händer! •

Lördagen den 9 november 2019 anordnas den traditionsenliga Glada Phlugans fest

Var och när: 16:30 serveras fördrink på Ultuna studentkärs kårhus. Middagen serveras på Ultunarestaurangen, efter fördrink och femte & sjätte årskursarnas spex.

Klädsel: Smoking.

Kostnad: Veterinärer 900 kr. Veterinärstudenter 700 kr, mer information kommer på skolmailen.

Fullständig anmälan omfattar både inbetalning till bankgiro 895-5981 och anmälningsmail till phlugan@vmf.se i vilket namn (+namn före eventuellt namnbyte), avgångsår, klassnamn, samt matpreferenser inklusive dryckesönskemål såsom cider eller öl till förrätt, ej svartsoppa, vegan, vegetarian, allergier eller liknande ska anges.

Först till kvarn gäller, dock ska betalning vara oss tillhanda senast den 22 september 2019. Anmälan är bindande och återbetalas ej vid förhinder. Sent inkommen anmälan kan inte garanteras plats.

Stress – ett svårdefinierat samtidsproblem

Det finns utmaningar i dagens komplexa arbetsmiljöer som vi ännu inte vet hur vi ska lösa och inte sällan satsas det på individåtgärder i brist på metoder som botar rotorsakerna. Det menar Ingibjörg Jonsdottir, professor vid Institutet för stressforskning i Göteborg.

– En del av problemet är också att vi inte får den återhämtning som vi behöver och ställer orimligt höga krav på oss själva och varandra.

Text Mats Janson

Ett grundläggande problem med ordet stress är att det används för att beskriva flera olika reaktioner och att begreppet skiljer sig åt beroende på om synvinkeln är medicinsk, psykologisk eller sociologisk. Det säger Ingibjörg Jonsdottir som är professor på Institutet för stressmedicin i Göteborg.

– I dag används stress för att beskriva allt från att ha mycket att göra och otydliga mål på arbetsplatsen till själva upplevelsen, reaktionen och utfallet av detta. Istället för att säga att stressen har ökat i samhället – om den nu har det – är det bättre att vi säger exakt vad vi menar, till exempel att vi upplever att vi har för mycket att göra, att vi har fått sämre arbetsmiljö, att vi inte får ihop livet eller bara upplever saker som jobbiga.

Mekanismerna bakom stress

Om Ingibjörg Jonsdottir ändå ska försöka sig på en definition så menar hon att stress i grund och botten är en rent fysiologisk och ändamålsenlig reaktion som behövs för att vi ska kunna möta våra dagliga utmaningar.

– Både människor och djur har fina och komplexa system som svarar mot

våra utmaningar, säger hon och nämner jogging som ett exempel.

– När vi springer ökar pulsen och blodtrycket. Blodet fördelas till musklerna samtidigt som hormoner produceras och mobiliserar energi. Det är i princip samma mekanismer som sätts igång när du blir psykiskt påfrestad även om du inte behöver musklerna på samma sätt. Kortisol, sköldkörtelhormoner, prolaktin och östrogen utsöndras för att svara mot utmaningarna som du ställs inför. Det är inget farligt. Tvärtom är det den dagen då kroppen inte reagerar så här som du ska bli orolig.

Återhämtning

Däremot, tillägger Ingibjörg Jonsdottir, kan påfrestningar under en längre tid leda till sjukdom om man inte tar sig tid för återhämtning. Det är just brist på återhämtning som är grundproblemet för många individer. Vi ser hos patienter med utmattning att de inte förmår mobilisera energi på samma sätt som friska individer och forskning på hjärnfunktion visar att hjärnan har fått "sakta ned" för att klara av utmaningar hos dessa patienter.

– Du kan inte köra hur länge som helst

utan att tanka. Tvärtom vad folk tycks tro måste du förr eller senare stanna på en mack. Nummer ett, två och tre är därför att sova. Om du sover – och sover bra – så får du i princip den vila du behöver. Men sover du dåligt eller för lite flera veckor eller månader i sträck så måste du fundera på vad det beror på. Utöver den nattliga sömnen behöver vi också längre sammanhängande pauser exempelvis kring julhelger och under sommaren.

Statistik som brister

Det går inte att säga hur vanligt det är med stressrelaterade arbetsmiljöproblem. Vad man däremot kan veta är hur många människor som är sjukskrivna på grund av psykiska sjukdomar, en siffra som uppdateras på Försäkringskassans webbplats en gång i månaden. Men inte ens den säger särskilt mycket om hur många sjukskrivningar som är stressrelaterade.

– Alla sjukskrivningar för psykiska diagnoser beror inte på psykosocial belastning. Samma sak om du jobbar i kassan på en matbutik och får ont i kroppen – det kan bero på att du spänner dig på grund av psykosocial belastning men

FOTO: ADOBE STOCK

det kan också bero på dålig ergonomi.

Med andra ord är det omöjligt att svara på hur vanligt det är med stressrelaterade arbetsmiljöproblem eftersom stress, återigen, är ett ord som vi definierar olika.

– Även om man tittar i databaser efter den till synes precisa diagnosen utmattningssyndrom så ser man hur definitionerna skiljer sig åt. På en vårdcentral kan man få den diagnosen medan en annan sätter diagnosen depression. Vi har alltså ingen tillförlitlig statistik.

Många förklaringar

Symtomen är heller inte nya. Går man tillbaka i tiden kan man se att tillstånd av psykiska symptom till följd av olika belastningar fanns och beskrevs för både hundra och två hundra år sedan.

– Människan har alltid oroat sig över förändringar och det är sannolikt att det alltid har funnits en viss procent av mänskligheten som har haft svårare än andra att hantera hektiska och komplexa yrken i förändring. Om den tesen stämmer borde förhållandevis fler slås ut i dag i takt med att många yrken blir mer komplexa rent kognitivt.

Enligt Ingibjörg Jonsdottir är detta en teori som är svår att bevisa. Det är däremot uppenbart, menar hon, att vi utvecklas i takt med samhällsutvecklingen och måste lära oss att hantera nya situationer. För en kliniskt verksam veterinär märks det exempelvis på större krav på att dokumentera och administrera samt på mer krävande djurägare som redan har satt en diagnos på sina djur efter att ha googlat symtomen.

– Själva grundjobbet – att ta hand om ett sjukt djur – har inte förändrats men det har lagts på lager på lager som gör det hela mer komplext och krävande. Vi måste organisera arbetsmiljön efter de förutsättningar som vi har i dag. Visst har förändringarna gett oss nya möjligheter, men de har kommit så snabbt att vi ännu inte vet hur vi ska hantera dem.

Att vi inte är i mål, menar Ingibjörg Jonsdottir, märks på att vi använder fel åtgärder för problemen.

– Om utmaningen är otydliga mål eller kommunikation som inte fungerar, då löser vi den inte med yoga och mindfulness. Om din dieselbil är tom på bränsle så tanka inte bensin. Det är ungefär som

att slänga in tai chi i en organisation som inte fungerar. Det kan vara en bra metod för återhämtning och ökad livskvalitet men det löser inte grundproblemet. Snarare kan det bli sämre.

Med andra ord, menar hon, ska vi inte spåda på uppfattningen att stress är en epidemi som vi ska vända oss till sjukvården för att lösa. Istället måste vi nansera vad vi menar när vi pratar om stress och prata om den psykosociala arbetsmiljön på våra arbetsplatser och göra någonting åt den. Vi måste hitta rotorsakerna till varför vi inte mår bra på jobbet och jobba med dem. •

FOTO: TURID OOM

TIPS FÖR VIDARE LÄSNING:
vgregion.se/ov/ism
Suntarbetsliv.nu
arbetsmiljöverket

Många unga hamnar i svåra situationer på sina första jobb, och då gäller det att förstå att man inte är ensam. Att komma ut i arbetslivet med alla dess krav är inte alltid det lättaste.

Mats Ericson, ordförande för stressforskningsinstitutet, ger sina bästa tips till blivande veterinärer på kongressen i höst.

Text: Karin Aase

Lagom lathet ger lång karriär

FOTO: ADOBE STOCK

Precis som allting annat är veterinäryrket under ständig förvandling. Inte minst har många djurägares syn på sina husdjur förändrats de senaste decennierna – från att vara ett djur till att i princip vara en individ med samma status och värde som de mänskliga familjemedlemmarna. Det i kombination med de höga krav som ställs överlag idag gör att många unga veterinärer upplever en ganska tuff press när de kommer ut i yrkeslivet.

En som i många år har forskat och undervisat om arbetsmiljö i bred bemärkelse är Mats Ericson, medicinare, forskare och lärare. I höst talar han på den del av veterinärkongressen som vänder sig till studerande och pratar om stress, återhämtning och ett uthålligt arbetsliv.

– Den äldre generationen får inte överskatta sin förmåga att påverka de yngre, och rent generellt sett är

femtiofemåriga gubbar ganska dåligt rustade att göra kurser för tjugotvååriga tjejer, säger Mats Ericson.

– Men forskningen har ändå en del att säga om de här ämnena och den kunskapen hoppas jag att jag ska kunna bidra med.

Chefens ansvar

Framförallt vill han försöka få studenterna att förstå att de inte kommer att vara ensamma om att känna stress och press när de kommer ut i arbetslivet.

– Väldigt många hamnar i svåra situationer som får dem att må dåligt. Då börjar man fundera på om det är fel på en själv eller på omvärlden. Då är det viktigt att veta att det här gäller många människor och att det finns hjälp att få.

Man är inte ensam helt enkelt.

– Samhället utsätter oss individer för press, på olika sätt i olika tider. Om det är värre eller inte nu jämfört med

historien är svårt att säga, men det vi vet är att sjukskrivningar av psykologiska eller organisatoriska anledningar ökar, och då måste vi adressera de frågorna.

Självklart ligger en stor del av det ansvaret på arbetsledande chef. Det är den personen som har ansvar för att arbetsbelastningen inte blir för stor och att man har en rimlig chans att klara av sina uppgifter på utsatt tid.

– Även kulturen på arbetsplatsen spelar stor roll för hur man mår. Bland läkare är det till exempel ett väldigt starkt underförstått krav att man ska jobba mycket och det är lätt att fastna i den fällan.

Var lite lagom lat

Arbetsplatsens organisation och kultur ligger som sagt på chefens bord, men det finns också en del saker man kan göra själv för att bättre klara av de svårigheter man ställs inför.

Enligt Mats Ericson är en av de viktigaste sakerna att få tid för återhämtning.

– Man måste ta hand om sig själv, se till att ha variation i sitt liv och att jobbet inte tar allt. Det gäller att vara lite lagom lat, att se till att man vilar och tänker efter när chansen finns så att man är rustad för att ge allt när man måste.

Det går helt enkelt inte att vara högpresterande hela tiden. Om inte annat lärde sig Mats Ericson det när han under några år var rektor för Gymnastik- och idrottshögskolan.

– Där skulle alla träna hela tiden. Ju mer desto bättre verkade många tänka, men satsar man för hårt hela tiden leder det snarare till skador och ätstörningar än till framgångar. Det är bara nys att det går att vara högpresterande hela tiden.

Vill du istället göra en långsiktig karriär menar Mats Ericson att du måste ge dig tid för vila. Det är när du slappnar av och ger dig själv tid att tänka som kreativiteten och de goda idéerna kommer. Inte minst poängterar han vikten av sömn.

– Det där att det finns människor som klarar sig på mellan fem och sex timmars sömn per natt utan problem är bara skitsnack. Som medicinare vet jag att det är under djupsömnen som kroppen utsöndrar det tillväxthormon som gör att vi kan reparera det i kroppen som är skadat, och får du inte tillräckligt av den

sömnen bränner du ljuset i båda ändar.

Tillräckligt bra bättre än perfekt

En annan del i den lagom lata ideologin handlar om att inse när uppgiften är klar och det är dags att gå vidare till nästa.

– Jobbar du som hjärnkirurg, då måste jobbet bli så perfekt som möjligt, men i de allra flesta andra fall räcker det att du når 80 procent av det du önskar. Ofta går det åt lagom mycket energi för att ta sig dit, men att sen gå vidare till 98–99 procents perfektion tar alldeles för mycket energi utan att resultatet blir särskilt mycket bättre.

Men fungerar det här resonemanget verkligen i vården, oavsett om det är människor eller djur man vårdar? Måste inte resultatet bli perfekt när man har ansvar för andra varelsers liv?

– Om du sliter ut dig totalt på att allt ska bli perfekt för en patient, hur ska du då orka vårda nästa? I katastrofsituationer där man måste prioritera för att man inte har resurser tvingas läkarna välja bort de patienter de vet kommer att dö för att kunna göra allt de kan för dem som ändå har en chans. I västvärlden har vi svårt att tänka så här, vi tror att allt går att ordna, men så är inte livet.

Vad ska man då göra om man kommer till en arbetsplats där kulturen är högpresterande?

– Börja med att be om en mentor eller handledare, någon du kan vända dig till

och ventilerar både praktiska och etiska frågor. Nätverka med andra nya och utbyt erfarenheter så ska du se att du inte är ensam om att inte alltid orka med. Och kom ihåg att ingen håller i längden utan vila. Våga vara lite egoistisk redan från start, för det går inte att ge bra vård om man samtidigt sliter ut sig själv. •

MATS ERICSON

Ålder: 60 år.

Bakgrund: militär och medicinare.

Jobbar med nu: professor i ergonomi på KTH.

Intressen: människor, folkbildning.

Familj: gift och fem barn.

Snabba och tillförlitliga provsvar med hjälp av högklassig analysteknik

- Veterinärmedicinskt, klinisk kemiskt laboratorium med diagnostik för smådjur och stordjur
- Mer än 30 års erfarenhet i branschen
- Omfattande testmeny, hög analyskapacitet
- Snabba svar, öppen telefonservice och rimliga priser
- Över 1000 kunder i hela Skandinavien

Box 7065, 300 07 Halmstad
035-22 81 40 • info@canilab.se
www.canilab.se

Canilab-EquiLab

Rädda mänskligheten genom bra bemötande

Varför ska högutbildade, högpresterande veterinärer behöva träna på hur de bemöter människor? För att det är bra både för patienten och för mänskligheten, svarar professor Stefan Einhorn som föreläser i ämnet under höstens veterinärkongress.

Text: Karin Aase

Stefan Einhorn är överläkare vid den onkologiska kliniken vid Karolinska Universitetssjukhuset och professor i molekylär onkologi vid Karolinska institutet där han också har blivit utsedd till bästa lärare. Ofta föreläser han om medicinsk etik, konsten att vara snäll samt visdom. I höst föreläser han för veterinärstudenter under veterinärkongressen.

Du ska bland annat tala om bemötande, varför är det viktigt att tänka på inom vården?

– Dels för att det handlar om människovärde – alla människor förtjänar att bli bemötta på ett respektfullt sätt oavsett om vi kliver på bussen, är i affären eller är på jobbet. Dels för att om människor upplever att de har blivit sedda, lyssnade på och behandlade med respekt så påverkar det både hur de ser på sin sjukdom och hur stark placebo-effekten blir. Tyvärr är det oerhört eftersatt inom humanmedicin, trots att det inte tar längre tid att säga ett vänligt ord som att säga ett ovänligt.

På vilket sätt är bemötandet viktigt inom veterinärmedicin?

– När djurens ägare blir bemötta med respekt och värdighet förbättras kommunikationen och det i sin tur gör det lättare att få goda svar på sina frågor och därmed blir det lättare att ställa korrekt diagnos. Tvärtom gäller också – blir inte mötet bra blir inte vården bra.

En del i bemötandet är att vara den som lämnar svåra besked – vad kan man tänka på där?

– För någon som är väldigt fäst vid sitt djur så är det lika drabbande med svåra besked som om det drabbar en nära mänsklig anhörig. Då kan man inte bara gå in och leverera beskedet på samma sätt som man säger att kaffet är klart utan det behövs fingertoppskänsla, empati och medkänsla. Att det här samtalet blir bra kan påverka hela sorgprocessen så det är oerhört viktigt.

Hur kan man lära sig att göra det bra?

– Att umgås i dödens väntrum kan vara tungt vilket gör att en del människor försöker undvika det eller bara klara av det så snabbt och effektivt som möjligt. Andra människor förstår värdet i sitt eget liv mycket tydligare i en sådan situation och klarar att stanna kvar i den på ett annat sätt. Vi har helt enkelt olika förutsättningar för att klara det här, men det går att träna sig på den här situationen samtidigt som man kan lära av sin egen och andras erfarenhet. Det viktigaste är att försöka möta djurägaren på den mentala plats där den personen är istället för på den plats där man själv befinner sig.

Vad hoppas du att studenterna ska ta med sig från din föreläsning?

– Hur viktigt det är att man är snäll och utvecklar sin empatiska förmåga. Dels för att vi själva mår bra när vi gör

goda gärningar mot andra eftersom det triggar ett lustcentrum i hjärnan, men också för att i slutändan är det faktiskt de här egenskaperna som gör att vi överlever som art. Vi är alla beroende av att människor låter sin godhet lysa fram. •

STEFAN EINHORN

Ålder: 63.

Bakgrund: Överläkare, professor, författare, föreläsare.

Jobbar med nu: Kursledare för kursen Konsten att vara en god doktor för läkarstudenter som går fem veckor varje termin. Sedan arbetar jag med en massa annat också.

Intressen: Mitt arbete, golf, TV-serier, träffa människor.

Familj: Fru och tre barn.

VETERINÄR PÅ NÄTET

"Förvånansvärt personligt"

En arbetsmiljöfråga som har aktualiserats i samband med tekniska framsteg handlar om arbetssituationen för veterinär på nätet. Samtidigt som det otvivelaktigt finns fördelar med det vittnar andra om stressen över att ständigt vara uppkopplad.

Text: Mats Janson

Sollentuna Djurklinik och Vallentuna Djurklinik har som fristående kliniker en egen app. Svensk Veterinärtidning frågade klinikchefen Maria Ledunger Thulin vad hon ser för potentiella arbetsmiljöproblem med arbetssättet.

Hur fungerar arbetet med appen?

– Appen InternetDjurklinik lanserade Karin Collin leg vet och jag för några månader sedan. Den är tänkt som ett komplement till våra kliniker, men även som ett alternativ för övriga djurägare som ännu inte har besökt oss. Vi kan ta vissa återbesök via appen samt chat eller videosamtal istället för återkoppling via telefon. På detta sätt blir vi även tillgängliga när klinikerna är stängda.

Appen har en chatt-funktion där man kan vänta sig svar inom fyra timmar under dagtid på vardagar. Det tar ofta inte så mycket tid att svara via chatten och man kan ju hålla igång flera samtal samtidigt tills de avslutats. Veterinären bestämmer själv när de ska göras inom tidsramen.

Hur jobbar ni för att undvika arbetsmiljöproblem?

Vad gäller videosamtalen sätter respektive veterinär upp tider och då vet denne att man måste vara tillgänglig dessa tider. Det är veterinären som ringer upp så den har själv kontrollen vilket jag tror kan minska eventuell stress. Vi har fem till tio minuter mellan varje samtal då man hinner läsa in sig på fallet. Detta eftersom varje videosamtalsbokning kräver svar på anamnesfrågor, så veterinären vet vad saken gäller när den ringer upp. Djurägaren kan till och med ha skickat med foton eller video.

Vilka är fördelarna med att jobba på detta sättet?

– Arbetsmiljön är antingen på kliniken mellan fysiska patienter eller hemifrån, det kan veterinären själv välja. Föredrar man lugn och ro hemma finns den möjligheten eller om man vill ha arbetskamrater runt sig så tillgodoses det på kliniken.

Vilka krav ställer detta arbetssätt på veterinären?

– Det krävs att veterinären har ett visst mått av erfarenhet samt är trygg i sig själv för att på ett förtroendefullt sätt ge råd till djurägaren.

Hur tycker du att kundkontakten är jämfört med att träffas på kliniken?

– Kundkontakten blir förvånansvärt personlig eftersom man möter djur och djurägare i deras hem. Dessutom är djuret för det mesta lugnare i sin egen miljö. Så för att iakttä djuret är det mest positivt förutsatt att djurägaren är skicklig på att filma och fota.

Vilka är de viktigaste lärdomarna hittills från projektet?

– Det vi lärt oss angående arbetsmiljö hittills är att det underlättar mycket att vara väl förtrogen med tekniken, till exempel Facetime, Google Hangout och Skype, så att samtalen kan ske avspänt och fokuserat. •

På startsidan på InternetDjurklinik syns appens skapare: Maria Ledunger Thulin, klinikchef och leg. veterinär och Karin Collin, chefsvet. och leg. veterinär.

Arbetsmiljön ur ett branschperspektiv...

Djursjukvården utmärker sig i och med sin rigorösa hantering av arbetsmiljöansvaret. Det menar Lars-Olov Söderberg, förhandlare på Gröna arbetsgivare. Här delar han med sig av några tankar kring arbetsmiljöarbetet ur sin synvinkel.

Text: Mats Janson

Svensk Djursjukvård är en del av Gröna arbetsgivare, en bransch- och arbetsgivareorganisation som stöttar det praktiska arbetsmiljöarbetet på medlemsföretagen genom rådgivning, utbildning och fortlöpande uppdateringar av förändringar i lagar och föreskrifter samt genom framtagandet av olika arbetsmiljöverktyg.

Lars-Olov Söderberg är förhandlare på Gröna arbetsgivare med ansvar för djursjukvårdens kollektivavtal. Han är tydlig med att det inte är hans uppgift att jämföra olika branschers arbetsmiljöarbete men påpekar att djursjukvården som bransch är exceptionellt van vid att utforma, hantera och följa mycket rigorösa regelverk. Det kan handla om allt ifrån smittspridning och antibiotikaanvändning till hygienpolicy.

– Branschens hantering av arbetsmiljöansvaret är inget undantag utan ligger helt i linje med detta. Jag tycker att branschen i detta avseende utmärker sig synnerligen positivt jämfört med de flesta andra branscher,

även vid en internationell jämförelse, säger han och fortsätter:

– Med detta inte sagt att någon av de andra branscherna skulle vara "dåliga" eller att djursjukvården skulle vara felfri.

Trots att djursjukvården som helhet utmärker sig synnerligen positivt, menar Lars-Olov Söderberg, finns det alltid en förbättringspotential.

– Det är sannolikt att just psykosocial ohälsa är ett område där, en i övrigt mycket säker bransch, har anledning att vara lite extra uppmärksam. Dock kan konstateras att vid jämförelse med andra vårdyrken sticker inte djursjukvården ut på något utmärkande negativt sätt. Därmed inte heller sagt att man skulle nöja sig med att vara lika "dålig" som humanvården men det är viktigt att ha rätt proportioner på det faktiska läget

Vem har det övergripande arbetsmiljöansvaret?

– Det konkreta arbetsmiljöansvaret ligger enligt lag på de enskilda företagen och måste så göra för att ansvar ska kunna utkrävas på ett tydlig och rättssäkert sätt. Ytterst är det alltid arbetsgivaren i form av ägaren/vd/styrelseordförande som har detta ansvar även om delar av det, under specifika förutsättningar, kan delegeras inom en organisation. Det är just detta som gör att en branschorganisation i princip bara kan vara stödjande. Men det arbetet tar vi på största allvar och hoppas att det gör skillnad för våra medlemsföretag.

Vilka är det tuffaste utmaningarna för era medlemmar när det gäller att följa arbetsmiljölagen och se till att arbetet bedrivs på ett säkert sätt?

– I mina frekventa kontakter med våra arbetsgivare är det ett återkommande "problem" att få medarbetare att följa säkerhetsföreskrifter och rutiner på företaget och att få någon medarbetare att ta på sig ansvaret som lokalt skyddsombud.

Hur bör man som arbetsgivare jobba förebyggande mot arbetsmiljöproblem?

– Genom att bedriva det systematiska arbetsmiljöarbete som arbetsmiljölagen föreskriver. Vi håller kurser i syfte att stödja våra medlemsföretag i att göra detta på ett bra sätt men hur det ska utformas är omöjligt att svara på. Det måste göras specifikt utifrån varje enskilt företags verksamhet och förutsättningar.

Vilket ansvar ligger hos den enskilde arbetstagaren?

– Att undantagslöst följa alla de säkerhetsregler och -instruktioner som finns hos arbetsgivaren.

Vilket ansvar har arbetsgivaren när det kommer till stressrelaterad sjukdom och psykisk ohälsa?

– Samma som för alla former av ohälsa och risker för ohälsa på företaget. Det är ingen skillnad på fysisk- eller psykisk ohälsa i juridisk mening.

Lars-Olov Söderberg.

...och ur en facklig synvinkel

I en nyligen genomförd enkät tar Naturvetarna och Sveriges Veterinärförbund tempen på arbetsmiljön på svenska djursjukhus. Svaren visar att problemen ofta är organisatoriska och har att göra med bristande ledarskap och för hög arbetsbesbelastning. Svensk Veterinärtidning ställde fem frågor till Heidi Wiik, ansvarig för arbetsmiljöfrågor på Naturvetarna.

Text: Mats Janson

Vad handlar frågorna om som kommer in till er från veterinärer?

– Frågorna handlar, förutom om arbetsmiljö, bland annat om lön, uppsägningstider, regler om sjukskrivning, frågor om beredskap och jour, kollektivavtal, bisysslor, föräldraledighet och semester.

Kan du ge exempel på en arbetsmiljöfråga som har kommit från en veterinär?

– Jag har fått frågor om vad som gäller vid nattarbete för gravida. Det är inte förbjudet att jobba natt som gravid. Men nattarbete kan vara olämpligt om jobbet är mycket tungt eller psykiskt belastande, till exempel om man arbetar i en jourverksamhet med akuta insatser. Det kan också vara olämpligt att arbeta på natten om ens läkare bedömer att det finns ökad risk för komplikationer under graviditeten. Arbetsgivaren ska bedöma om det finns något i arbetsmiljön som innebär en extra risk. Det är därför viktigt att man tidigt talar om för arbetsgivaren att man är gravid.

Just nu gör ni en arbetsmiljöenkät bland veterinärer i den privata sektorn, berätta mer om den!

– Vi håller på att undersöka hur veterinärerna och djursjukskötarna i den privata djursjukvården mår på jobbet,

sett till den fysiska, organisatoriska och sociala arbetsmiljön. En tidigare undersökning visar att åtta av tio tyckte att arbetsbelastningen var hög eller mycket hög och nu vill vi veta hur läget är idag. Nytt för i år är att vi också ställer en fråga om hot och våld. En rapport med resultat från enkäten kommer att presenteras före sommaren. Varför gör då Naturvetarna detta? Jo för att det är ett naturligt led i den fackliga service som vi erbjuder medlemmar i Naturvetarna och Veterinärförbundet. Ju mer vi vet om veterinärernas och djursjukskötarnas arbetsmiljö desto bättre service kan vi ge dem.

Hur ser fackets roll ut när det kommer till arbetsmiljöfrågor och arbetsmiljöarbete?

– Det är arbetsgivaren som har det primära ansvaret för en god arbetsmiljö på arbetsplatsen. Det ska finnas ett systematiskt arbetsmiljöarbete, vilket i korthet innebär att det finns en arbetsmiljöpolicy på arbetsplatsen, att kartläggningar och riskbedömningar görs av arbetsmiljön, att handlingsplaner tas fram för att förbättra arbetsmiljön samt att arbetet med arbetsmiljön följs upp. Arbetsgivare och arbetstagare ska också samverka för att uppnå en god arbetsmiljö. Det förutsätter att det finns en bra arbetsmiljöorganisation på arbetsplatsen där arbetsgivare, chefer,

skyddsombud, den lokala fackliga organisationen och anställda deltar i utvecklingen av arbetsmiljön. På större arbetsplatser ska det också finnas en skyddskommitté med representanter från arbetsgivare, skyddsombud och lokala facket.

– Jag vill uppmuntra alla att engagera sig fackligt eller att bli skyddsombud. Det är lokalt på din arbetsplats som ni bäst vet hur ni kan uppnå en god arbetsmiljö. Som lokal facklig förtroendevald eller skyddsombud har du möjlighet att påverka arbetsmiljön för dig och dina kolleger!

Vilka andra vägar finns det att komma framåt och vart kan man vända sig med den här typen av frågor?

– Du är alltid välkommen att kontakta Naturvetarna för att få råd, stöd och hjälp i arbetsmiljöfrågor! •

Heidi Wiik.

Arbetsmiljö och stress under utbildningen

För att ta pulsen på veterinärstudenternas arbetsmiljö ställde Svensk Veterinärtidning några frågor till Lisa Dahlin i åk 5.

Text: Mats Janson Foto: Emma Tegler

Det är många nytexaminerade studenter i dag som kommer ut på arbetsmarknaden med en känsla av otillräcklighet. Vad tror du att det beror på?

– Dels tror jag att det beror på att studenterna upplever en brist på praktisk övning och erfarenhet under utbildningen, dels tror jag att det beror på att den typiska veterinärstudenten ofta är ung och högrepresterande. Vi är nog vana vid att känna oss väl förberedda och det är nog en stor stressfaktor för många att vara på väg ut på okänd mark. Just detta att komma ut och jobba som veterinär är nog det som många är mest oroliga för under den senare delen av utbildningen.

Vi ser en ökad psykisk ohälsa i samhället i stort. Känner du av det inom kåren av veterinärstudenter?

– Många känner sig stressade, är trötta och känner av den höga pressen. Jag upplever att folk väljer bort andra aktiviteter utefter sina behov. Personligen sa jag upp mig från mitt extrajobb efter första terminen på klinikrotationen, eftersom jag kände att jag behövde tid till plugg och vila mer än vad jag behövde de extra pengarna.

Vad upplever du själv som mest stressande i din studiesituation?

– Jag upplever att yrket breddas mer och mer och informations- och studiebördan på så sätt hela tiden ökas. Det är såklart positivt och nödvändigt med bred kunskap som är globalt relevant, framförallt med reella problem som antibiotikaresistens och risk för införsel av nya sjukdomar och epizootier. Frågan är dock hur mycket man kan trycka in i veterinärprogrammet utan att förlänga utbildningen och fortfarande få veterinärer med tillräckligt djup kunskap från dag ett.

– Som student får man ofta höra att "äsch, du lär dig när du börjar jobba" och så är det såklart – men jag vill ändå känna att jag har lite kött på benen. Rätt vad det är så måste man rulla en ko och det blir ju tråkig stämning om man rullar den åt fel håll... Vi studenter vill alltid ha mer praktik och fler praktiska övningar. Gärna fler tillfällen för vissa övningar.

Bland yrkesverksamma veterinärer nämns den tuffa tonen på sociala medier ofta som en stressfaktor. Är det något ni upplever eller oroar er för?

– Jag tror de flesta mer eller mindre tar del av det som skrivs på sociala medier och jag tror absolut att det är något många oroar sig för.

Hur kan man jobba förebyggande mot psykisk ohälsa inom veterinärutbildningen?

– Kåren har startat ett projekt som heter SORK (Studenter som orkar), vilket är en satsning för att jobba med psykisk ohälsa och stress inom veterinär- och

djursjukskötarprogrammet. Målet med SORK är att det ska vara ett långsiktigt arbete för att främja studenternas välmående.

– Förutom kåren upplever jag att man från universitetets sida är medveten om problematiken. Biblioteket anordnar till exempel kurser i studieteknik och universitetet erbjuder samtal och studievägledare samt besök hos Studenthälsan, vilket är en fråga SLU fristående mottagning som är gratis för studenter. Få av dessa insatser är ju dock specifikt riktade till veterinärstudenter. •

Lisa Dahlin.

SORK

Studenter som orkar (SORK)

arbetar med såväl långsiktighet som riktade insatser för att främja de studerande medlemmarnas psykiska välmående. SORK-nämnden består av en styrelseledamot, två studentledamöter, en ledamot från utbildningsutskottet, en ledamot från VH-fakulteten, en ledamot med psykosocial kompetens och två yrkesfackliga representanter.

Frågor om SORK eller intresseanmälan hänvisas till vmf_ledamoter@stud.slu.se

Lek och träning förhöjer arbetsdagen

Doktor Elizabeth Strand är grundare av Veterinary Social Work (VSW) vid den veterinärmedicinska fakulteten vid University of Tennessee i Knoxville. I sin professionella roll har hon som mål att både människor och djur ska behandlas mer humant och att de yrkesverksamma som bryr sig om djur ska få en bättre vardag. Svensk Veterinärtidning ringde upp henne och bad om tre tips för en bättre arbetsmiljö på kliniken.

Text: Mats Janson

1 INFÖR "MÄNSKLIGA STÖDRUNDOR" en gång i veckan eller en gång i månaden med fokus på de kunder och djur som har varit särskilt besvärliga. Som en förberedelse för dessa möten är det bra att dela ut några reflektionsfrågor till medarbetarna:

- Vilka situationer sedan sist har påverkat din sömn eller gjort det svårt att släppa jobbtankar när du har varit hemma?
- Vad gjorde du bra i dessa situationer?
- Vad önskar du att du hade gjort annorlunda?
- Vad lärde du dig av situationerna?
- Finns det något du är tacksam för som har att göra med de här situationerna, eller i största allmänhet?
- Finns det något med dessa situationer som är humoristiskt? Kan du komma ihåg någon annan rolig situation på jobbet sedan sist?

Bjuda in de anställda att dela med sig av sina svar under rundorna.

2 INLED ETT SAMARBETE MED en psykolog som du både kan remittera speciellt ledsna eller tyngda kunder till och kunder som har svårt att fatta beslut som rör sina djur.

3 UPPMUNTRA DE ANSTÄLLDA att ta korta pauser för lek eller träning under arbetsdagen. Femtio "jumping jacks" efter att ha mött en ilsken kund kan hjälpa till att få nerverna i balans. Ett kort parti sten-sax-påse mitt på dagen kan få igång skratt och förbättra samvaron. Fundera överlag på innovativa sätt att integrera korta pauser för spel och ökad puls. •

LÄKEMEDELSBIVERKNINGAR HOS DJUR 2018, DEL 1

Biverkningar rapporterade hos häst

I en serie artiklar i Svensk Veterinärtidning beskrivs de rapporter om biverkningar av läkemedel till djur som skickats till Läkemedelsverket under 2018. I föreliggande artikel redogörs för biverkningarna hos häst. I kommande artiklar redovisas biverkningarna hos nöt, får, gris, hund, katt, kanin och mink samt biverkningar som setts hos människor i samband med läkemedelsbehandling av djur.

FÖRFATTARE:

Hans Tjälve, *leg veterinär, VMD, seniorprofessor*

Anna-Karin Bengtsson, *leg sjuksköterska, biverkningshandläggare*

Sara Bodeby, *leg apotekare, biverkningshandläggare*

Ann-Charlott Wall, *biomedicinsk analytiker, biverkningshandläggare*

Peter Ekström, *leg veterinär, klinisk utredare, veterinärmedicin*

Susanne Stenlund, *leg veterinär, VMD, klinisk utredare, veterinärmedicin*

Under 2018 har 694 biverkningsrapporter som rör djur inkommit till Läkemedelsverket. I Tabell 1 anges hur biverkningsrapporterna fördelas på djurslag och läkemedelsgrupper. Läkemedlen har grupperats enligt ATCvet-systemet. Förutom biverkningsrapporter för läkemedel registrerade för veterinärt bruk har i Tabell 1 även inkluderats biverkningsrapporter för läkemedel registrerade för humant bruk, som använts i den veterinärmedicinska terapin. Dessa biverkningsrapporter har lagts in i de ATCvet-grupper som motsvarar de humana ATC-grupperna. Rapporteringen visar att cirka 95 % av läkemedlen som misstänks ha orsakat biverkningar är läkemedel registrerade för veterinärt bruk, medan cirka 5 % är läkemedel registrerade för humant bruk.

Det framgår av Tabell 1 att de flesta rapporterna rör hund och därefter följer katt och häst. Det finns 19 rapporter för nöt, 5 för gris, 4 för får, 1 för mink och 8 för kanin. Tolv rapporter rör reaktioner

hos människa. De biverkningar som rapporteras oftast är de som ses vid vaccinationer (grupp QI). Hos hund och katt finns också många rapporter för antiparasitära medel (grupp QP). Hos häst, hund och katt finns dessutom åtskilliga rapporter för NSAID (non-steroidal antiinflammatorisk medel) (grupp "QM – Rörelseapparaten").

Vaccinationer

Liksom tidigare år hör reaktioner efter vaccinationer (grupp QI) till de biverkningar som rapporterats oftast hos häst under 2018 (Tabell 1; Figur 1). Biverkningar har rapporterats hos hästar som vaccinerats mot hästinfluensa, tetanus, botulism, ringorm och virusabort. De aktuella vaccinerna är: Equilis Prequenza, Proteq Flu och Equip F vet, som är vacciner mot hästinfluensa; Equilis Prequenza TE, Proteq Flu-Te och Equip F'T vet, som är vacciner mot hästinfluensa och tetanus; Equilis Te,

som är ett vaccin mot tetanus och Botvax B, som är ett vaccin mot botulism.

I de flesta fallen sågs nedsatt allmäntillstånd och feber, oftast i kombination med lokala reaktioner på injektionsplatserna i form av ömhet och svullnader. En del hästar visade muskelstelhet och ödem, främst i halsen och ibland även i andra delar av kroppen, svårigheter att lyfta huvudet, hálta, ovilja att röra sig samt att äta, särskilt från marken. Biverkningsreaktionerna kom som regel efter några timmar upp till cirka två dygn och de avklingade som regel efter ett par dagar upp till cirka en vecka efter injektionerna. I de fall där flera hästar vaccinerats samtidigt har oftast en eller i några fall ett par hästar reagerat medan de andra hästarna inte visat några reaktioner. I ett par fall rapporterades att hästarna som reagerat även haft vaccinationsbiverkningar tidigare år. I många fall har de hästar som reagerat fått NSAID som behandling för biverkningarna.

Vaccinationsbiverkningar är som

Tabell 1. Antal biverkningsrapporter för läkemedel till djur som inkommit till Läkemedelsverket under 2018. Läkemedlen har grupperats enligt ATCvet-systemet^a

ATCvet-grupp	Häst	Nöt	Gris	Får	Mink	Hund	Katt	Kanin	Människa	Summa
QA Matsmältningsorganen	1	1				2	3			7
QC Hjärta och kretslopp						4	4			8
QD Hud						18			2	20
QG Urin- och könsorgan						3	1		1	5
QH Hormoner	1					8	12		1	22
QI Immunologiska medel	52	10	4	2	1	178	42	8	4	301
QJ Infektionssjukdomar	16	4				14	1			35
QL Immunsystemet						4	3			7
QM Rörelseapparaten	19		1			45	17			82
QN Nervsystemet	13	1				15	8			37
QP Anitparasitära medel	6	3		2		108	38		4	161
QR Respirationsorganen	1									1
QS Ögon och öron						6	1			7
QV Varia						1				1
SUMMA	109	19	5	4	1	406	130	8	12	694

^a I tabellen har samtliga biverkningsrapporter som inkommit till Läkemedelsverket inkluderats. Förutom läkemedel registrerade för veterinärt bruk ingår även läkemedel registrerade för humant bruk (dessa rapporter har inkluderats i de ATCvet-grupper som motsvarar de humana ATC-grupperna).

regel immunmedierade reaktioner, orsakade av vaccinantigenet eller av någon annan vaccinkomponent, såsom adjuvans (immunstimulerande medel) eller excipient (hjälpämne, t.ex. bulkmedel eller konserveringsmedel). Det är vanligt med allmänsymtom såsom feber, muskelsmärta och förstörade lymfkörtlar. Lokala reaktioner i den vaccinerade kroppsdelens inbegriper värme, svullnader och smärta. Även kraftiga lokala reaktioner uppstår så gott som alltid genom en immunologisk mekanism. Det är troligt att hästar som har en hög förmåga att bilda antikroppar är benägna att få lokala reaktioner. Bakteriefektioner vid injektionsstället är en mycket sällsynt komplikation och abscesser är oftast sterila. Det förekommer att hästar som reagerat ett år även har reagerat tidigare år. I blodet förekommer förhöjda nivåer av inflammationsmarkörer såsom interleukiner, leukotriener och akutfasproteiner (t.ex. serumamyloid A).

Fig. 1. Liksom tidigare är reaktioner efter vaccinationer de biverkningar som rapporterats oftast hos häst under 2018.

Läkemedel mot infektionssjukdomar

Penicillinchock

Det finns 11 rapporter där hästar reagerat akut efter intramuskulära injektioner av bensylpenicillinprokain (Ethacillin vet i 4 fall; Penovet vet i 7 fall). Hästarna drabbades av akuta neurologiska reaktioner inom några minuter efter de intramuskulära injektionerna av bensylpenicillinprokain-preparaten (s.k. penicillinchock). De återhämtade sig som regel inom cirka 15 - 30 minuter. Nedan ges exempel på symtom hos hästarna som beskrivs i biverkningsrapporterna: hästen blev spänd, okontaktbar, sprang runt i boxen, kastade sig våldsamt mot väggarna, föll omkull vid flera tillfällen och blev sedan hyperkänslig, ej kontaktbar, sparkade bakut och ryckte med huvudet; hästen blev vinglig och okontaktbar, ramlade mot väggarna i boxen, gick omkull två gånger och reagerade överdrivet på ljudstimuli; hästen galopperade runt i boxen och betedde sig mycket aggressivt; hästen rullade sig i boxen, blev skakig och såg ut att ha ångest; hästen blev orolig, okontaktbar, sprang runt i boxen, kastade sig av och an och sparkade i väggarna; hästen snurrade runt i boxen, fick stirrig blick och var okontaktbar; hästen såg ut som den sett spöken i boxen, sprang runt, fnyste och var uppskrädd; hästen snurrade runt, tog ner huvudet och försökte komma ut ur boxen.

Det är välkänt att hästar kan reagera med akuta neurologiska reaktioner i samband med eller i nära anslutning till intramuskulära injektioner av bensylpenicillinprokain, vilket har beskrivits i fler tidigare artiklar i Svensk Veterinärtidning. Förloppen pågår som regel från några minuter till cirka 30 minuter. De flesta hästarna återhämtar sig men dödsfall förekommer.

Reaktionerna orsakas troligen i de flesta fallen av prokain som frisätts från muskeldepån där bensylpenicillinprokainet injicerats (bensylpenicillinprokain finns i injektionsflaskan som en suspension; inte en lösning) (5). Om frisättningen sker snabbt, vilket kan hända om injektionen når in i ett kärl,

kan man få så höga halter prokain i blodet att det ger CNS-effekter. Experimentella undersökningar har visat att då prokain ges till häst i doser som motsvarar de som ges vid injektion av bensylpenicillinprokain erhålls CNS-effekter liknande de som ses vid penicillinchock (7). I hjärnan stimulerar prokain det limbiska systemet (av latin "limbus" = kant), som består av bl.a. hippocampus (har en sjöhästliknande form), amygdala (mandelkärnan) och gyrus cinguli (av latin "gyrus" = vinding och "cingula" = gördel, bälte). Det limbiska systemet är beläget på insidan av hjärnans hemisfärer och har en viktig roll i beteenden som rädsla, ångest, aggression, stress och rumsrig orienteringsförmåga. Då prokain ges till människa erhålls emotionella och somatiska effekter, med symtom i form av akuta akustiska och visuella hallucinationer samt medvetlöshet och kramper (6). Bensylpenicillinprokain användes tidigare i human praktik och det förekom då biverkningar med liknande symtom (Hoigné's syndrom) (2). Det limbiska systemet är känsligt för s.k. neuronal sensitisering. Fenomenet benämns på engelska för "kindling" och innebär att repetitiva stimuleringar ger att ett gradvist ökat svar vid samma dos som initialt var utan effekter (1). Det är möjligt att en "kindlingmekanism" till följd av upprepade injektioner av bensylpenicillinprokain kan öka risken för penicillinchock hos häst. Prokain är ett lokalanestetikum och det har föreslagits att kindlingmekanismen kan involvera en "kors-sensitisering" med andra lokalanestetika (2). Detta innebär att det är möjligt att anestesi med t.ex. xylokain i samband med tidigare kirurgi eller kliniska undersökningar för håltä kan öka känsligheten för bensylpenicillinprokain hos häst.

I blodet metaboliseras (hydrolyseras) prokain under inverkan av plasmaesteraser till metaboliterna para-aminobensoesyra (PABA) och dietylaminöetanol. Det har i en studie visats att en grupp hästar som reagerat på bensylpenicillinprokain hade en signifikant lägre prokain-hydrolyserande kapacitet jämfört med en kontrollgrupp (5). Hos hästar som har en reducerad

plasmaesteras-aktivitet kan detta, genom att metabolismen av prokain fördröjs, vara ytterligare en faktor som ökar sannolikheten för prokainreaktioner.

I sällsynta fall kan bensylpenicillinprokain även ge en IgE-medierad anafylaktisk chock, orsakad av bensylpenicillindelen i bensylpenicillinprokainet. Sådana reaktioner kan också i sällsynta fall ses efter intravenösa injektioner av vattenlösliga kalium- eller natriumsalter av bensylpenicillin. Bensylpenicillin innehåller en beta-laktam-enhet och har, liksom ett par metaboliter, en affinitet för proteiner som kan ge komplex (konjugat) som i sin tur kan ge en immunisering. Vanligast är allergi mot huvudmetaboliten penicilloyl, som därför kallas major allergen (8). Även prokain kan ge en immunisering, som troligen främst orsakas av metaboliten PABA. Vid en anafylaktisk chock ses effekter på hjärta och kärl, med takykardi, vasodilatation och hypotension, samt på andningsvägarna i form av bronkokonstriktion, ödem och svårigheter att andas. Man kan också få effekter på magtarmkanalen med diarré och kolik. I ett mindre akut skede kan urtikaria och angioödem ses. Symtomen framkallas av att histamin och andra kemiska mediatorer frigörs från mastceller och basofila granulocyter.

Övrigt

En häst med en sårskada och som behandlades med Penovet vet uppvisade efter en veckas behandling nedsatt allmäntillstånd, smärta i halsmuskulaturen på platsen för injektionerna och ataxi. En annan häst med en sårskada blev efter en veckas behandling med Penovet vet vinglig, stel i nacken och fick svårt att sänka huvudet.

Det finns två rapporter om hästar som behandlats med oxytetracyklin (Engemycin vet) mot granulocytär anaplasmos, som orsakas av bakterien *Anaplasma phagocytophilum* (tidigare *Ehrlichia phagocytophila*). Det är en gramnegativ bakterie (rickettsia) som sprids via fästingar och vars replikering sker intracellulärt i granulocyterna i blodet. Infektion hos häst kan i det akuta skedet ge symtom såsom hög

feber, nedsatt allmäntillstånd, svullnad i benen, rörelsestörningar och ökad hjärt- och andningsfrekvens. Tetracyklin, som ges intravenöst, och som oftast kombineras med ett NSAID-preparat, är förstahandspreparat vid behandling av granulocytär anaplasmos hos häst. I Sverige finns idag inte något tetracyclinpreparat registrerat för häst, men enligt kaskadprincipen får veterinärer i enskilda fall använda preparat som inte är godkända för djurslaget ifråga (Engemycin vet är registrerat för nöt, får och svin). I det ena av de två rapporterade fallen ramlade hästen ihop i boxen cirka 45 minuter efter en långsam intravenös injektion av Engemycin vet. Den hade muskeldarrningar, bleka torra slemhinnor och mycket svagt hjärtljud. Hästen fick vätska intravenöst och reste sig efter cirka en timme och återhämtade sig sedan långsamt. I det andra fallet reagerade hästen en kort stund efter den intravenösa injektionen av Engemycin vet med urtikaria, som började på huvudet och sedan spred sig över ryggen. I produktresumén för Engemycin vet anges att snabb intravenös injektion av tetracyklin till nöt kan leda till en kollaps. Akut kollaps har i enstaka fall noterats även hos häst och det anges att risken för detta minskar om läkemedlet ges långsamt (under minst 30 sekunder) (4). Mekanismen för denna reaktionen är oklar. I det andra fallet ovan är det troligen fråga om en allergisk reaktion.

En häst som behandlades med sulfadiazin + trimetoprim (Hippotrim vet oral pasta) på grund av en sårskada fick sista dagen av den planerade behandlingsperioden (dag 7) papler på ventrala sidan av buken och på låren. Detta är troligen en allergi.

Läkemedel inom gruppen "QM - Rörelseapparaten"

NSAID

Det finns 19 biverkningsrapporter för hästar som fått NSAID-preparat. De aktuella substanserna/preparaten är: meloxicam (Metacam injektionsvätska; Metacam oral suspension), flunixin (Flunixin N-vet injektionsvätska, Flunixin N-vet granulat och Cronyxin vet injektionsvätska) och fenylbutazon

(Fenylbutazon vet oralt pulver).

Den gemensamma verkningsmekanismen för NSAID är att preparaten hämmar cyklooxygenas (COX-1 och COX-2), som är aktivt i bildningen av prostaglandiner från arakidonsyra. COX-1 finns uttryckt i de flesta vävnader och är involverat i normal vävnadshomeostas. Vid inflammationer bildas och frigörs prostaglandiner som, tillsammans med bl.a. histamin och bradykinin, ger effekter på kärl och på nociceptiva receptorer, vilket leder till vasodilatation, ökad kärlpermeabilitet och smärta. Det är främst COX-2 som aktiveras i de inflammatoriska cellerna och de antiinflammatoriska och analgetiska effekterna av NSAID beror därför främst på att de hämmar COX-2.

Hämningen av prostaglandinsyntesen ligger också bakom flera av de biverkningar som NSAID kan ge. Hos häst är de vanligaste biverkningarna skador på slemhinnan i magtarmkanalen. I sällsynta fall ses även njurskador. Det förekommer också hudreaktioner såsom urtikaria och klåda. Akuta anafylaktiska reaktioner kan också uppträda. Nedan redogörs för de biverkningar av NSAID hos häst som rapporterats till Läkemedelsverket under 2018.

Hos fyra hästar sågs diarré efter att de fått meloxicam oralt under respektive 3, 4, 8 och 9 dagar. Efter avslutad behandling upphörde symtomen. En häst med fång som behandlades oralt med flunixin under 11 dagar följt av fenylbutazon under 13 dagar fick kolit och subkutana ödem under buken.

I mag-tarmslemhinnan är COX-1 ansvarigt för syntesen av prostaglandiner, som ger en hämning av syrasekretion och en ökning av mukusproduktion och därigenom skyddar slemhinnan. När denna effekt störs genom inverkan av NSAID kan inte normal slemhinnefunktion uppehållas. Hos häst kan skador förekomma i slemhinnan längs hela mag-tarmkanalen. Det är dock vanligast att skador ses i mage, duodenum och kolon. Vid en kortare tids NSAID-behandling är skaderisken störst i den distala delen av stora kolon, före övergången till lilla kolon (höger dorsala kolon). En möjlig förklaring

är att det i detta tarmavsnitt blir en lång kontakt mellan läkemedel och tarmslemhinna p.g.a. att det är en långsam passage av tarminnehåll mellan stora kolon som är vid och den trängre lilla kolon. Inflammation och ulceration i tarmväggen kan göra att stora mängder vätska och proteiner utsöndras, samtidigt som man får ett reducerat upptag av elektrolyter och näringsämnen. Huvudsymtomet är oftast diarré, följt av letargi och feber. Proteinförlusten kan leda till subkutana ödem, framförallt under buken. I en del fall kan avföringen vara normal och de andra symtomen överväga.

Det finns tre rapporter där man sett indikationer på njurskador hos hästar som behandlats med meloxicam (en rapport) eller med meloxicam och flunixin (två rapporter). Symtom som observerades var polyuri, hematuri, polidipsi och förhöjda kreatininnivåer i serum. I njurarna har NSAID under normala förhållanden relativt liten effekt. Om blodflödet genom njurarna är nedsatt (t.ex. om hästen är dehydrerad) erhålls emellertid en ökad syntes av vasodilaterande prostaglandiner. Ger man i sådana fall NSAID hämmas bildningen av de vasodilaterande prostaglandinerna och man får en vasokonstriktion, som kan ge njurskador. NSAID ger således främst njurskador om det renala blodflödet är sänkt.

Det finns sex rapporter där hästar reagerat med hudreaktioner. Hos en häst som fick meloxicam (Metacam oral suspension) sågs efter tre dagar urtikaria och ödem kring ögonen. En annan häst som fick meloxicam (Metacam oral suspension) fick efter sex dagar sår och eksemliknande utslag på mulen. Hos tre hästar sågs hudreaktioner efter en enstaka injektion av flunixin (Cronyxin vet): I det ena fallet sågs efter cirka 30 minuter urtikaria i ansiktet, främst på ganascherne; i det andra fallet sågs efter några timmar vätskande sår (cirka 5 mm i diameter); i det tredje fallet fick hästen efter ett par timmar lindrig generell klåda, som dagen därpå var mer påtaglig särskilt kring bakdelen, där hästen hade kliat upp sår kring rumpa och svansrot. Hos en häst som fick Fenylbutazon oralt pulver en gång dagligen sågs efter

Fig. 2. Hos en häst med inflammation i en kötled som fick hyaluronsyra intraartikulärt sågs dagen därpå en svullnad i leden och något förhöjd kroppstemperatur.

cirka 18 dagars behandling klåda och serumutsvettning samt svullnad på skenbenen på båda frambenen. Under de kommande två veckorna försämrades symtomen, med mer svullnad och sår där hästen bet sig på benen. Symtomen avklingade därefter.

Hudreaktioner förekommer ibland hos hästar som behandlas med NSAID. För Metacam oral suspension anges i produktresumén att mild urtikaria har observerats vid kliniska försök. Inom humanmedicinen är hudbiverkningar och gastrointestinala biverkningar de vanligaste biverkningarna vid behandling med NSAID. Symtomen orsakas troligen av histamin som frigörs från mastceller i bindväven i huden. I de flesta fallen är det troligen fråga om en immunologisk reaktion där NSAID-preparatet (antigenet) binder till IgE-antikroppar fästade på mastcellerna varvid histamin frisätts. Det finns även indikationer på att NSAID kan ge en direkt frisättning av histamin

från mastcellerna utan medverkan av IgE, d.v.s. en icke-immunologisk reaktion. I de fall där detta resulterar i en allvarlig biverkan kallas det för en anafylaktoid reaktion, till skillnad från en anafylaktisk reaktion, som är följd av en immunisering (3).

Det finns en rapport om en häst som cirka 30 minuter efter en intravenös injektion av Flunixin N-vet reagerade med bleka slemhinnor, svag puls, takykardi, kraftig svettning och nedsatt allmäntillstånd. Hästen fick vätska intravenöst och reaktionen klingade av inom cirka 30 minuter. En häst blev cirka en timme efter en giva av Metacam oral suspension orolig i boxen och ville inte äta och fick svullna spottkörtlar/lymfknutor kring ganascherna. Symtomen avtog under natten. Det är troligt att det i dessa fall är fråga om anafylaktiska (allergiska) reaktioner.

Hyaluronsyra

Hos en häst med en inflammation i en

kötled som fick hyaluronsyra (natrium-hyaluronat; HY-50)) intraartikulärt sågs dagen efter injektionen en svullnad i leden och en något förhöjd kroppstemperatur (Figur 2). Efter två dagar var hästen bra igen.

Klodronsyra

Klodronsyra (Osplos, en bisfosfonat) ökar benmassan och hämmar benresorptionen genom att påverka olika cellfunktioner hos osteoklasterna. Indikationen är behandling av frambenshålt i samband med resorptiva processer i strålbenet. En häst med strålbenshålt som fick Osplos intra-muskulärt och samtidigt en intravenös injektion av metamizol (Vetalgina vet), reagerade efter cirka 5–15 minuter med urtikaria, kraftig svullnad i huvudregionen, svullna submandibulära lymfkörtlar, bradykardi, blåsljud i hjärtat, förlängd kapillär återfyllnad (capillary refill time; CRT), gråaktiga slemhinnor, kraftiga svettningar och

sänkt kroppstemperatur. Hästen fick dexametason (Dexadreson vet) och vätska intravenöst. Svettningarna och urtikarian avtog då inom cirka 3 timmar, medan övriga symtom minskade under cirka 12 timmar. Det kan antas att hästen drabbats av en anafylaktisk reaktion, där klodronsyra eller metamizol utgör möjliga antigener.

Nervsystemet

Inom gruppen "QN – Nervsystemet" finns fyra biverkningsrapporter för hästar i samband med sedering och analgesi. En häst fick i samband med en munhåleundersökning detomidin (Cepesedan vet) och butorfanol (Torbugesic vet) intravenöst och detta upprepades två gånger efter respektive 15 och 5 minuter. Efter den sista behandlingen ramlade hästen omkull och hade svårt att andas. Den fick som antidos atipamezol (Revertor vet) och reste sig efter en stund. En häst fick inför en munhåleundersökning detomidin (Cepesedan vet) och butorfanol (Butormidor vet). Då den förväntade effekten uteblev upprepades behandlingen två gånger med några minuters mellanrum. Hästen blev då rejält trött och över bogbladet sågs piloerektion (resning av hår på huden) och lindrig urtikaria och svullnad. Nästa dag var symtomen borta. Det anges i produktresumén för Cepesedan vet att piloerektion kan förekomma vid en förhöjd dos. En häst som fick detomidin (Equisedan vet; en alfa-2-receptoragonist) reagerade med en kraftig hyperventilation. Detta är en känd biverkan av alfa-2-receptoragonister hos häst, vilket beskrivits flera gånger tidigare i den svenska biverkningsrapporteringen.

En häst med kolik som fick metamizol (Vetalgin vet) intravenöst ramlade vid injektionen omkull och krampade. Hästen återhämtade sig sedan snabbt. Metamizol har analgetiska, antipyretiska och spasmolytiska egenskaper genom att blockera aminosyran glutamats s.k. NMDA-receptorer i CNS. Det anges i produktresumén för Vetalgin vet att enstaka fall av anafylaktiska reaktioner har rapporterats. En annan häst med kolik fick metamizol (Vetalgin vet), xylazin (Xysol vet, en alfa-2-receptoragonist)

och Buscopan (ett spasmolytikum; humanpreparat) intravenöst. Hästen fick också dropp med Infusolec infusionsvätska. Cirka en timme efter läkemedelsgeva, då hästen fortfarande står på dropp, ramlar den plötsligt ihop och lägger sig på sidan med uppspärrade ögon. Efter cirka 10 sekunder lägger sig hästen på bröstet, tar någon tugga hö, ställer sig upp och är sedan som vanligt.

En ponny fick i samband med en avlivning Somulose (innehåller sekobarbital och cinkokain) i rekommenderad dos. Hästen blev vinglig och sederad men förblev stående. Behandlingen upprepades en gång till, men hästen förblev ändå stående. Hästen avlivades då med bultpistol. Det anges i rapporten att veterinären utan problem använt Somulose vid flera tidigare avlivningar. Det finns sedan tidigare flera rapporter om att bristande effekt och andra komplikationer har förekommit vid eutanasi med Somulose hos häst. Orsaken till detta är oklar. Avlivning av hästar är en krävande uppgift och tillgängliga metoder har både fördelar och nackdelar. Det anges i produktresumén för Somulose att den rekommenderade dosen i sällsynta fall kan vara otillräcklig för att uppnå snabb avlivning och att en alternativ avlivningsmetod alltid bör finnas till hands.

Det finns sex rapporter för pergolid (Prascend), som verkar som en agonist till dopamin-D2-receptorer i hypofysen. Då dessa receptorer stimuleras hämmas frisättningen av ACTH (adrenokortikotropin) från pars intermedia i hypofysen, vilket i sin tur leder till en minskad syntes och frisättning av kortisol från binjurebarken. Indikationen för Prascend är behandling av hypofysär pars intermedia-dysfunktion (PPID/pituitary pars intermedia dysfunction/) hos häst. Hästar med PPID har en förhöjd utsöndring av ACTH från hypofysen, vilket ger en ökad syntes och frisättning av kortisol från binjurebarken (Cushings syndrom). PPID diagnostiseras främst hos äldre hästar. I föreliggande rapporter var hästarnas ålder 18, 20, 22 och 28 år. I två rapporter angavs inte hästarnas ålder.

Hos en häst sågs en dag efter påbörjad Prascend-behandling inappetens och

detta pågick de följande fem behandlingsdagarna. Behandlingen sattes ut och hästen blev då bättre. Därefter påbörjades en ny behandling med en lägre dos och successiv upptrappning, vilket gav ett bättre resultat. En häst blev väldigt trött och tappade aptiten ett par dagar efter att behandlingen påbörjats. Behandlingen avslutades då. Hos en häst (valack, 20 år) sågs ett förändrat beteende, med skygghet och nervositet och hästen försökte betäcka ston. Dosen halverades och hästens beteende blev normalt igen. En häst blev ataktisk och mycket trött. Dosen halverades och hästen blev bra igen. En annan häst reagerade på samma sätt. Hos en häst som stått på Prascend i cirka två månader droppade blod från nosen (epistaxis) då den rörde sig. Det går inte att avgöra om detta har med behandlingen att göra. Det anges i produktresumén för Prascend att det i sällsynta fall kan förekomma biverkningar såsom aptitlöshet, övergående anorexi, lindrig depression, lätt ataxi, diarré och kolik. Det anges att om det uppstår tecken på dosintolerans skall behandlingen stoppas i 2 - 3 dagar och återupptas med halva den tidigare dosen.

Antiparasitära medel

Hos en häst som avmaskades med ivermektin (Noromectin vet oral pasta) sågs kolik. Rektalisering talade för förstoppningskolik. Hästen behandlades med sondning och fick metamizol (Vetalgin vet) som spasmolytikum, varvid den tillfrisknade. En häst som avmaskades med ivermektin + prazikvantel (Ivomec Comp oral pasta) fick på kvällen efter behandlingen vattentunn diarré och koliksymtom. En annan häst som avmaskades med Ivomec Comp oral pasta blev efter cirka tre timmar kraftigt svullen på läppar och tunga och fick svårt att äta (Figur 3). Hästen fick dexametason (Dexadreson vet) och var dagen därpå nästan återställd. Det anges i produktresumén att Ivomec Comp oral pasta i sällsynta fall kan ge inflammation i mun och på tunga och läppar, vilket resulterat i olika kliniska tecken såsom ödem, hypersalivering, erytem, tungförändringar och stomatit. En häst som avmaskades med moxidek-

Fig. 3. Det finns tre rapporter där hästar som fått anthelmintika oralt som gel eller pasta har reagerat med inflammation/svullnad på mule, läppar och/eller tunga.

tin (Cydectin vet oral gel) sågs efter två dagar ödem och svullnad på halsen och senare även på kinder och mule/läppar. Dessutom sågs pyodermi (10x10 cm) i vänster mungipa, vilket var platsen där läkemedlet administrerats. För att häva symtomen gavs dexametason (Dexadreson vet). Det anges i produktresumén för Cydectin vet oral gel att slapp underläpp och svullen mule kan ses i mycket sällsynta fall. Hos en annan häst som avmaskades med Cydectin vet oral gel sågs efter två dagar svullnad under ganascherna och sår fläckvis på huvudet. Hästen fick sedan klåda över hela kroppen. Den blev senare återställd. En häst som avmaskades med moxidektin + prazikvantel (Cydectin Comp vet oral gel) började efter cirka en timme salivera. Tungan blev sedan svullen och hästen fick svårt att äta och dricka.

Övrigt

En häst fick en injektion av triamcinolon (Kenacort-T; ett derivat av prednisolon) i kotsenskidan vänster bakben som var inflammerad. Efter ett par minuter började hästen uppföra sig

stressat, svettades över hela kroppen, sparkade med båda bakbenen och blev nästan okontaktbar. Den fick sedan kliande urtikaria över hela kroppen. Reaktionen avtog successivt under 1 timme, men blemmor över hela kroppen och en svullnad i ansiktet och runt ögonen och kvarstod efter att hästen lugnat ner sig. Dagen därpå var hästen i stort sett återställd. Detta är troligen en allergisk reaktion. Hos en häst med RAO (recurrent airway obstruction) som fick klenbuterol (Ventipulmin vet granulat) sågs efter tre dagars behandling svettningar, takykardi, muskeltremor och oro. Behandlingen sattes ut och hästen blev bra till dagen därpå.

En häst fick som förebyggande behandling mot selen- och E-vitaminbrist Selevitan vet granulat. Av misstag fick hästen 2 - 4 gånger för stor dos under en månad. Före behandlingen var serumnivå av selen 69,8 mikrogram/ml och efter behandlingen 231,4 mikrogram/ml. Referensvärdena är 100 - 200 mikrogram/ml. Hästen visade inga tecken på onormala kliniska symtom. En överdos av selen kan potentiellt vara

mycket toxiskt, men i det här fallet var de förhöjda serumnivåerna av selen det enda icke normala resultatet av behandlingen.

Summary

Adverse reactions to veterinary drugs reported in Sweden during 2018, part 1.

In Sweden 694 reports of suspected adverse drug reactions were sent to the Swedish Medical Products Agency during 2018. Most reports concern dog, followed by cat and horse. There were a few reports in cattle, swine, sheep, mink and rabbit. Twelve reports concern adverse reactions in humans to veterinary drugs.

The present article describes the adverse drug reactions reported in horse. Most reports in horse concern vaccines, NSAID, antibiotics and drugs affecting the nervous system. •

För denna artikel med
referenser, se en version på
www.svenskveterinartidning.se

REFERENSER

- 1 Adinoff B, Devous MD, Best SM, George MS, Alexander D & Payne K. Limbic responsiveness to procaine in cocaine-addicted subjects. *Am J Psychiat*, 2001, 158, 390-398.
- 2 Araszkiewicz A & Rybakowski JK. Hoignés syndrome, kindling, and panic disorder. *Depression and Anxiety*, 1996-1997, 4, 139-412.
- 3 Berkes EA. Anaphylactic and anaphylactoid reactions to aspirin and other NSAIDs. *Clin Rev Allerg Immunol*, 2003, 24, 137-147.
- 4 Dosering av antibiotika till häst – behandlingsrekommendation. Information från Läkemedelsverket, Supplement, 2015, 4-14.
- 5 Olsén L, Ingvast-Larsson C, Broström H, Larsson P & Tjälve H. Clinical signs and etiology of adverse reactions to procain benzylpenicillin and sodium/potassium benzylpenicillin in horses. *J vet Pharmacol Therap*, 2007, 30, 201-207.
- 6 Servan-Schreiber D, Perlstein WM, Cohen JD & Mintun M. Selective pharmacological activation of limbic structures in human volunteers: a positron emission tomography study. *J Neuropsychiatry Clin Neurosci*. 1998, 10, 148-159.
- 7 Tobin T, Blake JW, Sturma L, Arnett S & Truelove J. Pharmacology of procaine in horses: pharmacokinetics and behavioural effects. *Am J Vet Res*. 1977, 38, 637-647.
- 8 Werner S & Tängdén T. Korsreaktioner vid penicillinallergi. *Allergi i Praxis*, 2016, nr 3, 10-15.

FRÅGA

VILKEN ÄR DIN DIAGNOS?

PATOLOGI

SVAR
SIDA 45

Fallet inskickat av Ylva Lindgren, biträdande statsveterinär, Avdelningen för patologi och viltsjukdomar, SVA

Anamnes

Inom loppet av två dagar inkom två mopsar (Hund 1, Hund 2) till SVA för obduktion, båda med en anamnes med neurologiska symptom. Hund 1, tik 12 månader, hade avlivats på grund av neurologiska symptom med kramper, nystagmus och avsaknad av proprioception sedan ett dygn. Vid CT-undersökning av hjärnan sågs ett oregelbundet och indistinkt område med

heterogent kontrastupptag, 11 x 15 mm, inkluderande både vit och grå substans i kortikala delarna av cerebrum. Hund 2, tik 3 år, fick ett krampanfall hemma och avled efter drygt 30 minuter, utan tidigare historia av kramper eller annan sjukdom. Hundarna sändes in som två separata fall och kom från olika delar av landet. Ingen kännedom om släktskap mellan hundarna fanns.

Obduktion

Hos Hund 1 var meningerna hyperemiska utan övriga makroskopiska förändringar. Hos Hund 2 bedömdes hjärnans laterala ventriklar vara

lindrigt till måttlig dilaterade, utan makroskopisk förändring i meninger.

Vid utskärning av formalinfixerad hjärna sågs i kortikala cerebrum hos Hund 1 en partiell avsaknad av normal kontrast mellan vit och grå substans. Lateralt i ena hemisfären sågs ett nedsänkt område med sönderfallande struktur, ca. 1 cm i diameter, som bedömdes motsvara det diffusa område som sågs vid CT-undersökningen.

Beskriv vad som ses på de fyra bilderna från cerebrum och föreslå en morfologisk diagnos. •

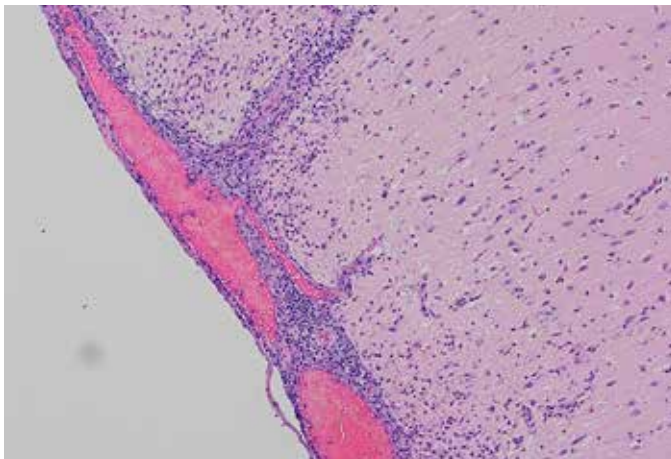

Bild 1A. Cerebrum, Hund 1.

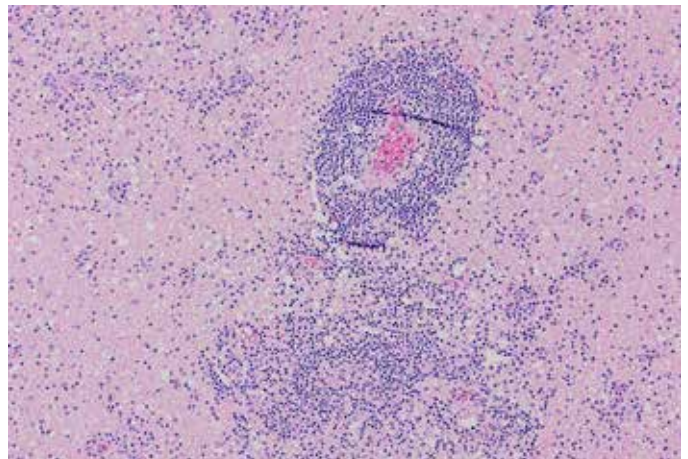

Bild 2A. Cerebrum, Hund 2.

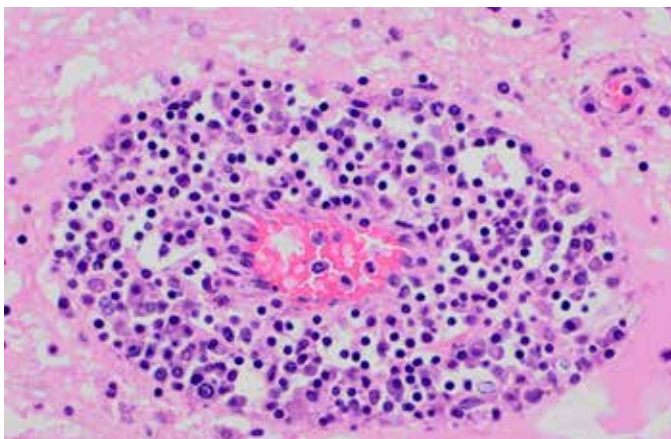

Bild 3A. Cerebrum, Hund 1.

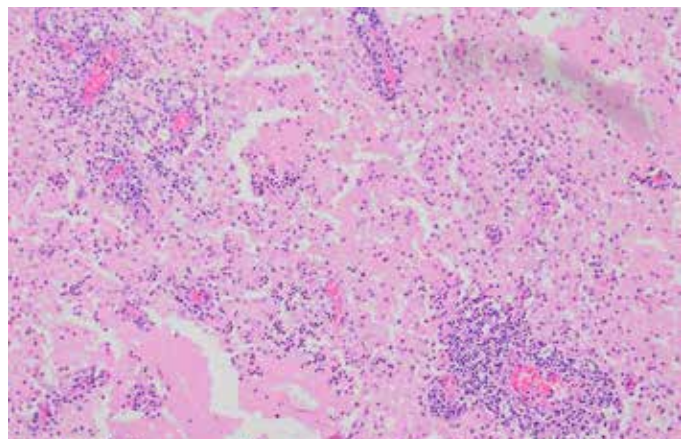

Bild 4A. Cerebrum, Hund 1.

RESEBERÄTTELSE

Besättningshälsovård i Uganda

Avresa Arlanda 06.30, en gråkall söndagsmorgon i november. Flygresan går helt friktionsfritt, vilket hör till undantagen när vår "grisgrupp" (i det här fallet representerade av Elin, doktorand, och Magda, handledare) är ute och reser. På etappen Uppsala-Amsterdam-Kigali får vi också sällskap av Anne, en läkare som på uppdrag av "Departementet" flänger runt den afrikanska kontinenten bärande på en resväska fylld med makrill.

Text: Magdalena Jacobson, professor vid Institutionen för kliniska vetenskaper (KV); Enheten för gris- och fjäderfäsjukdomar

Elin Gertzell basar för ett projekt vars syfte är att med hjälp av "klassiskt" besättningsarbete identifiera hälsostörningar i den småskaliga grisproduktionen i Uganda och, i nästa etapp, via riktade åtgärder försöka förbättra "management" och hälsa i besättningarna. Inte ett helt enkelt projekt att stöpa i forskningsformat!

EFTER 14 TIMMAR är vi framme i Entebbe. Vår chaufför Yusuf möter upp, och vid 10-tiden kan vi så törna in på hotell Eureka, Kampala. Morgondagen inleds med ett kort möte på ILRI (vår lokala samarbetspartner) med Elins ugandiska handledare och Peter, en ugandisk gris-doktorand. Därefter påbörjar vi resan mot Lira, distriktet där Elin jobbar. Vi passerar Nilen med de ständigt tiggande babianerna och de ständigt närvarande militärerna. Fotografering förbjuden! Just här fräser och skuttar floden fram i små vattenfall mellan stenar och små, skogbeksädda holmar. Det är vackert! Uppströms finns också det planerade gigantiska dammbygget, finansierat av kinesiska intressen. Hur kommer det att se ut här om 10 år? Och

hur kommer den nedströms bofasta befolkningen att påverkas?

Efter en "pinkpaus" – glöm moderna bekvämligheter – och lunch på stekta bananer – säljs av gatuförsäljare överallt – är vi sex timmar senare framme vid Gracious Palace Hotel Lira (Fig. 1 och 2). Middag "på sta'n" – ris och kyckling, äts med sked, gaffel och fingrar, handtvätt före och efter anbefalls. Det finns en vattendunk och en tvål för ändamålet, placerad ute på gatan vid ingången. Sedan är det dags att ta itu med lite mejl och annat skrivande (Fig. 3).

MÄNNISKORNA HÄR ÄR mycket vänliga och Uganda är generellt inte något farligt land att vistas i som utlänning, men undantag finns naturligtvis. Den inhemska indiska befolkningen är till exempel ett stort hatobjekt. Under vår vistelse mördades två indier av en mobb som ville hämnas mordet på en ugandisk, 12-årig pojke, trots att förövaren till dådet redan var satt i fängelse. Lynch-mobbar är ingen trevlig företeelse, oavsett i vilken kultur och i vilket sammanhang de än uppträder! Problemet för vår del var, att en indier

och en europé ser likadana ut i mångas ögon. Folket i Lira ser sig annars som de sista rebellerna och vill man diskutera politik, kan man lätt bli sittande i några timmar. Som gammal engelsk koloni används engelska som det gemensamma språket och många ugandier, framförallt i den yngre generationen, pratar bättre engelska än en genomsnittlig.

MORGONEN DÄRPÅ ÄR vi så redo att börja vårt värv: tre besättningsbesök står på programmet. Elin har varit i "sina" besättningar två gånger nu och redan hunnit identifiera en del brister. Biosäkerhet är en – fotbad och besöksjournal förekommer, men de flesta besättningar använder "village boars" och man köper och säljer sina djur helt okontrollerat. Karantän är ett okänt begrepp (även om en av kvinnorna hade sin nyinköpta galt bunden vid ett träd i två veckor, innan han tilläts komma in i besättningen). Grisarna används som en "levande bank": när skolan börjar säljer man en sugga för att ha råd att betala terminsavgiften för barnen, och köper senare in en gyltkulting för framtida behov.

Fig. 1. Gracious Palace hotel, Lira.

Fig. 4. Emanuels gris.

Fig. 2. Sängkamrat.

Fig. 3. Skrivstuga i "träd-gården".

VETERINÄRPRAKTIKEN ÄR ett annat kapitel – Man har visserligen en legitimation för veterinärer, men ger man någon form av behandlingar till djur ute på landsbygden – ja, då är man veterinär! Behandlingsjournaler existerar inte och till exempel nykastade grisar får ofta en injektion av okänd sort och dos i förebyggande syfte. Kastration sker ganska sent, åtta veckor är inte ovanligt, och görs (ibland) av veterinär. Många vill nämligen köpa intakta galtar, och därför sparar man kastrationen till dess att man säkert vet vad man har avsalu för. Djuren avmaskas vanligen en gång per månad och sprayas med något okänt medel mot ektoparasiter. Vill man uppdatera sig vad gäller svinlus, är det bara att åka till Uganda! "Veterinären" tar också på sig andra uppgifter, som att – för en kostnad motsvarande 60 kronor – bedöma om en grupp grisar är färdiga att avvänja, eller ej.

FODER ÄR ETT ANNAT PROBLEM – läraren och grisbonden Emanuel utfodrade till exempel sina grisar med köksavfall och "greens", i kvantiteter som förmodligen hade varit lagom till en fjärdedel så många djur (Fig. 4).

Fig. 5. Moderniteten börjar så sakteliga göra sitt intåg på landsbygden.

Rättar man "mun efter matsäck", så får man å andra sidan färre grisar att sälja, och i ett system där man kan få nästan lika mycket för en mager som för en fet liv-gris, så blir det antalet som räknas! Det vanliga fodret är annars inköpt majsli (dyrt), och blast och blad från majs och sötpotatis. De som har råd tillsätter "silver fish" och ett inköpt koncentrat med mineraler och vitaminer i fodret.

PÅ ONSDAGEN VÄNTADE fyra nya "besättningar". Det finns stora grisbesättningar i Uganda, men i vårt projekt betyder en "stor" besättning

ungefär tio suggor. Man har ofta flera olika inkomster: Några kor, några grisar, lite höns, grönsaker, frukt, majs..... och hembränd sprit gjord på sorghum eller cassava. Ekonomiskt klarar människorna på landsbygden av vardagen, men de har det sällan gott ställt (Fig. 5). En av kvinnorna berättade till exempel, att hon lämnat sin släkt för att flytta från Kampala till Lira och gifta sig. För några år sedan dog hennes man, och hon skulle förtvivlat gärna vilja åka hem och fira jul med sin egen familj, men saknade pengar till bussbiljetten (35 mil).

Fig. 6. Elin med fin gris av exotisk ras.

Fig. 7. De fattigaste bönderna hade sin enda sugga tjudrad vid ett träd.

Fig. 8. Nykastrerad gris.

PÅ KVÄLLEN DUNDRAR två stora militärfordon med kulsprutor på taken förbi hotellet. Oj, tänker vi, de vill väl öka närvaron i området för att skydda den indiska minoriteten? – Nej, så var det inte: Vid återkomsten till hotellet dagen därpå står en skock militärer utanför grindarna med de två lastbilarna parkerade en bit bort, och nästa morgon sitter en beväpnad vakt posterad utanför ett rum längre ner i korridoren: Vice-presidenten har ett möte här på hotellet, och en frukost med vita, hand-manglade servietter står uppdukad i "träd-gården".

DAG 3 ÅKER VI TILL den största av Elins besättningar, 14 suggor i en delvis integrerad besättning, med murade boxar, delvis öppna väggar och plåttak. Mycket fina grisar och stora kullar, >11 levande födda i snitt (Fig. 6). Annars ser grisstallarna mycket varierande ut: De fattigaste bönderna har inte råd med något stall, utan har sin enda sugga tjudrad vid ett träd med kultingarna springande fritt (Fig. 7). Så

såg det ut hos vår andra besättning för dagen: Suggan hade grisat sex dagar tidigare. Under hela sinperioden hade hon utfodrats med matavfall från den intilliggande skolan (framförallt bönor och posho, majsgröt), till en kostnad av nio (9) svenska kronor per vecka, och både suggan och hennes sex kultingar var i gott skick. Nu hade de inte råd med detta foder längre, utan skulle istället köpa majsli och kombinera med egenproducerad sötpotatisblast. Här fick vi för första gången se loppor på gris.

NÄSTA DAG ÅKTE VI till Betty, den fattigaste av Elins djurägare. Hon är änka, analfabet, har HIV, och äger sex grisar. Först fick vi varsin kram, sedan bad vi och tackade den gode guden, och sedan gick vi till grisarna. Fram till helt nyligen fick hennes grisar köpt majsli två gånger per dag, men nu hade hon svårt att få pengarna att räcka till mat för det egna hushållet, så därför fick grisarna majsli bara en gång per dag och "grönfoder" på eftermiddagarna. Ett djur hade sannolikt dött sedan det

senaste besöket: en 1,5 meter lång varan hade kastat lystna blickar på Bettys grisar, varpå hon bjudit den på lite majsli spetsat med avskabningsmedel. Ödla hade inte setts till sedan dess. Två av grisarna var fem till sex månader gamla och vägde cirka 25 kg, men hon hoppades kunna slakta dem till jul, när slaktgrisar betalas bra. Någon hade lärt henne att kastrater växer snabbare än intakta galtar, så därför hade hon betalat motsvarande 30 kronor för att kastrera dem två dagar tidigare. Båda grisarna hade 40°C feber vid vårt besök (Fig. 8). Behovet av adekvat rådgivning är skriande!

SENT PÅ EFTERMIDDAGEN är Elin och jag kvar på vårt lilla lokala labb och avslutar dagens parasitundersökningar när en av de unga, manliga labb.assarna kommer in och undrar, om han möjligen skulle kunna få använda en av Elins blodagar-plattor. Javisst? Vad skall du odla? –Joo.... jag skulle behöva undersöka ett prov för misstänkt gonorré....

Fig. 9. Farfar i fruktodlingen.

Fig. 10 och 11. Nyuppförd stallbyggnad.

PÅ LÖRDAGEN STÅR två besättningar på programmet. – bananer, papaya, kaffe, mango, citrus, passionsfrukt, guava, sesamfrö (Fig. 9). Innan vi skiljs åt undrar han, om inte Elin skulle kunna ta med sig en svensk promenadkäpp till honom nästa gång hon är på besök? Den här besättningen känns framåt-syftande, den unga killen har nyligen byggt till sitt stall (bakar och grästak) med fyra nya boxar till en kostnad av ungefär 600 SEK, och ber oss om råd och kunskap för att kunna utveckla sin produktion (Fig. 10 och 11). Nästa besök är även det en besättning där den unge ägaren jobbar borta. Grisarna sköts av två anställda vars språk vår lokale guide bara delvis behärskar, men ägarens system fanns på plats och översatte. Deras grisar hade en stor andel av inhemsk ras i sig och de sex veckor gamla, mycket fina, smågrisarna vägde runt fyra kg styck (Fig. 12).

PRECIS INNAN AVFÄRD har vi fått ett telefonsamtal från den ”stora besättnin-

gen”: De nyavvanda grisarna har diarré, så vi åker dit. Väl där visar det sig att två grisar dött under natten, medan en tredje var mycket illa därän, kraftigt dehydrerad och med sviktande cirkulation. Vi tog prov från tre av de kvarvarande grisarna och obducerade de två döda – den makroskopiska bilden talar för en ETEC (Fig. 13). Vi rekommenderade omedelbar behandling av de sjuka grisarna med OTC (som var det som fanns i huset), och att han skulle avstå från att avmaska dem (vilket är den gängse behandlingen), och gav ett recept på en hemmablandning av ”saltbalans”.

VÅR ANDRA, ”STORA” besättning med sju suggor hade fina diande smågrisar med ett stort inslag av ”exotiska raser”, det vill säga de stora, vita europeiska raserna. Gårdens egen brunn hade sinat, så djurägaren bar 25 stycken 10-liters dunkar med vatten från den bygemensamma kranen varje dag. En sugga var så törstig, att hon halvlåg vid den tomma nippeln medan hon fört-

vivlat försökte få ut några vattendroppar. Den här djurägaren använde IMO, en lokal jäsningsprodukt som sägs ge en snabb förmultning av träcken och ta bort lukt. Intressant nog, kunde vi knappt påvisa några endoparasiter i den här besättningen, trots att det gått en månad sedan senaste avmaskningen. Löss hittade vi däremot. En av dem blev så fäst vid Elin, att den följde med henne tillbaka till labbet.

TISDAG MORGON ÅKER VI till två besättningar. Den första har en sugga som misslyckats med sin grisning tre gånger; första gången fick hon fem svaga skakgrisar, och senaste grisningen hade hon fött svartfoster, svaga eller dödfödda grisar, och en enda gris hade överlevt. Övriga suggor hade dock fått normala kullar! Kvinnan i familjen bjöd in oss till sitt bröllop på lördagen men vi fick tyvärr avböja. Firandet skulle annars börja redan på onsdagen. I Uganda förekommer det att man gifter sig både två och tre gånger – dels enligt de gamla traditionerna och dels kyrkligt,

Fig. 12. Elin och Pod-podo väger smågris!

Fig. 13. Gårdsobduktion.

Fig. 14. Dagens underhållning.

Fig. 15. I väntan på flyget hem.

eftersom majoriteten av befolkningen är kristna. Den sista besättningen för dagen bestod av en sugga och en inhyst gylta. Detta system förekommer också emellanåt – någon äger en sugga som man hyser in hos en lokal bonde, i utbyte mot att man fixar fram mat till djuren, i det här fallet rester från en lokal skolbispisning. Den här suggan hade löpt om, men hela tiden fått så mycket mat att hon inte ens orkade äta upp. Här var det inte några problem med dåligt hull!

SISTA DAGEN ÅKER VI till två besättningar med en sugga och några tillväxtgrisar vardera. Inga specifika

problem rapporterades, men vi stod garanterat för dagens underhållning för barnen i byn. En liten knatte rundade vår bil och stod plötsligt öga mot öga med Elin och mig, hans ögon blev stora som tefat, innan han tvärvände och sprang och gömde sig bakom huset. Övriga barn följde däremot intresserat Elins förehavanden när hon försökte få lite individuella faecesprov från djuren (Fig. 14)!

FREDAGEN VAR VÅR hemresedag, med ett kortare stopp i Kampala för att lämna av några bakterieprover. Väl i Entebbe "parkerade" vi oss i skuggan på en av restaurangerna, med god förplägnad

och med utsikt över Victoriasjön (och med möjlighet att iaktta den lokala gethållningen) i väntan på att det skulle bli dags att åka till flygplatsen (Fig. 15).

Sammanfattningsvis är det ändå mycket man kan känna igen av den svenska grisproduktionen från "förr". Vi lever i väldigt olika världar, men vi har ändå väldigt mycket gemensamt! •

Årets veterinär i grannlandet

Epidemiexperten Teija Korhonen utsågs till Årets veterinär av Finlands veterinärförbund på World Veterinary Day den 15 maj.

Årets veterinär 2019 i Finland är ingen mindre än Teija Korhonen som är en opinionsbildare i sin yrkeskår och en europeisk epidemiexpert. Hon arbetar som sakkunnig på åtgärder för bekämpning av epidemier vid Europeiskt centrum för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC) i Solna utanför Stockholm. Hennes arbete gäller sjukdomar och zoonoser som förmedlas via mat och vatten med särskild betoning på uppföljning och statistikföring av fall av legionella inom turismen. Hon har också erfarenhet av bekämpning av ebola på fältet.

Teija Korhonen är en aktiv och konstruktiv opinionsbildare både inom och utanför veterinärkåren. Hon förmed-

lar övervägd och prövad information effektivt till sina kollegor. Kampanjen Oikeus kuoonoon (Rätt till en nos), som vänder sig mot hundavel som drivs för långt, är i hög grad Teija Korhonens förtjänst. •

ÅRETS VETERINÄR

Sedan år 2001 har Finlands veterinärförbund valt Årets veterinär eller Årets veterinärgärning som en del av firandet av World Veterinary Day i maj. Målet är att öka branschkännedomen bland allmänheten och stärka branschens inre samhörighet.

Ny steg 2-specialist i kirurgi

Stort grattis till Karin Löfqvist - den andra i Sverige att examineras som steg 2-specialist i kirurgi. Karin Löfqvist tenderades den 3 maj på Sveriges Veterinärförbund i Stockholm.

Huvudämnet för Karin Löfqvists examen är kirurgi för hund och katt, med randområdena anestesilogi, bildagnostik, internmedicin och klinisk patologi.

KARIN LÖFQVIST TOG sin veterinärexamen vid SLU i Uppsala 1998. Efter examina har hon arbetat på en handfull olika kliniker och sjukhus, bland annat har hon tjänstgjort som kirurg på Rejon djursjukhuset i Helsingborg i drygt 13 år. 2015 valde Karin att hoppa på tjänsten som chefsveterinär i Hässleholm, en uppgift som har växt sedan dess – idag är hon också verksamhetschef för sjukhuset och har därtill ytterligare ansvaret för en verksamhet i Skåne, Anicura Veterinärhuset i Ängelholm. •

Karin Löfqvist tillsammans med examinatorerna; Matthias Pruss och ordförande Annika Bergström. (Ole Frykman ej med på bilden).

Läs en längre intervju med Karin Löfqvist i nästa nummer!

"Arbetsmiljön i Sverige är drömliknande"

Ända sedan barnsben under 1970- och 1980-talen i Ungern ville Gabor Angyal bli veterinär. 2002 blev drömmen verklighet och idag jobbar han som ortopedkirurg på Evidensia djursjukhus i Malmö.
– Skillnaden mellan Sverige och Ungern är extremt stor, säger han.

Text: Linda Kante

Foto: Malin Elving, Louis Jönsson och Lena Isabel Pérez

Som sista årgång fick Gabor Angyals klass under veterinärbildningen göra en obligatorisk praktik efter universitetstiden – något som han beskriver förändrade hans liv.

– Då var jag på universitets ortopedavdelning och det var där jag bestämde mig för att satsa på att bli just ortopedkirurg, berättar han.

Under sin första anställning som han sedan fick som ortopedkirurg i Ungern blev han dessutom en viktig nyckelspelare för arbetsgivaren. Kliniken han blev anställd vid hade nämligen precis börjat med ortopedkirurgi och tog stor hjälp av Gabor och den nyligen inlärd kunskap på området som han besatt från universitetet.

– Jag kunde hjälpa dem mycket och jag fick faktiskt operera redan under min första arbetsdag.

Flyttade till Sverige

Det var efter att en ungersk kollega flyttade till Sverige och öppnade en veterinärklinik tillsammans med sin svenska veterinärkollega tillika fru som Gabor till slut började praktisera veterinärmedicin på svensk mark. Han berättar:

– Två år efter att de hade öppnat sin

Gabor Angyal undersöker en brunmaskad devon rex med en venös infartskateter.

veterinärklinik i Sverige kände de att de ville utveckla kliniken genom att bland annat anställa en ortopedkirurg. Till en början anställde de en annan ungersk ortopedkirurg men det fungerade inte och då fick jag ett samtal med en förfrågan om att komma över och jobba tillfälligt hos dem, det vill säga åka över en gång i månaden för att göra ortopediska konsultationer, undersökningar och operationer.

– Jag tackade ja och jobbade min första helg i Sverige i januari 2013. Strax därpå erbjöds jag en fast anställning vid samma klinik. Till en början tackade jag nej men efter att den ungerska veterinären besökt Ungern och en av mina kurser i Osteosynthes erbjöd han mig ännu en tjänst. Då pratade jag med min fru och vi bestämde oss för att flytta till Sverige i ett par år. Ganska snart bestämde vi oss dock för att stanna i Sverige eftersom vi mådde så bra här.

Förutom att ha varit yrkesverksam i Ungern och Sverige arbetade Gabor även några månader på Irland under 2005.

– Irland är ett vackert land och den tid jag tillbringade där var mycket spännande, men jag hade hemlängtan hela tiden – något jag aldrig har haft sedan jag började arbeta i Sverige.

Stora skillnader

Han påpekar att han upplever en stor skillnad mellan att vara yrkesverksam veterinär i Sverige kontra Irland och Ungern.

– Framförallt tänker jag på det svenska systemet med försäkringsbolag som är väldigt gynnsamt för både ägarna, veterinärerna samt djurägarna. Tack vare försäkringen kan veterinärerna arbeta på en proffsig nivå som håller hög kvalitet utan att det blir speciellt dyrt för djurägarna. Detta leder till att djuren får en väldigt bra behandling, konstaterar han.

– Jag kan inte komma ihåg att vi behandlade speciellt många djur som var försäkrade på Irland. Och oförsäkrade djur är förstås ett problem för ägarna

eftersom de många gånger inte hade råd att betala för den bästa behandlingen ur egen ficka.

I Ungern råder samma problematik med oförsäkrade djur – men är av mycket större kaliber enligt Gabor.

– Priset för veterinärbehandlingar är visserligen lägre i Ungern än i Sverige, men de är fortfarande alldeles för höga för gemene ungrare. Samtidigt råder det höga förväntningar från djurägarnas håll, berättar han.

"Tack vare försäkringen kan veterinärerna arbeta på en proffsig nivå som håller hög kvalitet utan att det blir speciellt dyrt för djurägarna.."

– Jag vet att den ungerska veterinärkåren jobbar med att försöka få allt fler att förstå att djurförsäkringar är ett bra sätt, men processen är både svår och långsam.

Flera valmöjligheter

En annan aspekt som Gabor Angyal framhåller som annorlunda med att arbeta i Sverige är att det finns stora företag på marknaden, som till exempel Evidensia som han själv arbetar för.

– De har en bra position på marknaden vilket gör samtliga av deras djursjukhus och kliniker till attraktiva arbetsplatser. Arbetsmiljön kan närmast beskrivas som drömliknande eftersom det finns så många möjligheter; man kan antingen välja att fokusera på att utvecklas i den arbetsroll man har eller specialisera sig genom vidareutbildningar. Dessutom får

man möjlighet att använda instrument i världsklass som till exempel implantat. Det är något som är helt nytt för mig och som jag varken har sett i Ungern eller på Irland.

Han understryker även att han är imponerad över det proffsiga bemötandet av och den trevliga stämningen mellan kollegor på olika kliniker och djursjukhus.

– För mig är det viktigt att hela tiden kunna utvecklas i min yrkesroll och det känns väldigt naturligt att göra det här. Kan man bara motivera på ett bra sätt varför det exempelvis är bra att börja använda nya metoder eller köpa in nya verktyg och instrument för sin arbetsgivare så brukar det inte vara några problem. Det upplever jag som extremt positivt eftersom mitt yrke är det viktigaste i mitt liv.

På Gabors arbetsplats i Malmö arbetar flera olika nationaliteter, bland annat danskar, serber, fransmän, syrianer, afghaner och ungrare.

– Jag gillar den multikulturella miljön. När jag var 17 år fick jag ett sommarjobb i Grekland och det var första gången jag fick vara verksam i en grupp bestående av flera olika nationaliteter. Sedan dess har jag alltid varit sugen på att arbeta i en sådan miljö.

– Hos oss har vi aldrig upplevt att den mångkulturella arbetsmiljön är något som skapar problem, tvärtom har det bidragit till att man lär sig otroligt mycket. På operationsavdelningen är vi närmast som en familj.

Stora planer för framtiden

Det råder inga tvivel om att Gabor Angyal brinner för sitt jobb. För tillfället har han snöat in på Joint resurfacing-tekniker som CUE, OATS och SynACART, men det finns förstås en massa andra områden som han vill lyfta fram på frågan om vad han gillar mest med sitt yrke.

– Minimala invasiva frakturbehandlingar tycker jag är spännande

att genomföra. Likaså ledfraktursbehandlingar och korrekta osteotomier. Dessutom gillar jag att utföra mjukdelskirurgi och i synnerhet hudrekonstruktioner.

– Min dröm är att bli kirurg diplomate och jag har vid två tillfällen försökt att anmäla mig till en sådan utbildning här i Sverige – tyvärr utan att bli antagen. Men även om detta kanske bör ses som misslyckanden så har jag positiva upplevelser eftersom jag kände att jag hade precis samma chans som alla andra sökanden att bli antagen.

För tillfället arbetar Gabor Angyal med att utveckla en redan existerande Joint resurfacing-teknik.

– Jag försöker att utveckla tekniken så att den kan fungera som en minimal invasiv-metod och inom kort vill jag kunna påvisa att metoden fungerar genom att utföra den på benmodeller. Lyckas det skulle jag gärna satsa mer på klinisk forskning. Dessutom är den fortsatta planen att gå en specialistutbildning

inom kirurgi.

Han hintar även att det händer mycket spännande på hans arbetsplats i Malmö.

– Vår operationsavdelning har stora planer för framtiden, vilka jag känner att jag vill vara så delaktiga i som möjligt. Det är något som jag ser mycket fram emot, avslutar han. •

GABOR ANGYAL

Ålder: 43 år

Bor: Malmö

Yrke: Leg. Veterinär – ortopedkirurg vid Evidensia djursjukhus i Malmö.

Favoritdjur: Hund

Fritidsintressen: Kirurgi och fiske

Motto: "Long life learning"

Kurs i Rörelseanalys

Under flera år har veterinär Ole Frykman filmat hältor och rörelsestörningar hos hundar. Nu har ni möjlighet att ta del av hans material och kunskap.

Under en heldag får ni följa Ole Frykman genom olika fall som visualiseras på film, diagnostiseras och lämplig åtgärd diskuteras.

Ni kan nu, med Oles gedigna erfarenhet och hans filmmaterial, utveckla er kunskap om rörelsestörningar hos hund.

Kursen riktar sig till veterinärer, fysioterapeuter och djursjuksköterskor med särskilt intresse för ämnet.

Sundsvall	20 Augusti	Fullbokad
Gränna	26 September	
Höör	2 Oktober	
Enköping	19 November	
Norrköping	17 December	

För ytterligare information och anmälan: www.halthund.se
Frågor: info@herrgardskliniken.se eller mobil: 070-669 91 89

SVARET

Vilken är din diagnos?

MORFOLOGISK DIAGNOS: Nekrotiserande meningoencefalit (NME). Sjukdomen har tidigare kallats "Pug dog encephalitis". Histologiskt ses i Bild 1 i en riklig förekomst av mononukleära inflammatoriska celler i meningerna bestående av lymfocyter, plasmaceller och monocytter (non-purulent meningit, svart pil) samt en uttalad hyperemi i kärlen (vit pil). I cerebrums parenkym ses i Bild 2 och 4 samma typ av inflammatoriska celler som i meningerna, här i anslutning till blodkärl (perivaskulära manchetter; svart pil) samt multifokalt i parenkymet (non-purulent encefalit; blå pil). Bild 3 visar en högre förstoring på det inflammatoriska infiltratet runt kärl där lymfocyter, plasmaceller och monocytter kan ses. Vidare ses i Bild 4 även nekroser (malaci; röd pil) i cerebrala parenkymet. Kraftigast förekomst av nekros sågs i området med nedsatt struktur hos Hund 1, vilket förklarar den makroskopiska bilden väl.

NME är en idiopatisk sjukdom som drabbar främst mopsar, men även finns rapporterad hos bl.a. Chihuahua, Pekingese, Shih Tzu och Papillon. Flera etiologier har föreslagits, såsom infektion med alphaherpesvirus, men ingen säker etiologi har konfirmerats. En autoimmun reaktion mot hjärnvävnaden bedöms mest sannolik (Jubb et al, Pathology of domestic animals (2015); Vitale & Foss, Topics in Companion Animal Medicine (2019)). Symptomen på NME kan utgöras av akuta kramper som ibland övergår i koma, alternativt ses gradvis över veckor till månader, orsakade av skador på kortikala cerebrum. Osymmetriska lesioner återfinns i cerebrums båda hemisfärer, främst kortikalt i den grå substansen, men förändringarna går även in i hjärnans vita substans. De djupare, periventrikulära vävnaderna är normalt påverkade i lägre grad än de ytligare delarna. Makroskopiskt kan

enligt litteraturen eventuellt en asymmetri i hjärnans utlinjering ses till följd av svullnad, samt nekrotiska gulaktiga foci, där det senare främst ses vid mer kroniska förlopp. Vid ett än mer kroniskt förlopp kan även multipla, små, cystiska kaviteter bildas i hjärnvävnaden. Lesioner förenliga med NME uppvisar mononukleära inflammatoriska celler främst i hjärnans hemisfärer (perivaskulärt och spritt i parenkymet) och i anslutning till meninger, vilket stämmer väl överens med de båda beskrivna fallen här. Främst vid ett något längre förlopp ses områden med malaci som de som noterades hos Hund 1. Sammanfattningsvis är den non-purulenta inflammationen, förekomsten av malaci, predilektionen för hjärnans cortex samt rasen karaktäristiskt för denna typ av idiopatisk meningoencefalit. Hund 1 har haft ett något längre sjukdomsförlopp medan Hund 2 uppvisade förändringar förenligt med ett kortare tidsförlopp. •

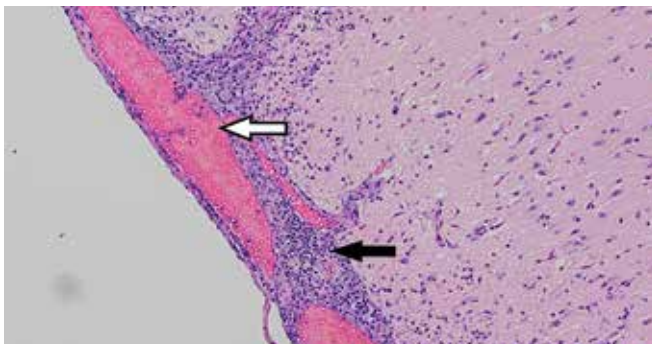

Bild 1B. Riklig infiltration av mononukleära inflammatoriska celler i meninger (svart pil). Kraftig hyperemi (vit pil).

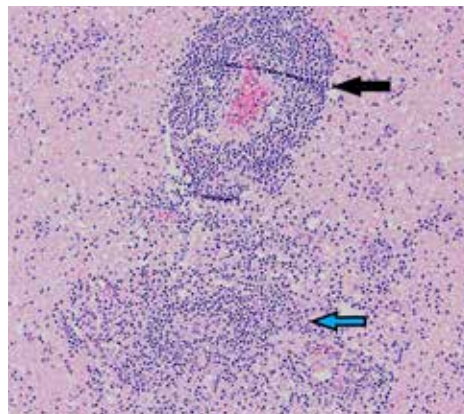

Bild 2B. Kraftig perivaskulär manchett bestående av mononukleära inflammatoriska celler, främst lymfocyter, plasmaceller och monocytter (svart pil). Riklig, diffus infiltration av mononukleära inflammatoriska celler ses även i omgivande parenkym (blå pil).

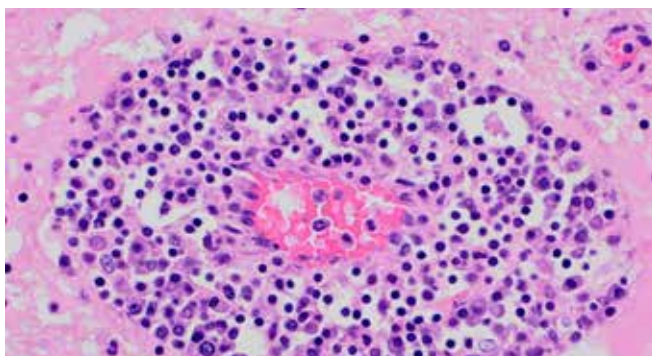

Bild 3B. Arteriol omgiven av ett blandat infiltrat av mononukleära inflammatoriska celler.

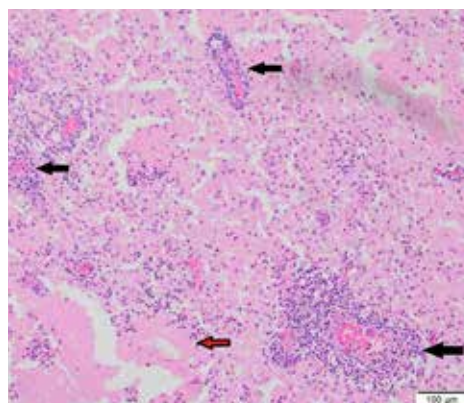

Bild 4B. Multipla perivaskulära manchetter (svarta pilar). Eosinofila, acellulära nekrotiska områden ses med avsaknad av normal struktur (röd pil). De vita, tomma områdena är artefakter.

Djursjukskötarens viktiga roll

För första gången kommer RAID medverka på Veterinärkongressen med ett eget program, och samtidigt passa på att ha medlemsmöte. Vi hoppas naturligtvis att de sköterskor som deltar på kongressen antingen är eller passar på att bli medlemmar, så att de även kan delta under lördagens program!

Text: Mats Janson

Det övergripande temat för dagen kommer vara Kommunikation – vår viktiga vardag, vilket kommer avspeglas i två grenar: En del av dagen kommer att vara vikt åt temat Tand, med fokus på sköterskans väg till fördjupning inom tandområdet, tandsköterskans viktiga roll och hur teamet med sina olika kompetenser kan komplettera varandra. Ett av RAID:s viktiga uppdrag är att arbeta med utbildningsfrågor för djursjukskötaren och djurvårdaren. Bransch likväl som individer efterfrågar allt mer fördjupade kunskaper och utbildningar. Vi vill ta upp och diskutera möjligheten att utveckla en certifiering för djursjukskötare likt de som finns ibland annat Storbritannien. Just tand är ett område där det finns stor möjlighet till fördjupning, och därmed till potentiell certifiering, för den som är intresserad. Den andra delen av dagen kommer vi att ägna kommunikation och arbetsmiljö, och framförallt kommunikationen

RAID:s styrelse, från vänster: Leona Martinez, Sara Sundbäck, Carola Wahlberg, Lotta Nilsson, Elsa Dolk, Gabriella Niegemann, Susanne Andersson, Cecilia Löfkvist.

mellan arbetsgivare och arbetstagare, vilket på många sätt är hjärtefrågor för RAID.

Vi ser fram emot att vara en del av Veterinärkongressen och hoppas att vi ses där!

Husdjursprogrammet 2019: Att se individen i framtidens besättning

Aktuell svensk forskning inom lantbrukets djur, ny teknik, vaccinationsstrategier och biosäkerhet. Det är bara ett axplock av husdjursprogrammets spännande innehåll på årets kongress. – Tillsammans kommer våra svenska och internationella föreläsare göra årets kongress till något utöver det vanliga, lovar Lisa Ekman på Husdjurssektionen.

Text: Lisa Ekman

Arbetet med våra husdjur har under de senaste åren blivit allt mer fokuserat på besättningsarbete, och besättningstänk. Samtidigt som det är en viktig utveckling får vi inte glömma bort att besättningen består av en samling individer, som alla är lika viktiga för besättningshälsan. Att diagnostisera

och behandla sjukdomar hos individuella djur har alltid varit, och kommer även i framtiden vara, en av veterinärens viktigaste arbetsuppgifter.

DET ÄR OCKSÅ VIKTIGT att vi kan utföra vårt arbete med ett vetenskapligt förhållningssätt. Därför vill vi med årets

Husdjursprogram fokusera på både individens och besättningens hälsa, samt hur man använder vetenskap i praktiken – ”Bridging the gap between science and practice” – något som en av våra internationella föreläsare, Wendela Wapenaar från Nottingham University, är expert på. Hon kommer bland annat

Smådjursprogrammet 2019: Brett program för både nyexade och erfarna veterinärer

Smådjurssektionens kurs till veterinärkongressen är godkänd för steg 1 hund och katt. Svensk Veterinärtidning ställde fyra frågor till Camilla Spångberg som har jobbat med att ta fram sektionens spännande program på årets veterinärkongress.

Text: Text Mats Janson

Berätta om ert program i år!

– I år kommer smådjursprogrammet att ha kirurgisk inriktning. Temat blir Hud- och rekonstruktiv kirurgi. Mer kirurgi har varit ett återkommande önskemål i tidigare kursutvärderingar från kongressen, så det känns roligt att kunna erbjuda det i år.

Vad är det bästa med ert program?

– Programmet har stor bredd. Grundläggande ämnen såsom tensions-avlastande tekniker kommer att tas upp liksom avancerade tekniker som skin grafts - och allt däremellan! Även sekundär sårsläkning och sårvård kommer att täckas. Dessutom är vi glada över att ha rekryterat mycket kompetenta föreläsare till kongressen. Internationell föreläsare och huvudföreläsare är Vicky Lipscomb från RVC, London. Hon är både en erfaren kirurg

och en mycket uppskattad föreläsare med rekonstruktiv kirurgi som ett av sina specialområden.

Varför ska deltagarna anmäla sig till just ert symposium?

– Tack vare programmet bredd hoppas och tror vi att det ska kunna passa alla, från den nyexaminerade veterinären som ska börja göra sina första operationer, till veterinärer med flera års erfarenhet som vill fördjupa sina kirurgiska kunskaper. Vidare handlar det om patienter som vi träffar nästan varje dag – patienter med knölar som ska tas bort, med bitsår eller med andra sår. Oavsett om man är nyutexaminerad eller har lång erfarenhet, om man jobbar på en liten klinik eller på ett stort djursjukhus, så möter vi dessa patienter i vårt dagliga arbete. Så det kommer ges gott om tillfällen att tillämpa sina nya kunskaper efter kursen!

Vad ser du själv fram emot mest på kongressen?

– Jag tycker att programmet ser jättespännande ut och ser verkligen mycket fram emot att gå! Varenda föreläsning låter jätteintressant! Utöver programmet tycker jag också att det är kul att kongressen får en nystart. Planerna ser väldigt fina ut i allt ifrån lokaler till kringarrangemang. Jag tror att det kommer att kännas proffsigt och ge en förstärkt känsla av kongress. Det ska bli spännande att se hur det blir när allt kommer på plats, jag tror att det kommer att bli väldigt bra.

Camilla Spångberg.

att berätta om sitt arbete med att ta fram "best practice guidelines" för livmoderframfall och vänstersidig löpmagsförskjutning. Programmet kommer också innehålla kalvar, smågrisar, aktuell svensk forskning inom lantbrukets djur, vacciner, vaccinationsstrategier och biosäkerhet, samt hur veterinären på bästa sätt kan utnyttja ny teknik och sensorer! Vi har föreläsare från Storbritannien, USA, Danmark och Sverige som alla är otroligt kunniga inom sina respektive områden, och som tillsammans kommer göra årets kongress till något utöver det vanliga.

PROGRAMMET FÖR nötkreatur kommer sträcka sig över båda dagarna, och för de som deltar på hela nötkreatursprogrammet kommer ett kursintyg utfärdas, som är meriterande för en aspirant till en kommande Steg 1 Specialisering Nötkreatur. Mer information om denna specialistutbildning kommer också på medlemsmötet för Husdjurssektionen som kommer hållas under kongressen, på fredagens lunch. På fredag eftermiddag hålls en parallell session med inriktning "Gris" (förmiddagen är djurslagsövergripande). Och på lördag eftermiddag hålls ett parallellprogram med inriktning "Hobbyhöns och Alpac-

ka – framtidens djurslag" med fokus på de vanligaste åkommorna och behandlingsrekommendationer för dessa, allt mer vanligt förekommande, djur.

KORT SAGT

– årets Husdjursprogram kommer innehålla något för alla. Hoppas vi ses i september!

Lisa Ekman.

Smådjurssymposium

09.00

Plenarsession
Framtidens veterinär-
medicin - hur ser den ut
och vad gör vi då?

10.30 FIKA

11.00

Introduction to skin and
reconstructive surgery
Vicky Lipscomb

11.45 Medlemsmöte

12.30 - 13.30 LUNCH

13.30

Primary closure
Maria Dimopoulou

14.15

Behandling av öppna sår -
sårvård
Annika Bergström

15.15 - 15.45 FIKA

15.45

Forts. behandling av öppna sår
Annika Bergström

16.15

Skin stretching, negative
pressure wound treatment
Vicky Lipscomb

17.00 Avslut

Husdjurssymposium

09.00

Plenarsession
Framtidens veterinärmedicin
- hur ser den ut och vad gör vi då?

10.30 FIKA

11.00

Today's shaping of tomorrow's vets
Wendela Wapenaar, Univ. of Nottingham

11.20

Information om Nya Djurskyddslagen
Lisen Sjöling, Näringsdepartementet

11.40

Nya läkemedelsförordningen
Henrik Holst, Läkemedelsverket

12.00

Hur skyddar vi oss mot framtidens MRSA?
Maria Lindberg m. fl. G&D, SVA

12.10 Medlemsmöte

12.30 - 13.30 LUNCH
inkl forts. medlemsmöte

13.30

Best practice guidelines - applying science to
practice (LDA and uterine prolapse)
Wendela Wapenaar, Univ. of Nottingham

14.25

Aktuell forskning: Colostrum feeding routines
- Passive transfer of immunity, behaviour and welfare
in dairy calves
Carlos Hernandez, SLU

14.45

On-farm use of ultrasonography for calf respiratory
disease
Terri Ollivett, University of Wisconsin

15.15 - 15.45 FIKA

15.45

Kalvhälsa i Sverige - var är vi och vart vill vi komma?
Anna Duse och Virpi Welling
SVA, Växa Sverige, G&D

16.25

Aktuell forskning: Framtidens mjölkbesättning
- Hålls ko och kalv tillsammans?
Sigrid Agenäs, SLU

16.45

Aktuell forskning: Kompostbäddar till mjölkkor
Isabel Blanco Penedu, SLU

17.00-17.45 (Frivilligt deltagande)

Practical demonstration: Thoracic ultrasonography of
dairy calves
Terri Ollivett, University of Wisconsin

Pararellsession Gris

09.00

Plenarsession
Framtidens veterinärmedicin -
hur ser den ut och vad gör vi då?

10.30 FIKA

11.00

Tillsammans med Hudjurssektionen

12.10 Medlemsmöte

12.30 - 13.30 LUNCH
inkl forts. medlemsmöte

13.30

Hur friska är våra grisar?
Kartläggning av antibiotikaanvänd-
ning på svenska gårdar
Ida Clemensson Lindell
Gård & Djurhälsan

14.00

Zinkförbud 2022
Hur långt har vi kommit?
Per Wallgren, SVA

14.15

Grisningsfeber börjar innan
grisningen
Magdalena Jacobsson, SLU

14.45

Inventering av smågrisens närmiljö
på svenska grisgårdar
Rebecka Westin, G&D, SLU

15.15 - 15.45 FIKA

15.45

Övervakning av luftkvalitet i realtid
- Möjligheter med ny teknik
Carl-Johan Ehlörsson, G&D
Tommy Jansson, Sigicom

16.15

Mer halm till grisar - varför och hur
funkar det i praktiken?
Torun Wallgren, SLU

16.45

Allmän diskussion

17.00 Avslut

STOLT SAMARBETSPARTNER

Agria
Djurförsäkring

Hästsymposium	Folkhälso- symposium (VFH)	Försöksdjurs- symposium	Djursjukskötar- & Studentsymposium
09.00	09.00	09.00	09.00
Plenarsession Framtidens veterinär- medicin - hur ser den ut och vad gör vi då?	Plenarsession Framtidens veterinär- medicin - hur ser den ut och vad gör vi då?	Plenarsession Framtidens veterinär- medicin - hur ser den ut och vad gör vi då?	Plenarsession Framtidens veterinär- medicin - hur ser den ut och vad gör vi då?
10.30 FIKA	10.30 FIKA	10.30 FIKA	10.30 FIKA
11.00	11.00	11.00	11.00
Antibiotikaresistens hos häst- lägesrapport och relevant fakta <i>Karin Bergström</i>	Insekter som livsmedel <i>TBA</i>	Försöksdjurssymposium <i>Cris Cosgrove</i>	Bemötande <i>Stefan Einhorn</i>
11.45	11.45	12.00 Medlemsmöte	12.45 - 13.45 LUNCH
Antibiotic resistance in horses <i>Cajsa Isgren</i>	Odlat kött <i>Daan Luining</i>	12.45 - 13.45 LUNCH	13.45
12.30 - 13.30 LUNCH	12.45 - 13.45 LUNCH	13.45	Bemötande <i>Stefan Einhorn</i>
13.30	13.45	Försöksdjurssymposium <i>Cris Cosgrove</i>	15.00-15.45 FIKA
Forts. Antibiotic resistance in horses <i>Cajsa Isgren</i>	Vilt som livsmedel <i>Arja Kautto</i>	15.30 - 16.00 FIKA	Workshop Journalföring
14.15	14.15	16.00	ViNordic Adam Estrup
Sårvård utan antibiotika <i>Susanne Adehed</i>	Livsmedelssäkerhetsrisker i vildsvinskött <i>Maria Fredriksson-Ahomma</i>	Erfarenheter djurfaciliteter <i>Pres. Från olika universitet</i>	17.00 Avslut
15.00 - 15.30 FIKA	15.00	17.00 Avslut	
15.30	CWD <i>Maria Nöremark</i> <i>Jörn Wåge</i>		
Forts. sårvård utan antibiotika <i>Susanne Adehed</i>	15.30 - 16.00 FIKA		
16.15	16.00		
Frågestund <i>Alla föreläsare</i>	Hur kan vi konsumera mer vilt? <i>Föreläsare meddelas senare</i>		
17.00 Avslut	17.00 Avslut		

FÖRELÄSARE SMÅDJUR

Vicky Lipscomb

Dipl ECVS, Associate
professor of small animal
surgery, RVC, London, UK

Maria Dimopoulou

Dipl ECVS, specialist i kirurgi
hund och katt, Universitets-
djursjukhuset, SLU, Uppsala

FÖRELÄSARE HUSDJUR

Wendela Wapenaar

Clinical Associate
Professor in Cattle Health
and Epidemiology vid
Nottinghams universitet

Theresa L. Ollivett

DVM, PhD, DACVIM
(Large Animal)

Smådjursymposium

09.00

Inspirationsföreläsning:
Frida Boisen
Changeonomics – Konsten
att väga, vägen till framgång!

09.30

Subdermal plexus flaps
Vicky Lipscomb

10.00

Axial pattern flaps
Vicky Lipscomb

10.30 FIKA

11.00

Free skin grafting
Vicky Lipscomb

11.30

Skin tumours and
oncologic reconstruction
Maria Dimopoulou

12.15

Burns and bite wounds
Vicky Lipscomb

13.00 -14.00 LUNCH

14.00

Korrekt användning av
antibiotika
Ditte Ljunquist

14.45

Urethrostomies
Vicky Lipscomb

15.15 - 15.45 FIKA

15.45

Case pot pourri of specific
types of reconstruction
Maria Dimopoulou
Vicky Lipscomb

16.45 Diskussion/Frågor

17.00 Avslut

Husdjursymposium

09.00

Inspirationsföreläsning:
Frida Boisen
Changeonomics – Konsten
att väga, vägen till framgång!

09.30

Disease monitoring, prevention
and treatment - the British way
Wendela Wapenaar, Univ. of Nottingham

10.30 FIKA

11.00

To vaccinate or not to vaccinate
- a Danish perspective
Lars Erik Larsen,
Danmarks Tekniske universitet

12.00

Vacciner på den svenska marknaden
Frida Hasslung Wikström,
Läkemedelsverket

12.30 -13.30 LUNCH
inkl forts. medlemsmöte

13.30

Helping your client see what they're
missing in their dairy calf program
Terri Ollivett, University of Wisconsin

14.15

Future use of sensors for monitoring
disease
Per Peetz Nielsen, Univ. of Copenhagen

14.45

Aktuell forskning: Robotdata som ett
verktyg i mastitövervakning
Dorota Anglart, De Laval

15.00 - 15.30 FIKA

15.30

Hur kan veterinären ta hjälp av
sensor-data?
Sigrid Stoop EMEA,
Allflex Livestock Intelligence

16.15

Teknologi och digitalisering inom
mjölkproduktionen
Cecilia Bågenvik, De Laval

16.45

Calving alert system – a helping
technique or a welfare problem
Ann-Kristina Lind, Rise

17.00 Avslut

Pararellsession Hobbyhöns & alpacka

09.00

Inspirationsföreläsning:
Frida Boisen
Changeonomics – Konsten
att väga, vägen till framgång!

09.30

Tillsammans med
Husdjurssektionen

10.30 FIKA

11.00

Tillsammans med
Husdjurssektionen

12.30 - 13.30 LUNCH

13.30

Nutrition för hobbyhöns
Helena Wall, SLU

14.00

Vanliga sjukdomar hos hob-
byhöns och behandlingsre-
kommendationer
Magnus Jeremiasson,
Svenska Ägg

14.45

Snuviga hobbyhöns
- Resultat från
diagnostiken
Desirée Jansson, SVA

15.05-15.35 FIKA

15.35

Parasiter hos hobbyhöns
Behdad Tarbiat, SLU

15.50

Vanliga alpakaåkommor
och hur de bäst behandlas
Dinah Selinghson, SVA
Suzanne Jernberg,
Distriktsveterinärerna

16.35

Alpackareproduktion light
Renée Båge, SLU

16.50

Varför dog alpakan?
Ett examensarbete vid
SVA-patologen
Renée Båge, SLU

17.00 Avslut

Hästsymposium

09.00

Inspirationsföreläsning:
Frida Boisen
Changeonomics –
Konsten att väga, vägen
till framgång!

09.30

Bilddiagnostik
runt hörnet
Margareta Uhlhorn

10.15

Osteotrit och
Osteokondros
hur hänger det ihop?
Stina Ekman

11.00 FIKA

11.30

Osteotrit möjlighet till
diagnostik
Stina Ekman

12.15

Att jobba med en
biomarkör -
en klinikers perspektiv
Kristin Abrahamsson

12.30 - 13.30 LUNCH

13.30

Smärtmarkörer hos
den halta hästen
Anna Kendall

13.45

Imaging of
Equine Osteoarthritis
Charles Ley

14.30 - 15.00 FIKA

15.00

Current treatments
for joint disease
What to use when
Peter Clegg

15.45

Novel approaches
for treatment joint
disease Hope or hype
Peter Clegg

16.30

Diskussion/frågor
Alla föreläsare

17.00 Avslut

Folkhälso-symposium (VFH)	Försöksdjurssymposium	Djursjukskötarsymposium	Studentsymposium
09.00	09.00	09.00	09.00
Inspirationsföreläsning: Frida Boisen Changeonomics – Konsten att våga, vägen till framgång!	Inspirationsföreläsning: Frida Boisen Changeonomics – Konsten att våga, vägen till framgång!	Inspirationsföreläsning: Frida Boisen Changeonomics – Konsten att våga, vägen till framgång!	Inspirationsföreläsning: Frida Boisen Changeonomics – Konsten att våga, vägen till framgång!
09.30	09.30	09.30	09.30
ESBL i livsmedels- produktionen Oskar Nilsson	Erfarenheter djurfaciliteter Pres. Från olika universitet	Djursjukskötarsymposium RAID - Kommunikation och vår viktiga vardag	Uthålligt direkt ledarskap Mats Ericson
10.00	10.30 FIKA	10.30 FIKA	10.30 FIKA
MRSA i livsmedels- produktionen Maria Lindberg Eva Gusafsson	11.00	11.00	11.00
	Erfarenheter djurfaciliteter Pres. från olika universitet	Djursjukskötarsymposium RAID - Kommunikation och vår viktiga vardag forts.	Stress, återhämtning och ett uthålligt arbetsliv Mats Ericson
10.30 FIKA	12.45 - 13.45 LUNCH	12.45 - 13.45 LUNCH	12.45 - 13.45 LUNCH
11.00	13.45	13.45	13.45
campylobacter i slaktkycklingproduktionen	Erfarenheter djurfaciliteter Pres. från olika universitet	Kommunikation och vår viktiga vardag forts.	Medicinskt beslutsfattande under påfrestande förhål- landen Mats Ericson
12.30 Medlemsmöte	15.30 - 16.00 FIKA	15.30 - 16.00 FIKA	15.00-15.45 FIKA
13.00 - 14.00 LUNCH	16.00	16.00	Workshop Journalföring
14.00	Erfarenheter djurfaciliteter Pres. Från olika universitet	Kommunikation och vår viktiga vardag forts.	ViNordic Lisbet Vesterager Borge
Småskalig och mobil slakt Jan Hultgren	17.00 Avslut	17.00 Avslut	17.00 Avslut
14.30			
Gårdsslakt av nöt med kulgevärsmetod Katrín Juliane Schiffer			
15.00			
Renslakt Ida Brandt			
15.30 - 16.00 FIKA			
16.00			
Livsmedelsfusk Shwan Kareem			
16.30			
svartslakt och obesiktat kött			
17.00 Avslut			

FÖRELÄSARE FÖRSÖKSDJUR

Neil Lipman

Director of the Research
Animal Resource Center på
Memorial Sloan Kettering
Cancer Center, New York

FÖRELÄSARE VFH

Shwan Kareem

Årets veterinär 2018,
Stadsveterinär, Miljö-
förvaltningen/Livsmedels-
kontrollen

FÖRELÄSARE HÄST

Margareta Uhlhorn

Dipl ECVI på
Bilddiagnostiska
Kliniken UDS, SLU

Peter Clegg

Professor of Equine
Orthopaedics, MA VetMB
PhD CertES DipEVCS MRCVS

INSPIRATION X 3

Veterinärmedicin i all ära, men vad är en kongress utan inspiration? På höstens veterinärkongress har vi laddat med tre fullblodsproffs.

VISSA FÖRELÄSARE HAR förmågan att skapa en energi i rummet som inte lämnar någon oberörd. Sådan är Frida Boisen. Som föreläsare trollbinder hon publiken med sitt engagemang och driv. Samtidigt som hon är positiv och personlig är hon retoriskt fulländad och får med sig publiken på ett unikt sätt.

FRIDA BOISEN: INSPIRATIONSFÖRELÄSARE

Frida Boisen är programledaren som brinner för berättande som berör. Hon är en av landets mest efterfrågade talare och konferencier och är ständigt aktuell med sina uppmärksammade krönikor, böcker och som ledande digital expert.

NÄR DET KOMMER TILL vardagsinspiration för jobbet är det ingen som slår Christina Stielli på fingrarna. Få om några kan motivera, inspirera och ge verktyg för en bättre arbetsdag som hon.

– Jag blandar skratt med djupaste allvar. Sätter tummen på välbekanta dråpliga situationer på en arbetsplats och belyser vikten av eget ansvar och tar dig med in i den spännande forskningen om hur vi kan klara av livet lite lättare, säger hon.

CHRISTINA STIELLI: INSPIRATIONSFÖRELÄSARE

I Christina Stielli föreläsningar ligger stor vikt vid den egna individens valmöjligheter för att förhålla sig till situationer som uppstår i livet. Hon har skrivit flera böcker och har en bakgrund som marknadschef, försäljningschef och projektledare.

SOM SPECIALISTER på 3D-printing inom läkemedelsbranschen tar Cellink dig med på en resa in i framtiden. Lyssna och fascineras över vad som är möjligt redan i dag och vilka möjligheter som ligger öppna framför oss.

CELLINK: INSPIRATIONSFÖRELÄSARE

Cellink etablerades som det första bioink-förtaget i världen. Idag är de världsledande när det kommer till att designa och kommersialisera bioprint-tekniken. Cellinks innovationer gör det möjligt för forskare att skriva ut organ och vävnader för ändamål som spänner över läkemedelsindustrin med hjälp av 3D-skrivare.

STUDENTSYMPOSIUM

STEFAN EINHORN

På veterinärkongressen kommer professorn och författaren Stefan Einhorn föreläsa om bemötande, hur man ger svåra besked och hur vi ska vara mot varandra för att uppnå en positiv arbetsmiljö. Han kommer också inviga oss i den viktiga konsten att vara snälla.

STUDENTSYMPOSIUM

MATS ERIKSSON

Mats Ericson är stressforskare och styrelseordförande för Stressforskningsinstitutet vid Stockholms Universitet. Han har långvarig erfarenhet som både chef och facklig förtroendeman och kommer att prata om olika former av stress, återhämtning och medicinskt beslutsfattande under påfrestande förhållanden.

En hållbar kongress

Mitt i stan och med centralstationen som närmaste granne är det enklast att lämna bilen hemma.

Minimalt koldioxidavtryck är ett ledord under årets veterinärkongress och till det bidrar Stockholm Waterfront Congress Centre som är konstruerat av återanvänt material och har glasfasader som innehåller 1 040 m² solfångare. Värmeenergin används i byggnaden som vid behov kyls med hjälp av vatten som pumpas upp från Mälaren och förvaras i 250 000 liter stora kyltankar i källaren.

HÖSTENS STORA FEST

Efter en intensiv dag är det skönt att smälta alla intryck i gott sällskap i festlig miljö. Varmt välkomna till en kongress där maten, drycken och festen är lika noggrant planerade som programmet.

På årets veterinärkongress är det inte bara programmet som håller världsklass. Redan när man kliver genom dörrarna på Stockholm Waterfront Congress Center möts man av en atmosfär som andas lika mycket passion som professionalism.

Ambitionen att allt är möjligt och att minsta detalj har betydelse märks i allt från den spektakulära byggnaden till fredagens bankettmeny, komponerad av förstklassiga råvaror och riktigt bra svenskt kött. Tre-rättersmiddagen serveras tillsammans med noga utvalda viner och rivstartas av The

Sugar Collective, Sveriges kanske peppigaste dansgrupp. Den höga energinivå följs upp av kvällens värd: tv-profilen Henrik Johnsson som lotsar oss genom kvällens program. Förutom att bjuda på prisutdelningen av Årets veterinär kommer han både kora vinnaren av Sveriges Veterinärförbunds fototävling och auktionera ut de fina fotografierna.

Kvällens party kickas igång efter desserten av Eric Saade och hans band och fortsätter långt in i natten med kvällens DJ i Blå baren. Låt festen börja!

TÄVLING! FOTA FÖR VÄLGÖRENHET

Fototävling på temat Våra vackra djur. De tio bästa bidragen kommer att tryckas i storbilsformat och visas upp på ett vernissage under årets veterinärkongress. Vinnaren kommer att utses av en jury under kongressen och samtliga bilder kommer att säljas på auktion. De bästa bilderna kommer även att publiceras i Svensk Veterinärtidning.

- Bilderna måste föreställa ett eller flera djurslag, svenska eller exotiska.
- Bilderna ska vara tillräckligt högupplösta för att kunna tryckas i stort format (ca 50 x 70 cm).
- De måste vara tagna av dig. När du deltar ger du ditt medgivande till att bilderna får användas av Svensk Veterinärtidning och av Sveriges Veterinärförbund.
- Du får anmäla fler bidrag. Du behöver ej vara veterinär för att delta.
- Sista dag för att skicka in ditt bidrag är den 25/8 2019.

Så här skickar du in ditt bidrag:

- Skicka bilden eller nedladdningsbar länk (WeTransfer etc) till traffic@adviserstudio.se
- Följande information måste vara med: Ditt namn, kontaktuppgifter såsom telefonnummer och mejladress samt lite information om bilden. T.ex. när du tog den, var du tog den samt vad den föreställer.

Epiztel nr. 6

Första fallet av en ny fårsjukdom konstaterad i Sverige under våren 2019

Smittsam digital dermatit/contagious ovine digital dermatitis (CODD) har diagnosticerats i en besättning i Sverige. CODD är en klövsjukdom som kan leda till stort djurlidande med hälla och klövkapselavlossning. Klövproblem uppdagades under 2018 i den smittade besättningen men det tog ett år innan smittsam digital dermatit konstaterades efter konsultation med experter i Storbritannien. Gården är ansluten till Gård & Djurhälsans hälsoprogram där man diagnosticerade och anmälde smittsam digital dermatit till Jordbruksverket.

Diagnos kan endast ställas på kliniska symtom då det inte finns någon tillräcklig laboratoriediagnostik. Kliniska symtom kan initialt förväxlas med andra klövlidande men ger så småningom en tydlig klinisk bild. Ett tidigt symtom är sår eller proliferativ vävnad i kronranden. Djuren blir halta och såren i kronranden gör att klövhornet undermineras och klövkapseln distalt om såret kan lossna med stort djurlidande som följd. Alla åldrar drabbas. Unga djur i en smittad besättning kan få symtom en månad efter födsel och får kan vara symptomlösa bärare av smittsam digital

dermatit. Sjukdomen sprids genom kontakt med smittade djur, till exempel genom inköp av djur. Kliniska symtom kan behandlas med antibiotika. Behandlingen avlägsnar inte sjukdomen från besättningen, utan återkommande antibiotikabehandling kommer att krävas för att hålla djuren friska.

Etiologin är sannolikt multifaktoriell med närvaro av bakterien *Trepone* spp. men där även *Fusobacterium necrophorum* och *Dichelobacter nodosus* kan medverka. Påvisade agens indikerar att det kan finnas ett samband med sjukdomen bovin digital dermatit hos nötkreatur som finns i Sverige men något samband mellan sjukdomarna har inte kunnat visas. Smittsam digital dermatit har funnits i Storbritannien sedan 1997 och finns där i 50 procent av besättningarna. Den har även spridits till Irland. Det är oklart om fallet i Sverige härstammar från import och det är även oklart om denna

sjukdom finns i andra EU-länder, då den inte regleras i någon EU-lagstiftning.

Smittsam digital dermatit är anmälningspliktig eftersom det är en ny sjukdom i Sverige (SJVS 2013:23, Föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2012:24) om anmälningspliktiga djursjukdomar och smittämnen). Veterinärer som har frågor eller information om sjukdomen kan kontakta SVA eller Gård&Djurhälsan.

Olika stadier av CODD.

FOTO: JENNIFER DUNCAN

Första fallet av avmagringssjuka i Sverige

I den pågående övervakningen för avmagringssjuka hos hjortdjur (Chronic Wasting Disease, CWD) har ett första positivt fall nu påvisats i Sverige. Det var en sexton år gammal älgko som avlivades eftersom den var mager, gick i cirklar och verkade vara blind. Det svenska fallet uppvisar likheter med fall på äldre älgar som har påvisats i Norge och i Finland, bland annat att det handlar om ett fall på en äldre älgko och att

prov var positivt från hjärnstam men inte lymfknotor.

CWD tillhör gruppen prionsjukdomar eller transmissibla spongiforma encefalopatier (TSE) som orsakas av ett kroppseget protein som har ändrat tredimensionell struktur (prion). Prionerna fungerar som en mall för de normala proteinerna så att dessa också börjar ändra struktur. Prionerna ansamlas i vävnaden och orsakar skador.

Prionsjukdomar finns i olika former och smittar på olika sätt. Det finns varianter där prionerna utsöndras i olika kroppsvätskor (till exempel scrapie) och är direkt smittsamma mellan djur, men processen att kroppens egna proteiner ändrar form verkar också kunna starta spontant. Exempel på detta är atypisk BSE (det hitintills enda konstaterade fallet av BSE vi har haft i Sverige), atypisk scrapie samt Creutzfeldt Jacobs sjukdom

som drabbar en människa per miljon invånare och år.

En smittsam variant av CWD (även kallad klassisk CWD) påvisades för första gången i USA på 1960-talet och har sedan dess fått omfattande spridning och negativ påverkan på hjortpopulationer i USA och Kanada. 2016 påvisades en smittsam variant av CWD på vildren i

Norge, hela vildrensflocken är nu avlivad i ett försök att förhindra vidare spridning och totalt påvisades 19 CWD-fall i vildrensflocken. Norge har en omfattande övervakning och hitintills undersökt över 75 000 djur. Inom övervakning har fyra fall på äldre älgar och ett fall på kronhjort påvisats. Dessutom har ett fall påvisats på en äldre älg i Finland. Dessa fall skiljer

sig från vildrenarna och en hypotes är att detta eventuellt rör sig om älgarnas motsvarighet till atypisk BSE och atypisk scrapie, det vill säga att det kanske inte är en smittsam variant av sjukdomen. •

Sammanställt av Jordbruksverket

KÅSERI

Tack för förtroendet

BILD: ADOBE STOCK

Satt på den sena telefontiden mellan 17 och 18 på kliniken en sensommarkväll. Som vanligt en massa samtal och däremellan papper, journaler, fakturor osv.

RING!

– Stenestad Hästklinik, veterinär Rydén, svarar jag.

I luren hörs en välbekant röst:

– God kväll Göran, det är Berit Funkquist. Kommer du ihåg mig?

Jag svarar helt sanningsenligt:

– Dej glömmar jag aldrig Funk... Berit.

– Jo, jag har hört att du har öppnat egen klinik och att det går väldigt bra för dig, säger Funk... Berit.

– Tack så hemskt mycket, svarar jag, det fungerar bra, men det är mycket att göra när man är egenföretagare. Men så har jag också haft mycket bra lärare såsom du, Nisse (Obel), Tufve (Gunnar Tufvesson), Ragge (Svanholm), Harry (Pettersson) och Josef (Boening). Kanske lite smörigt, men mycket sant.

– Jo, säger Funk... Berit, jag har en ung häst som är klapphingst stående i Skåne och undrar om du kunde operera den?

– Javisst, svarar jag, varpå nästa fråga kom snabbt från Funk... Berit:

– Hur många klapphingstar har du opererat?

– Några hundratal tror jag, säger jag och Funk... Berit fortsätter:

– Hur gör du då?

DÄREFTER FÖLJER ETT regelrätt förhör värt en smärre disputation om alla sätt

som man kan operera olika sorters klapphingstar på. Inguinala (falska), abdominala (äkta) med olika approacher. Med respekt för min professor står jag upp i givakt under hela förhöret och förundras över hennes mycket goda kunskaper i hästens anatomi. Här gäller det att hålla tungan rätt i mun och noga benämna musklerna rätt: M. obliquus abdominis externus et internus, inre och yttre inguinalkanal, stora venen som ligger cranialt om yttre inguinalkanal, Gubernaculum testis och så vidare.

EFTER INGÅENDE KONTROLL av mina anatomikunskaper övergår förhöret mer till det kirurgiska, med frågor om snittläggning, vävnader och vad man ska vara speciellt uppmärksam på. Om det nu inte är en inguinal klapphingst, hur ska man då penetrera peritoneum? Digitalt eller genom användandet av non-invasive-teknik enligt McIlwraith (Wayne)/ Turner (Simon) eller gå på Harrys (Pettersson) standard med ett paramediant snitt? Funk... Berit tycker att bägge låter intressanta men verkar nöjd när jag berättar att jag oftast använder "Tufves vandrade fingrarteknik" efter digital penetration av peritoneum via inguinalkanal.

EFTER DETTA FÖLJER kortare frågor om identifikation av testikel och bitestikel samt ligering av funiklen samt principerna för slutning av såret, i vilka etager

och med vilka suturer. Funk... Berit verkar särskilt nöjd med att jag avslutar med intracutan sutur av huden enligt Donatti, och att antibiotika endast används om det är frågan om abdominal klapphingst som opereras efter penetration av peritoneum.

Funk... Berit verkar ha godkänt mina kunskaper (säkert ett Ba kanske till och med ett Ab), och ger mig sitt förtroende. Sedan kommer frågor av mer praktisk art om tidpunkt för operation och så vidare och jag kan börja slappna av.

NÅGON VECKA SENARE kommer en riktigt snygg tvåårshingst som vid operation visar sig vara en inguinal klapphingst och därmed en enkel operation. Valacken går hem senare samma dag och jag skriver en mycket utförlig journal som bifogas med fakturan. Till min stora och mycket positiva överraskning ringer Funk... Berit efter några veckor och tackar för operationen och berättade att hästen mår mycket bra och inte har svullnat ett dugg efter kastrationen. Annars brukar ju bara djurägare ringa om det är några problem. Heder åt Funk... Berit.

Sådana djurägare som du fattas numera. Dig glömmar vi aldrig Funk... förlåt, Berit. Du satte en speciell prägel på vårt älskade Stutis! •

Göran i "De sista albanerna", Stutis 1973–1978

KURSKALENDARIUM

KURSER I SVERIGE 2019

JUNI 2019

25-27/6

Oral Medicin – Diagnostik, Halmstad

Arr: Accesia

Info: http://academy.accessia.se/courses@Booking.html?Kurs_id=88

28-30/6

Oral Kirurgi – Rekonstruktion/Plastik, Halmstad

Arr: Accesia

Info: http://academy.accessia.se/courses@Booking.html?Kurs_id=88

SEPTEMBER 2019

3-5/9

Oral Kirurgi – Trauma, Halmstad

Arr: Accesia

Info: http://academy.accessia.se/courses@Booking.html?Kurs_id=80

6-8/9

Oral Kirurgi – Onkologi, Halmstad

Arr: Accesia

Info: http://academy.accessia.se/courses@Booking.html?Kurs_id=91

10-12/9

Ortodonti I, Halmstad

Arr: Accesia

Info: http://academy.accessia.se/courses@Booking.html?Kurs_id=92

13-14/9

**Odontologi/extraktioner, Varberg
Höstmöte/årsmöte, "Komplikationer till extraktioner och hur man åtgärdar dessa"**

Arr: Svenska Sällskapet för Djurtandvård

Info: <https://www.ssdt.se/>

24-25/9

Sports Horse Medicine & Orthopaedics, Strömsholm

Arr: VetPD

Info: <https://www.vetpd.com/courses/>

OKTOBER 2019

3-5/10

Aktuella undersöknings- och behandlingsrutiner för smådjurskliniken, Uppsala

Arr: VeTA-bolaget

Info: www.vetabolaget.se

8-9/10

Vårdhygien (med möjlighet till Certifiering dag 3), Göteborg

Arr: VeTA-bolaget

Info: www.vetabolaget.se

12-13/10

Ultraljud smådjur, grundläggande buk, Uppsala

Arr: VeTA-bolaget

Info: www.vetabolaget.se

16-17/10

Klinisk Medicinsk Diagnostik, Jönköping

Arr: AniCura

Info: <https://sv-se.invajo.com/event/anicuracontinuingeducation/kliniskmedicinskdiagnostik>

16-17/10

Internal medicine with focus on diagnostics, Jönköping, Sweden

Arr: AniCura

Info: <https://sv-se.invajo.com/event/anicuracontinuingeducation/kliniskmedicinskdiagnostik>

18-19/10

Feline Neurology Bootcamp

Arr: Jamaren

Info: www.jamaren.se

18-19/10

Kurs i buk- och thoraxröntgen, Stockholm

Arr: Vetimagingacademy

Info: www.vetimagingacademy.com

INTERNATIONELLA KURSER 2019

SEPTEMBER 2019

7/9

Tannröntgen smådjur, Viul, Hønefoss, Norge, In English

Arr: Jan F. Andersen A/S

Info: <https://jfa.no/kursoversikt/>

8/9

Tannröntgen smådjur, Viul, Hønefoss, Norge, In English

Arr: Jan F. Andersen A/S

Info: <https://jfa.no/kursoversikt/>

9-10/9

Odontology II, Målöv, Copenhagen, Denmark, In English

Arr: AniCura

Info: www.anicuragroup.com/ACE

11-12/9

Odontology III, Målöv, Copenhagen, Denmark, In English

Arr: AniCura

Info: www.anicuragroup.com/ACE

OKTOBER 2019

1/10

Skin Reconstruction, Denmark

Arr: International Veterinary Academy

Info: www.improveinternational.com/nordics

4-5/10

Introduction to Advanced Surgical Dental Extraction Techniques (incl. MITR, MTE & Segmentation; max. 18 vets) Oslo, Norway

Arr: VetPD

Info: <https://www.vetpd.com/courses/course-details/equine-dental-extractions-a-2-day-practical-course-oct-2019>

19-20/10

Advanced surgical dental extractions, Viul, Hønefoss, Norge, In English

Arr: Jan F. Andersen A/S

Info: <https://jfa.no/kursoversikt/>

26-27/10

Ultralyd abdomen hund/katt, trinn 2, Viul, Hønefoss, Norge In Norwegian

Arr: Jan F. Andersen A/S

Info: <https://jfa.no/kursoversikt/>

29-30/10

Flexible Endoscopy, Denmark

Arr: International Veterinary Academy

Info: www.improveinternational.com/nordics

NOVEMBER 2019

8-9/11

Clinical Oncology, Novara, Italy

Arr: AniCura

Info: www.anicuragroup.com/ACE

9-10/11

Beyond Basics: Modern Diagnostic & Therapeutic Techniques in Dentistry, Helsinki, Finland

Arr: VetPd

Info: <https://www.vetpd.com/courses/course-details/advanced-diagno-and-tx-techniques-in-equine-dentistry-nov-2019>

22-24/11

Basic endodontics, Viul, Hønefoss, Norge In English

Arr: Jan F. Andersen A/S

Info: <https://jfa.no/kursoversikt/>

29-30/11

Internal Medicine Challenges for Advanced Practitioners, Arhus, Denmark

Info: <https://www.vetpd.com/courses/course-details/internal-medicine-challenges-nov-2019>

DECEMBER 2019

2-4/12

Practical small animal ultrasonography, Novara, Italy

In English

Arr: AniCura

Info: www.anicuragroup.com/ACE

PLATSANNONSER

HÖSTKONFERENS

Aktuella undersöknings- & behandlingsrutiner

16/9 OSA anmälan
www.vetabolaget.se

3-5 oktober 2019, Uppsala

What's new?

Till alla veterinärer som vill ha en övergripande uppdatering av djursjukvård inom smådjur!

Föreläsare

Kerstin Anagrus, Eva Axné, Kerstin Bergvall, Charlotta von Delwig, Maria Dimopoulou, Desirée Ferrari, Marit Gorvy, Jeanette Hanson, Jens Häggström, Miriam Kjörk Granström, Ingrid Ljungvall, Lena Pelander, Ann Pettersson, Camilla Spångberg

Eköns smådjursklinik söker en kompanjon, en veterinär som så småningom tar över verksamhet även aktuellt att sälja om det passar båda parter.

För mer info ring **070-210 22 55** eller skicka mail till cerim.zecevic@hotmail.com

Hemlingby Djurklinik i Gävle söker
**LEGITIMERAD VETERINÄR OCH
LEGITIMERAD DJURSIJUKSKÖTARE**

Vi är en privatägd smådjursklinik med stort personligt engagemang i patienter, djurägare och vår personal. Vi söker dig som vill jobba på en välutrustad klinik med eget lab, ultraljud, digital röntgen, dentalröntgen och gasnarkos. Du skall vara positiv och engagerad med tidigare erfarenhet från poliklinik och operation. Hos oss kommer du att ha stora möjligheter att påverka klinikens verksamhet och utveckling. Ingen kväll och helgsarbete. Tjänsten är en tillsvidareanställning på heltid men tjänstgöringsgrad kan diskuteras (50-100%). Vi tillämpar 6 månaders provanställning.

Välkommen med din ansökan till david@hemlingbydjurklinik.se

Älskar du operation och akuten?

EVIDENSIA DJURSIJUKHUSET MALMÖ SÖKER ANESTESIVETERINÄRER

Välkommen att dela en spännande framtid med oss på Evidensia Djursjukhuset Malmö!

Dina dagar på jobbet innebär ett arbete inom operation och akutmottagning och är en bra start på din karriär då du får bred erfarenhet

och kunskap inom både kirurgi och akut. Vi erbjuder ett arbete med intressanta och vårdkrävande patienter och en möjlighet att arbeta med veterinärer, djursjukskötare och djurvårdare med en otrolig kompetens och som gärna delar med sig av sin erfarenhet.

Läs mer och skicka in din ansökan via:

<https://jobb.evidensia.se/jobs/233778-anestesiveterinar-till-evidensia-malmo-djursjukhus>

FACKLIG FRÅGA

Nekad sommarsemester

FRÅGA:

Min arbetsgivare säger att det inte finns möjlighet för mig att ta ut semester i sommar. Kan arbetsgivaren verkligen neka en anställd att ta ut semester?

SVAR:

Nej, en arbetstagare har rätt till fyra veckors sammanhängande ledighet under sommaren. Juni, juli och augusti räknas som sommarmånader. Så även om du är nyanställd och inte ha så många semesterdagar att ta ut så har du ändå rätt till ledighet. Sedan kan det naturligtvis vara problem om alla vill ha semester samtidigt men någon gång under sommaren ska man kunna ta ut fyra veckors ledighet även om det innebär att man kanske måste ta den i juni eller augusti.

FOTO: ADOBE STOCK

KANSLI & REDAKTION

Ordförande

Katja Puustinen, leg vet
Telefon: 08-545 558 22
Mobil: 072-748 78 98
E-post: katja.puustinen@svf.se

Kansli- och ekonomichef

Ann-Louise Fredrikson,
civilekonom
Telefon: 08-545 558 21
Mobil: 070-664 64 90
E-post: ann-louise.fredrikson@svf.se

Kansliveterinär

Monika Erlandsson, leg vet
Telefon: 08-545 558 24
Mobil: 073-231 87 94
E-post: monika.erlandsson@svf.se

Administratör SVF

Karin Henriksson
Telefon: 08-545 558 28
E-post: karin.henriksson@svf.se

Administratör VMR (fd SVS)

Fanny Jönsson
Telefon: 08-545 558 27
E-post: fanny.jonsson@svf.se

Redovisningsansvarig

Gunnar Forsberg, interim
Telefon: 08-545 558 23
E-Post: gunnar.forsberg@svf.se

Ekonomiassistent

Carola Eriksson
Telefon: 08-545 558 31
E-post: carola.eriksson@svf.se
Bankgiro: 530-52 22

REDAKTION

Ansvarig utgivare

Ann-Louise Fredrikson
Telefon: 08-545 558 21
Mobil: 070-664 64 90
E-post: redaktionen@svf.se

Redaktör

Mats Janson
Mobil: 070-209 64 09
E-post: mats@birdh.se

Chefredaktör och kommunikationsansvarig veterinär

Tove Särkinen
E-post: tove.sarkinen@svf.se

Produktion & Form

Adviser Studio

Annonsering

Adviser Försäljning AB
Josefine Blomquist
Mobil: 070-164 67 59
E-post: josefine@adviser.se

Tryckeri

Lenanders Grafiska AB, Kalmar

Prenumerationspris 2019

(för icke medlemmar)

Sverige: 1.415:- + moms
Inom EU: 1.790:- + moms
Utanför EU: 1.950:- + moms

Prenumeration ingår
i medlemskapet

Fackpressupplaga
2019– 3600 ex

ISSN 0346-2250

UTGIVNINGSPLAN 2019

Nr	Manusstopp	Materialdag	Utgivning
1	2018-12-14	2018-12-21	2019-01-25
2	2019-01-23	2019-01-30	2019-02-20
3	2019-02-20	2019-02-27	2019-03-20
4	2019-03-18	2019-03-25	2019-04-20
5	2019-04-16	2019-04-23	2019-05-20
6	2019-05-16	2019-05-23	2019-06-16
7	2019-06-10	2019-06-17	2019-07-10
8	2019-08-08	2019-08-15	2019-09-05
9	2019-08-28	2019-09-04	2019-09-25
10	2019-09-23	2019-09-30	2019-10-20
11	2019-10-23	2019-10-30	2019-11-20
12	2019-11-20	2019-11-27	2019-12-18

Sätt hårt mot hårt!

Behandling mot
fästingar & ett flertal
andra parasiter hos katt.

Varje förpackning
innehåller
3 pipetter

- ≤ 2,5 kg, 15/2,5 mg
- > 2,5-5 kg, 30/5 mg
- > 5-10 kg, 60/10 mg

zoetis

Fästingar

Öronskabb

Löss

Spolmask

Hakmask

Hjärtmask

Vuxna loppor

Lopp-egg

Lopp-larver

Stronghold Plus® (selamectin/sarolaner) spot-on lösning. Medel mot endo- och ekto-parasiter. **Indikationer:** För katter med eller i risk för blandade parasitangrepp orsakat av fästingar, loppor, löss, kvalster, nematoder i mag-tarmkanalen eller hjärtmaskor. Ska endast användas när samtidig behandling av fästingar och en eller flera andra parasiter är indicerad. **Rx. Kontraindikationer:** Ska inte användas till katter med annan samtidig sjukdom eller katter som är svaga och underviktiga (för sin ålder och storlek). **Särskilda varningar:** Fästingarna måste börja suga blod på värdjuret för att exponeras för sarolaner, därför kan risken för överföring av smittsamma fästingburna sjukdomar inte helt uteslutas. **Särskilda försiktighetsåtgärder vid användning:** Avsett för katter som är

minst 8 veckor och väger minst 1,25 kg. Applicera utvärtes på huden. Vid behandling av öronskabb, applicera inte direkt i öronsgången. Behandlade djur ska inte vistas i närheten av eld eller andra ställen där gnistbildning kan förekomma förrän tidigast 30 minuter efter behandlingen eller när pälsen är torr. **Användning under dräktighet och laktation:** Säkerheten av detta veterinärmedicinska läkemedel har inte fastställts under dräktighet och laktation eller hos djur avsedda för avel. Använd endast i enlighet med den förskrivande veterinärens nytta/riskbedömning. **Förpackningar:** Varje förpackning innehåller 3 pipetter om 15/2,5 mg, 30/5 mg eller 60/10 mg. Senaste översyn av produktresumé: 2017-03-23. För mer information se www.fass.se.

Blaze vet. 7,5 mg/ml, pour-on, suspension.
Medel mot ektoparasiter hos nöt och får.
För utvärtens bruk. Receptbelagt läkemedel.
Datum för senaste översyn av prod.resumé:
2015-02-04. För mer info: www.fass.se.

BLAZE VET.

Deltametrin ^R
7,5 mg/ml pour-on, suspension
EKTOPARASITMEDEL FÖR NÖTKREATUR OCH FÅR

SE/BUT/0519/0001

DAGS ATT SLÄPPA UT!

- Blaze vet. har effekt mot flugor i upp till 10 veckor hos nötkreatur = sparar både tid och arbetskostnader under betesperioden
- Noll dagars mjölkarens hos nötkreatur
- Kan även användas till dräktiga och lakterande djur

NÖTKREATUR

Stickflugor
Husflugor
Lusflugor
Sugande löss
Bitande löss

FÅR

Sugande löss
Bitande löss
Stora fårlusen

MSD
Animal Health